

ცისკარი

№ 2 // 2022

ლიცენზირებული –
საზღვარგარეშევი ჟურნალი

მთავარი რედაქტორი
ამირან გომარტელი

პასუხისმგებელი რედაქტორი
თამარ გელიტაშვილი

კომპიუტერული უზრუნველყოფა
მარინე სიყმაშვილი

ჟურნალი გამოდის
საქართველოს კულტურის, სპორტისა და
ახალგაზრდობის
სამინისტროს სელშეწყობით

საქართველოს
კულტურის, სპორტისა
და ახალგაზრდობის
სამინისტრო

ciskari1852@gmail.com
<https://dSPACE.nplg.gov.ge/handle/1234/2>

სარჩევი

პროზა		პრიბია-ესეისტიკა	
ქეთი იმერლიშვილი	3	ამირან გომართელი	55
ნანი მანველიშვილი	7	ლუკა ბაქანიძის უჩვეულო ხუთეული	
პოეზია		ლალი ავალიანი	60
ბექა ახალაია	10	„დავინყების შიში“	
პროზა		ავთანდილ ნიკოლეიშვილი	68
ნინო დიღმელაშვილი	15	ქართველ მუჰაჯირთა ტრაგიკული ხვედრი	
ჩემი ერთადერთი სიყვარული		ახალი თარგმანები	
პოეზია		შერვუდ ანდერსონი	77
მურად მთვარელიძე	49	ამბავი კაცისა ინგლისურიდან თარგმნა <i>რუსუდან მახათაძემ</i>	

ავტორთა საყურადღებოდ!

რედაქციაში შემოსული მასალები ავტორებს არ უბრუნდებათ;
გთხოვთ, მასალების ელვერსია გადმოგზავნოთ ვორდის ფაილით;
ჟურნალის ყოველი ნომრის ელვერსია მომდევნო ნომრის გამოსვლისთანავე
განთავსდება საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის ციფრულ
ბიბლიოთეკა „ივერიელში“ – <https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/2>

ქეთი იმერლიშვილი

ჩრდილუბიანი ველი

იბადება. მტკივნეულ პროცესს გადაის. ყველაფერს გრძნობს. კუნთები ერთიანად დასჭიმვია და ახალ სამყაროსთან შესახვედრად ემზადება. აქეთიქით ეხეთქება, რომ ნაჭუჭისმაგვარი კედლები გაარღვიოს და ვაკუუმიდან გავიდეს. ყურებში სისხლის მოძრაობის ხმა ჩაესმის, ნაკადულივით უჩქეფს. ვერაფრით გაუგია, უცნაური ხმები საიდან წარმოიქმნება. კედლები თანდათან ბზარებს იკეთებენ. ისე, როგორც ქექა-ქუხილისას ცა გრაგნილებს იმჩნევს ხოლმე. სხეულზე შემოხვეული დამცავი აპკი წელვადობას კარგავს და იხევს. ტკაცუნის ხმა ესმის, შემდეგ დაშლის. დახურულ სივრცეში გრილი ჰაერი აღწევს. შიშველ სხეულს ცივად ხვდება და აკანკალებს. დროებით სამყოფელს ტოვებს. მზე დამაბრმავებელ სხივებს დანისლულ თვალეებზე ნამის სახით აწვეთებს და მალიმალ ახუჭინებს. ფილტვები ეხსნება, ჟანგბადნარევ ჰაერს სუნთქავს და შოკისმომგვრელი სიახლე ახალგამორჩევილი ბარტყივით წყვივებს აწყებინებს. სხეულიდან ამოსული ხმები პირველად ჭრიან გარემოს და ირგვლივ გაურკვეველ ბგერებად იფანტებიან.

დაბადების ადგილი – დედამიწა.

სახელი – მინის კაცი.

დრო – გაზაფხული. მზის ამოსვლის ჟამი.

მინის კაცი დრეკადი ტოტია, დღითიღე იზრდება. დაბინძურებული გარემო მის ჯანმრთელობას სერიოზულ საფრთხეს არ უქმნის, ჯერჯერობით ყველაფერს იტანს. სანამ გახვევებს დაიწყებს, წინ დიდი გზაა. დამოუკიდებლად ნაბიჯების გადადგმას ეჩვევა. ლაპარაკი არ ხიბლავს. უფრო მეტად დამკვირვებელია და ფიქრის პროცესი იზიდავს.

სადღაც შორს მინის კაცისთვის სცენას აშენებენ. წარმოდგენა არ აქვს, რომ ასეთი სცენები ყველა ადამიანს აქვს, სადაც დროდადრო თავის წარმორჩენა უნევთ.

გაყინულ ქალაქში, მისთვის უხილავ ნაპირზე, თოვლი დევს. ბოლოში დიდი ხე მოჩანს. მუხასავით გაშლილი, ბევრი ტოტებით. თოვლი სუფთაა, ლაქები არ ადევს.

მინის კაცს ნაკვთები ეცვლება, გადასხვაფერებას იწყებს. საკუთარი ოთახის ფანჯრებს ფართოდ აღებს და ერთმანეთში ახლართულ ბილიკებს გასცქერის. მათი გამოცალკევებისგან

თავს იკავებს, სამუშაო იარაღებს იმარჯვებს და ახალი ბილიკების გაკვალვას იწყებს.

მინის კაცს გაზაფხულის პერიოდი ენურება, გარემოცვა ნაქსოვივით ერღვევა, კომფორტის ზონიდან გადის და ხელში შეჩერებული ცარიელი ტომრით ზაფხულს უახლოვდება.

პლანეტები ბრუნავენ, არ ჩერდებიან.

ზაფხული:

მინის კაცს აქტიური პერიოდი უდგას. გამოცდილების მოსასხამისთვის თარგებს ქმნის და სცენაზე ასასვლელად ემზადება. იცის, რომ ნელ-ნელა მაყურებელი უგროვდება და მისგან კონკრეტულ სიტყვას ელის. პირველი წარმოდგენისთვის საგულდაგულოდ არჩევს დროს, როლს, კოსტიუმსა და გრიმს.

ის დღეც დგება. ხალხით გადაჭედული ღია სივრცე მის გამოსვლას ელის.

მინის კაცი განიცდის. ხელის გულები უოფლიანდება და გული გაორმაგებით უცემს. თავს აიძულებს პირველი ნაბიჯი გადადგას. ფეხს მთვრალი კაცივით ურევს და სცენის შუაგულისკენ ბარბაცით მიიწევს.

უზარმაზარი აუდიტორია აბნევს. აღარ ახსოვს სათქმელი. არც ის, ასეთ დროს როგორ უნდა მოიქცეს, მაგრამ მაინც იწყებს როლის თამაშს. ცუდად გამოსდის...

მაყურებელი უკმაყოფილოა. წარბებს კრავს და არ ერიდება უკმეხ შეძახილებს. მინის კაცს ყველაფერი ესმის, მაგრამ სცენაზე დგომას მაინც აგრძელებს.

აღარავინ უსმენს. იმედგაცრუებული ხალხი იქაურობას ტოვებს.

მინის კაცს სული ეხლიჩება. სცენის კიბეებიდან დაღონებული ჩადის და თავდახრილი სადღაც მიმალვას ცდილობს.

– პირველ ტკივილს გილოცავ! –

თეთრწვერა მოხუცი ღიმილით აჩერებს და სახეში მისჩერება.

მინის კაცი გაოგნებულია. არ იცის, რა უპასუხოს. თვალებს უსწორებს და მისი ღიმილი ნერვებს უგლეჯს.

მოხუცი უდრტვინველად დგას, კიდევ რალაცის თქმას ცდილობს, მაგრამ მინის კაცი სიბრაზეს ერევა და გვერდს უქცევს.

ბერიკაცი თვალს აყოლებს და კვლავ ეღიმიება.

მინის კაცს ფიქრები ტვინს უდუღებს და მომდევნო წარმოდგენისთვის ძალებს იკრებს, რომ დღევანდელი მარცხს წარმატება დაუპირისპიროს.

თეთრს შავი ცვლის, შავს – თეთრი. წარმოდგენებს თანდათან ხვეწს. ხალხი ტაშს უკრავს. თავადაც კმაყოფილია.

ხევდება. მისი მართვა უწინდებურად მარტივი აღარ არის.

დღის ბოლოს, სხვების მსგავსად, ცოდვათა სახლისკენ მიდის. გრძელ რიგში დგება, ტომარას გვერდით დგამს და, ვიდრე მის სახელს დაიძახებენ, სხვების ტომრებისკენ აპარებს თვალს. ყველას სხვადასხვა წონისა და ზომის ტომარა აქვს. ზოგისას გაფუჭებული თევზის სუნი ასდის. რაც უფრო მყარია რომელიმეს ტომარა, მით არ ცხრება ზურგს უკან საუბრები.

მინის კაცს ხშირად უმართლებს – მის ტომარას ბევრს არაფერს უმატებენ. არ ყარს და საზიდადაც არც თუ ისე მძიმეა.

ძილის წინ ტომარას სანოლთან აყუდება, წვება და დღის ამბებს აჯამებს. შემდეგ ღამე გონებას უკეტავს და დროებით ყველას და ყველაფერს ეთიშება.

მინის კაცი ხვდება, რომ ყველაფრის მიმართ უცხოვდება და თავს მარტოსულად გრძნობს. არსებული გარემო მოძრაობის არეალის გაზრდისა და ფართომასშტაბიანი სვლებისკენ უბიძგებს. ჩარჩოებიდან გამოდის და პერიოდულად დროსა და სივრცეში უჩინარდება.

სამყაროს მატერიალური ფასეულობებისგან გამოჰყოფს და გაფილტრული სახით შეიგრძნობს. ასე გაცილებით მარტივად უახლოვდება თავისუფლებას.

მინის კაცი ოჯახის წევრებს დროებით ემშვიდობება და სამყაროს შეცნობის გასაგრძელებლად მიდის. ახლა, როცა კონკრეტული სახლი აღარ აქვს, ბუნებისგან ნაშენებ სახლში აფარებს თავს. ბალახებზე გართხმული საბნად ზეცას იფარებს და დედამინის სურნელში ღრმად ჩაძინებული ფშვინვას იწყებს.

ზოგჯერ ღია ცის ქვეშ ყოფნა და მარტო დარჩენა ეზედმეტება, მატერიალურ ორმოებს უბრუნდება, საკუთარ სურვილებს სიტუაციების მართვას უსადაგებს და ცხოვრების დინებას ხან ჩქარი, ხან ნელი რიტმით მიჰყვება.

მინის კაცი მოგზაურობს. ათასი რჯულისა და ნირის ხალხს ხვდება. უამრავ აუთვისებელ სივრცეს ხედავს. მიზნად მოგონებების შეგროვებას ისახავს და გონებაში მუზეუმს ქმნის. ერთადერთი, რაც მოგზაურობების სერიებიდან არ მოსწონს, სხვადასხვა ხალხის მიერ მოგონილი წესები, შემოსაზღვრული ტერიტორიები და დანესებული ზღვრებია. ზღვრებსა და აკრძალვებს მინის კაცი ვერასოდეს შეეგუება.

ღია ზღვაში ამოვარდნილი ქარიშხლები მის ხომალდს სხვის ხომალდებზე ხშირად ახეთქებენ, მაგრამ ბრძოლები სიცოცხლეში ისევ სიცოცხლით აჯილდოებენ.

პლანეტები ბრუნავენ, არ ჩერდებიან.

შემოდგომა:

მინის კაცს სიმნიფის სეზონი უდგას. ყოველდღიურ საქმიანობასთან ერთად წარსული დღეებიდან მოსავალს იძკის. ხანდახან ერეტიკული აზრები უტყვენ, მაგრამ იცის, როგორ გაუმკლავდეს.

ხვდება, რომ სახლში დაბრუნების

დროა. ყველაფერს ამთავრებს და ოჯახის წევრებს უბრუნდება. შეცვლილია და მათთვის გაუგებარ ენაზე საუბრობს. გარშემო უვლიან და უცხოსავით უყურებენ. ბოლოს ეგუებიან, ისეთად იღებენ, როგორც არის.

მინის კაცს ყველა დედამინელთან შეუძლია ურთიერთობა. ამაში წარსულში შესრულებული როლები ეხმარება, მაგრამ უმეტეს შემთხვევაში ნამდვილ ადამიანად დარჩენას ცდილობს. თავისნაირი ორი მეგობარი ჰყავს, საკმარისად მიიჩნევს.

ფოთლები ცვენას იწყებენ.

პერიოდულად ასაკი ახსენებს თავს და ავადმყოფობებით იტანჯება. გახევებული სხეული გამოფიტვას იწყებს, თუმცა მედგრად უდგას, არაფერი აშინებს. იცის, რომ გარდაუვალია.

საცხოვრებლად ტბის პირას აშენებულ ხის სახლში გადადის. ნაპირთან ჯდომა უყვარს, მშვიდად შესცქერის შემოდგომის ფერებით მოტანილ მოსავალს და წინ დახვავებული ტკბება. ფიქრები ცისკენ იწყებენ მოგზაურობას და ღრუბლებს ეკვრიან. სახლის სარკმლიდან საყვარელი ადამიანების ხმა ისმის. ვანილიანი ვაშლის ღვეზელისა და შავი ჩაის სურნელი ბავშობისდროინდელ კადრებს უცოცხლებს.

მოგონებები...

მინის კაცი ხშირად სტუმრობს სახლთან ახლოს, ტყის სიღრმეებს. ხეებიდან მოწყვეტილ ფოთლებს შრიალი გააქვთ და ხალიჩებად იხატებიან. ატკიებული სახსრები ვერ აჩერებს, დახეტილობს და შემოდგომის სურნელს ღრმად ისრუტავს. დრო სწრაფად გადის. საღამო მუქი სამოსით უახლოვდება და მუჭით სიცივე მოაქვს.

– მინის კაცო! – ექოსავით ესმის ხმები.

მინის კაცი უკან იხედება და ჰორიზონტზე უკან დადევნებულ მეგობრებს, წყლისა და ჰაერის კაცებს ლანდავს.

– აქეთ! აქეთ! – ხელებს უქნევენ და

მიანიშნებენ, უკან დაბრუნდეს.

მიწის კაცს მეგობრების დანახვა უხარია, მათკენ სვლას იწყებს და სახეზე სიხარულის ნაპერწკალი ენთება.

შეციებულ მეგობრებს ბუხარში ცეცხლს უნთებს და მასპინძლობს.

დროებითი ლხინი მიწის კაცის ბუხარში ჩასაქრობად გამზადებული ცეცხლივით იპარება და კვლავ სიცივე და სიჩუმე ისადგურებს. გვიან შემოდგომას ახასიათებს, ვერაფერს გააწყობს...

პლანეტები ბრუნავენ, არ ჩერდებიან.

ზამთარი:

მიწის კაცს ჯანმრთელობა ტანსაცმელზე დამაგრებული ლილებივით სწყდება და ეკარგება. თანდათან გამხმარ, გამოფუყულ ხეს ემსგავსება.

მისი ხმა აღარავის ესმის, ველარავის აგონებს.

რახანია აღარც წარმოდგენები გაუმართავს. მისი როლები მივიწყებას ეძლევა.

ლოგინს ეჯაჭვება და ერთ ნერტილს მიშტერებია.

ახლო წარსული ჩამოშლილი შენობის ფრაგმენტებად შემორჩა.

მკაცრი ზამთრის ქარები ფანჯრის მინებს ასკვებიან და ოთახში ღრიალით შეხეთქვას ლამობენ.

დაჩიავებული მიწის კაცი უკანასკნელ ძალ-ღონეს იკრებს, სანოლიდან

დგება, ტომარას იკიდებს, სახლს ტოვებს და ტყისკენ მიდის. გზას უკანმოუხედავად აგრძელებს და ყინვას ეგებება.

– მიწის კაცო, დაბრუნდი! – წყლისა და ჰაერის კაცები მის შეჩერებას ცდილობენ, მაგრამ ამაოდ, მიწის კაცი ყურს არ ათხოვებს და ყინვას მიჰყვება.

მეგობრების ხმა იკარგება. ქარი დგება. მიწის კაცი გაყინულ მდინარესთან მიდის. ირგვლივ გაყინული ქალაქია, გაყინული ქუჩებით, სკვერებითა და სახლებით. არავითარი ჩქამი! მღუმარება სუფევს.

მიწის კაცი გაყინულ მდინარეს კვეთს და თოვლიან ნაპირზე გადადის. ნაპირის იქით დიდი ხეა. მისია... წინ მიიწევს და თოვლიან ნაპირს ნაფეხურებს ამჩნევს. ტომარა თოვლზე ლაქებს ტოვებს. ჩრდილებიანი ველი იქმნება.

მიწის კაცი ხესთან მიდის, თავს მალლა სწევს და მხედველობაშეღახული თვალებით ტოტებს შეჰყურებს. მზე ჩადის. ლოდინით დაღლილი უკანასკნელი ფოთოლი ყუნნიდან წყდება და მხარზე ეცემა. უცნაური შეგრძნება ეუფლება. სხეული უცივდება, მიწად შეკრული სხეული ნელ-ნელა ეფშვნება და მტვერივით კოსმოსში იბნევა.

ჩრდილებიან ველზე მხოლოდ ლაქები და ნაფეხურებია!..

პლანეტები ისევ ბრუნავენ, არ ჩერდებიან...

ნანი მანველიძევილი

პინ

სახლებში სულები ცხოვრობენ. სახლებს არ ტოვებს ფუძის ანგელოზი. როგორც კი შენებას დაიწყებ, ყოველი ქვის ნათალზე ჯდება, აკურთხებს. მიძიმე საქმეა ფუძისანგელოზობა და მერე მარტო ჩამოჯდომაც რომ არ ჰყოფნის? უნდა დაჯდეს და ილოცოს: „სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა“. ვისაც ყური უჭრის, ყველას ესმის ფუძის ანგელოზის ხმა. ამას მთაში ამბობდნენ და მერე ჩვენთანაც.

როცა პირველად კიბეებზე დავგორდი, მაშინ მივხვდი, ჩემი სახლის საფეხურები სხვანაირად მტკიოდა. არსად სხვაგან – არც სკოლაში, არც ბაღში ასეთი მტკივნეული არ ყოფილა კიბის საფეხურზე ჩამოკოტრიალება.

მერე ის სახლი დაინვა. მე ქალაქში წამოვედი სასწავლებლად და ოცდახუთწლამდე შემოვრჩი. იმ სახლს, სადაც მე და ნუცა ვჩერდებოდით, შეღუნული კედლები და ვინრო სადარბაზო ჰქონდა. ის კიბეებიც იკბინებოდნენ, მაგრამ სხვანაირად.

ოცდახუთისას შემიყვარდა თავდავინწყებით. რუსთაველის პროსპექტს ხელიხელჩაკიდებული მივუყვებოდით, თეთრი ბამბისქულა ნაყინებით ხელში, მაგრამ იმას ბეჭდის ფული არ ჰქონდა, მამაჩემს – ქორწილისა და მზითვისა. ამიტომ, გვირილის ყვავილით დავინიშ-

ნე და როცა ზაგსში, ქალბატონმა ბეჭედი მოგვთხოვა, ჩვენი დაოჯახებული მეგობრების ბეჭდები ვითხოვეთ.

ოცდათხუთმეტი წლის ასაკში სახლის შენება დავიწყეთ. მაშინ ვნახე პირველად ფუძისანგელოზი. ჯერ კიდევ ცარიელი ეზოს შუაგულში ჩამოჯდა და ლოცვა დაიწყო. სახლი ცენტრიდან შორს იქნებოდა, სამაგიეროდ, მთასთან იყო ახლოს. უკვე ვხედავდი, როგორ მოვაშენებდი ყვავილების ბაღს, ჩემი ქმარი კი ვენახზე ოცნებობდა.

გავიდა ნახევარი წელი და ქვა ქვაზე აღარ ჩერდებოდა. „სასწაული თუ გინდა“ – ასე იწყებოდა ჩემი ქმრის დილა. მაშინ სოფლის მოხუცმა გვირჩია, შესანიერი სჭირდება მთავარანგელოზს და გამოინირეთო. ასეც ვქენით – ჩვენთან ერთი ეკლესიაა, იქ თუ ფეხშიშველი ახვალ, სურვილს ჩაუთქვამ და შესანიერს შესწირავ, ღმერთი წყალობით გადმოგხედავს.

ღამით ნავედით. დილით შეგვეშინდა – ვინმეს რომ ვენახეთ, საყვედური არ აგვცდებოდა... ან უფრო მეტი...

გამთენიისას ავედით. პატარა ეკლესია იყო, სადა. დედალი შევწირეთ. მეტი არაფერი გვექონდა. გულით კი ვცდილობდით ლოცვას, რაც მახსოვდა ბაბოჩემისგან: „სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა, ამინ! უფალო

იესო ქრისტე, შემინყალე მე ცოდვილი. ამინ!“ იმ ღამეს, არ მკითხოთ როგორ, მაგრამ მივხვდი, ფუძის ანგელოზს არ სურდა ეზოს განაპირა ბზის ტოტებს შევხებოდით. მას მერე ხელი არ მიხლია, არც გაზაფხულზე გავკრეჭდით ხოლმე, არც შემოდგომით. თავისით იზრდებოდნენ – ველურად.

საქმე მეორე დღესვე დაიძრა, ოღონდ მიზეზს ვერსად ვამბობდით. გულში გვიხაროდა. კარგი ორსართულიანი სახლი დადგა.

ორმოცდახუთისას სამი შვილი მყავდა, დიდი ბალი და ორჯერ დიდი ვენახი გვექონდა. ხანდახან, შობა დილით, ვხედავდი, როგორ გვიყურებდა შორიდან ფუძის ანგელოზი და მადლიანი ხელით პირველს გვწერდა. თან ყოველთვის აყვავებული ბზის ტოტების უკან იდგა და ჩამოფლეთილ ტანსაცმელს იფარავდა. ყოველ კვირა ღამეს აკანკალებული ხელით სანთელს ვანთებდი ბზის პირზე – ისე, რომ ვინმეს არ დაენახა.

ორმოცდათხუთმეტისას პირველი შვილი გამითხოვდა. ეზოში დიდი სეფა იდგა. ციდან გუნდებით თოვდა და უფრო მეტი სიცივე იდგა. ცისფერი მოსკვიჩი მილოღავდა ეზოდან. თან ჩემი შვილი მიჰყავდა. ვტიროდი. რა გამაცინებდა. სეფაში კაცების გნიასი ისმოდა. ქალებს ორთქლადენილი თევშები ერთი მაგიდიდან მეორეზე გადაჰქონდათ. ველარ გავუძელი, მეორე სართულზე ავირბინე და ჩემი გოგოს ოთახში ჩავიკეცი. ბალიშებს, ტანსაცმელს ვყნოსავდი, მეძებარი ძალღვივით. „ნივთებში რჩება ჩვენი წილი სიცოცხლე!“ – ჩამესმოდა ყურებში. დაცარიელებულ სახლში პიანინოს მივუჯექი და ძველებური ჰანგი ავამღერე:

„მე შენზე ვფიქრობ და თითქოს გხედავ

ვფიქრობ და თითქოს დღეა მზიანი..“

სამოცდახუთის რომ შევსრულდი, ჩემი სახლის კიბეებზე ყიჟინით აზბოდნენ შვილიშვილები. „ფრთხილად,

არ ნაიქცე, ბაბუკა!“ – მთელ ეზოში ჩემი ხმა ისმოდა. „მოდ, რამე შეჭამე!“ – სათითაოდ დავდევი. ერთს შაქრიან ნახევარმთვარეს ვუცხოვდი, მეორეს – კრემიან ფუნთუშას. ხელები ხან ტალახში მქონდა ამოსვრილი, ხან – თიხაში. ერთად ვხატავდით მზიან პეიზაჟებს. როცა ციოდა, ლუმელს ვანთებდი, ისე გავახურებდი, რომ სახე შემოდგომის ვაშლებივით აბრანვოდათ. ვისხედით პირდაპირ იატაკზე, როგორც თანატოლნი და ვთამაშობდით. მაშინ მეც მათი ასაკისა ვიყავი ან ცოტა მეტისა.

ფუძის ანგელოზი კი იდგა ბზის ტოტის უკან და ხან იღიმოდა, ხანაც პირველს გვწერდა.

სამოცდათხუთმეტისა მარტო დავრჩი. სახლის ექო მელაპარაკებოდა. თითქოს უფრო მეტი ზამთარი იყო, ვიდრე გაზაფხული. როგორ მინდოდა აქ დარჩენილიყვნენ, ჩემთან. ისევ ეგრძნოთ სოფლის ჰაერი, დედის სახლი. კიბეები ისევ ისე მწარედ იკბინებოდნენ. ახლა უფრო ხშირად ვგრძნობდი, დამძიმებული ფეხები როგორ არ მომყვებოდა უახლოეს წყარომდე.

ოთხმოცდახუთისა ვარ ახლა. გარდავიცვალე. ჩემი სახლის ეზოში ვდგავარ ფუძის ანგელოზის გვერდით. სახლში ვერ შევსულვარ. ტრაფარეტი აქვს „იყიდება“ – და ფეხს ველარ ვადგამ. შეუსვლელად ვგრძნობ, როგორ აკლდებათ ნივთებს ადამიანის სიყვარული და ცარიელდებიან. სათითაოდ გამოაქვთ სახლიდან ძველი სკამები, აგურისფერი ნიგნები და სხვების ცხოვრებაში მიაქვთ.

„ძალიან მომწონს, ოღონდ ცოტას გადავაკეთებ. აქ ყავისფერ შპალერს გავაკრავ აქ ჟურნალების მაგიდას დავდგამ“. – ტიტინებს ახალგაზრდა ქალი.

ცელს დაყრდნობილი შუახნის კაცი კი ფულს ითვლის. მერე, გასვლისას, ცელს გამოუსვამს ბზის ძირებს. „რა ოხრობად ამოსულა, ვის რაში არგია!“

– გვესმის ჩემი ბიჭის ხმა.

ხვალ ჩვენც მივდივართ. ფუძის ანგელოზი აღარ იღიმის, აღარც პირფვარს წერს. ფუძის ანგელოზი ცხოვრებაში ერთხელ აკურთხებს სახლს და ლოცვასაც მხოლოდ ერთხელ წარმოთქვამს.

მიტოვებული სახლები ერთმანეთს ჰგავს. გულზე ხელები დაუწყვიათ და ახალ პატრონს ელოდებიან, რადგან ნამდვილმა პატრონმა შუა გზაზე დატოვა.

მიტოვებული სახლები ერთმანეთს ჰგავს. ყური ვისაც უჭრის, ყველას ესმის ფუძის ანგელოზის ხმა: „სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა!“

ახლა კარადა ვარ.

ახლა კარადის უკან გადავარდნილი ფოტოსურათი ვარ.

ახლა ჩემს სახლში ჩემი სამახსოვრო ბარათილა ვარ.

ბექა ახალაია

როცა ვუყურებ აივნიდან დედაჩემს, რომელიც
სამსახურისკენ მიიჩქარის ყოველდღე, ზამთარ-ზაფხულ
(ოცი წელია, ტანსაცმელს ჰყიდის ბოშების ბაზრობაზე),
სულ მახსენდება სევდიანი ეს ორი ისტორია:

პირველი: ერთხელ, ბავშვობაში, თურმე, თამაშობენ
დედაჩემი და კარის მეზობლის ბავშვები (და-ძმანი),
ბავშვების მამა, ორი კვირის წასული ქალაქში,
გამოჩნდა ამ დროს მოსახვევთან, გაიქცნენ ბავშვები.

– მამააა! – ყვირიან, თან გარბიან მამისკენ მთელი ძალით.
– მამააა! – ყვირილით უკან მისდევს მეგობრებს დედაჩემი,
განა არ იცის, ის კაცი რომ არაა მამამისი,
განა არ იცის – მამამისი ჯერ კიდევ მაშინ მოკვდა,
როცა ის ისევ დედამისის, შვიდი თვის ორსულის,
მუცელში იჯდა, ხოდა, მამა თვალით არ უნახავს,
მაგრამ უცნაურ, გამოუთქმელ ჟინს ჰყავს აყვანილი,
მისდევს მეგობრებს, მეგობრები მამას ეხვევიან,
მამაც ეხვევა მონატრებულ შვილებს და ჯიბიდან
ამოაქვს ბლომად კანფეტი და მათ უყრის მუჭებში,
იქვე მდგარი დედაჩემისკენ არც კი გაიხედავს...

დგას დედაჩემი, მარტო დგას და ცრემლებს ვერ იკავებს,
ისინი, ასე ბედნიერები, შინისკენ მიდიან,
დგას დედაჩემი, მარტო დგას და, დედაჩემს ახსენდება
შავ-თეთრი ფოტო, ჩარჩოიანი, ფოტოდან მომზირალ
კაცს, რომელზეც ყველა ამბობს, რომ მამამისია,
მისთვის არასდროს უჩუქებია კანფეტები,
სახლშიც არასდროს დაბრუნებულა, ქალაქში წასული.

მეორე: ერთხელ, ბავშვობაში, სახლის წინ – მზე აცხუნებს –
ფეხბურთს ვთამაშობთ მე და ძმაკაცი, სრულიად მარტონი,
ამ დროს ფერდობზე, ვხედავ, ჩამოდის დედაჩემი
(ქალაქში იყო წასული, რომ ჩემთვის და ჩემი დისთვის
ეყიდა სკოლის ტანსაცმელი, აგვისტოს ბოლოა).

– დედაა! – ვყვირი და მისკენ გავრბივარ მთელი ძალით.
– დედაა! – ყვირის და, ჩემი ძმაკაციც გვერდით მომდევს,
მშვენივრად იცის – დედაჩემი არაა დედამისი,
მშობიარობას რომ გადაჰყვა, მას როცა აჩენდა.
მაგრამ უცნაურ, გამოუთქმელ ჟინს ჰყავს აყვანილი,
მომდევს, გავრბივართ, ფეხშიშვლები, ჩაის პლანტაციის
შუაში გაჭრილ, ვინრო ბილიკზე. გამხმარი ვარჯები
ტანს გვიკანწავს, მაინც გავრბივართ, რა გაგვაჩერებს.

დედაჩემი ორივეს გულში მაგრად გვიკრავს და
ჩანთას გახსნის, ამოალაგებს ნაყიდ ტანსაცმელს,
ნაწილს მე მაძლევს, ნაწილს – ჩემს ძმაკაცს, სიმაღლე ერთი გვაქვს
და მასაც კარგად მოერგება, ორივეს გვიხარია,
თუმცა ვერაფრით ვერ მივმხდარვართ, დედაჩემს რა ატირებს.

როცა ვუყურებ აივნებიდან, როგორ მიიჩქარის
სამსახურისკენ დედაჩემი, ყოველდღე, ზამთარ-ზაფხულ
(ოცი წელია, ტანსაცმელს ჰყიდის ბოშების ბაზრობაზე),
სულ მახსენდება სევდიანი ეს ორი ისტორია.

ბავშვობის სახლი

ბავშვობის სახლი მესიზმრება ხშირად ამ ბოლო დროს,
თითქმის ყოველთვის აპოკალიპტურ სიზმრებში ვნახულობ –
მთელი ოჯახი იქ ვართ ხოლმე, მამიდაც ჩვენთანაა,
ის კი არა, ბებოც და ბაბუც ცოცხლები არიან.
ზედა სართულის დერეფანში ვდგავართ და ველოდებით
რალაცა ისეთს, რაც ჩვენს სოფელს მიწასთან გაასწორებს –

ზოგჯერ ცუნამი გადაუვლის, ყველაფერს წალეკავს,
ზოგჯერ ქარიშხალს მიაქვს ხოლმე, რაც არის, ყველაფერი,
ზოგჯერ მოზრდილი ასტეროიდი ვარდება, ჯოჯოხეთის
ცეცხლი ტრიალებს. ზოგჯერ, უბრალოდ, გვბომბავენ ვილაცები,
და ასე შემდეგ, აპოკალიპტურ სიუჟეტს რა გამოლევს.

ჩვენ ვიკეტებით დიდ ოთახში, დარაბებს ჩავრაზავთ,

როცა ხმაური მიწყნარდება, ვალებთ და დერეფანში
გავდივართ ისევ – არაფერი, საერთოდ არაფერი
(არათუ სახლი – ხეც და ქვაც კი) ირგვლივ აღარაა,
და ვართ მარტონი გავერანებულ იმ მინისამყაროში,
დგას ჩვენი ოდა – წარღვნის შემდეგ ნოეს კიდობანი.

ბებო ამბობს, რომ ჩვენი ოდის სიმყარეს განსაზღვრავს
ბუხარი, მტკიცედ ნაშენები უბრალო რიყის ქვებით,
სწორედ მის გამო ვერ ერევა ჩვენს ოდას ვერაფერი,
ვერც ცუნამი და ქარიშხალი ვერ ძრავენ ადგილიდან,
მას აქვს ისეთი თილისმა, რომ ჭურვებს და კოსმოსურ
საფრთხეებსაც კი უმკლავდება... ბაბუა ამაყად
გვიყურებს, რადგან მან ააშენა ის ბუხარი, არავინ დაიხმარა,
თითქოს ისინი ხელს დააკლებდნენ, იცოდა იმთავითვე,
რომ ოდესმე ბუხრის სიმტკიცე გადაგვარჩენდა.

ჩემს შვილს არ ესმის ეს ყველაფერი, დივანზე თამაშობს,
მისთვის ბუხარი სიტბოს წყაროა, სხვა მეტი არაფერი.
ბუხრის თავზე კი, სადაც რეალურ ცხოვრებაში,
გვერდიგვერდ დევს ბებოს და ბაბუს გადიდებული ფოტოები,
სარკმელია დატანებული, სარკმლიდან ტყე ჩანს.

წითელი ჯვარი (1993)

რალაცნაირი შემოდგომაა, ზამთარი გეგონება,
ერთხელ უკვე ითოვა, თუმცა არ დაუდია,
არადა, მხოლოდ ოქტომბერია, რა დროს თოვლი იყო,
მაგრამ ამინდიც ქვეყანასავით აირია,
როგორც იტყვიან მოხუცები. ცას ხშირად ახედავენ,
თითქოს იქ, ზევით, ამინდთან ერთად, ქვეყნის მომავალიც
იკითხებოდეს, მაგრამ ქვეყნის მომავლის კი არა,
უკვე ამინდის გამოცნობაც აღარ შეუძლიათ.

შვიდის წლის ვარ და რალაცებს ვხვდები, თუმცა მისახვედრი
რა არი, ცხადზე უცხადესია ისედაც ყველაფერი.
კარგად ვიცი, რომ იარაღიან უცნობს თუ დავინახავ,
უნდა ვერიდო – ვერ გაიგებ, მტერია, მოყვარეა...

ბაგა-ბალი დგას სოფლის ცენტრში, მოზრდილი შენობაა,
შიგნით ცხოვრობენ აფხაზეთიდან დევნილები.
მამიდაჩემი თავმჯდომარეა დევნილთა კომიტეტის,
კვირაში ერთხელ ცხენს შეაბამს დანჯღრეულ ურიკაში,

წამიყოლებს და ჩამოვივლით მთელ სოფელს კარდაკარ,
ვთხოულობთ სიმინდს, ლობიოს... ანუ, ყველაფერს, რაც იჭმევა,
თავზე არავის გადასდის, მაგრამ გვაძლევენ უშურველად,
ჩვენ ბაგა-ბაღში მიგვაქვს, დევნილებს ვუნანილებთ.

ერთი დღეა და, სავსე ურიკით, აღმართი ავიარეთ,
ჩვენს გვერდით, უცებ, გაძედილი „ვილისი“ ჩერდება,
გადმოაბიჯა ორმა (იმ სხვებს გადმოსვლაც დაეზარათ),
გადაკიდებულ იარაღებს ხშირ-ხშირად ისწორებენ...

მამიდაჩემი გარკვევით უხსნის, სურსათი ვისთვისაა...
მახსოვს, რომ, თითქოს, დაგვიჯერეს, წასვლა დააპირეს,
და სწორედ მაშინ, ზუსტად მაშინ, ერთ-ერთმა დაინახა
წითელი ჯვრები, ოთხი ჯვარი, ურიკის გვერდებზე
(მამიდაჩემის დავალებით გუაშით მივახატე).

დაინახა და ახარხარდა, მეორეც. გადმოლაგდნენ
სხვებიც და აჰყვნენ, იხარხარეს კარგა ხანს, ჩვენ გვეგონა,
გადავრჩით, რადგან გავახალისეთ ისინი. სულ ტყუილად,
ხელი დაავლეს ჩვენს ტომრებს და „ვილისის“ მისაბმელზე
გადაზიდეს, ერთი ტომარაც არ დაგვიტოვეს...

ვიდექით ასე, ვუყურებდით მიმავალ „ვილისს“ და
ბოლმა მახრჩობდა, ცრემლს ვყლაპავდი, რა მექნა, არ ვიცოდი...
მამიდაჩემმა ჯვრების მიხატვა როცა მთხოვა,
დავინტერესდი, რისთვის იყო, რაზეც მიპასუხა,
რომ დაგვიცავდა ის ჯვრები და არაფერს წაგვართმევდნენ.

და, აი, სწორედ ეს სიტყვები გამახსენდა, დავაძრე ცხვირსახოცი,
დავიხარე და დავასველე ჭუჭყიან გუბებში,
მერე მივვარდი ურიკასთან და ჯვრები ჩამოვწმინდე.

პატიმარი

გ-ს

თუ ახალი ხარ, თან პირველად მიგაბრძანეს, თან თუ
სინდისი ჯერ არ დაგიკარგავს, წინ კი მთელი ათი
წელი იშლება ასე მყუდროდ, ერთფეროვნად, ძილი
იშვიათად თუ გამოგივლის, არც შენ უხმობ, დილით
იღვიძებ მხოლოდ ღვიძილისგან, ღია თვალებს უფრო
ახელ, იხსენებ ერთი გრძელი, უწყვეტი და ცუდი
სიზმარივით იმ ეპიზოდებს, მთელი ღამე სწრაფად
რომ ცვლიან თავში ერთმანეთს და ძლივს ეწევი, გიდევის

დამძიმებული თავი ბინძურ ბალიშზე და ერთ-ერთ თანამესაკნეს, სამლოცველო კუთხის ცოტა გვერდით რომ წევს, გახედავ: თავს ისჯის და, ყოველ ღამე, თავქვემ ჩუსტები უდევს („– ბალიში რო მდომებოდა, სახლში, ცოლ-შვილთან ერთად ვინვებოდი! ზედმეტია ესეც, ქვა უნდა მედოს, მარა, არ მაქვს!“), უყურებ და ფიქრობ, ხომ არ აჯობებს, შენც მიბადო, რამე მსგავსი წესად დაიდგინო და მკაცრად მიჰყვე, დაიცვა და, იქნებ,

გიშველოს, თუნდაც სულ ცოტათი. საქმეა, რომ თითო საათით – თვალი, მერე თავიც მოიტყუო, ვითომ უკეთ ხარ, აღარ გახსენდება საცოდავი დედა, ცუდად რომ ხედავს და, თანდათან, უფრო ცუდად ხედავს, მაგრამ სათვალეს არ იკეთებს, არ ნებდება, ვინმე თუ შეახსენებს, გულში ბრაზობს, თქმით არაფერს იტყვის (სულ სხვას ამბობენ ხელმეორედ გასანმენდი მინა და მწვანის ან ხახვის ქრისას გასერილი თითი);

იქნებ, გიშველოს სულ ცოტათი. საქმეა, რომ თითო საათით – თვალი, მერე თავიც მოიტყუო, ვითომ უკეთ ხარ, აღარ გახსენდება მოტეხილი მამა, გულის ჯიბით რომ დაატარებს წნევის დამწვევ ნამალს. რაც შუნტირება გაიკეთა, აღარ სვამდა, აღარც ეწეოდა და კარგად იყო, მიჰყვებოდა ასე, უცებ კი – როგორც დედა ამბობს, ეშმაკმა თუ ნახა – ასმაგი ჟინით მიეძალა სიგარეტს და სასმელს;

გიშველოს, იქნებ, სულ ცოტათი. საქმეა, რომ თითო საათით – თვალი, მერე თავიც მოიტყუო, ვითომ უკეთ ხარ, აღარ გახსენდება უმცროსი ძმა, ის ძმა, მეზობლები რომ მოსულელოს ეძახიან. მისი დანახვა მუდამ ღიმილს იწვევს, უბოროტოს, მაგრამ მაინც ღიმილს და ნერვებს გიშლის ეს ამბავი, თანაც მასვე აბრალებ, გეგონება, უხაროდეს, ეგრე რომ უყურებენ... ასეთია, ვერ პატიობ ამას;

გიშველოს, იქნებ, სულ ცოტათი. საქმეა, რომ თითო საათით – თვალი, მერე თავიც მოიტყუო, ვითომ უკეთ ხარ, აღარ გახსენდება ნაკრძალივით ეზო (ერთნაირად რომ იხდენს ხოლმე თითქმის ყველა სეზონს), ეზოში – ბლოკის დიდი სახლი, ყვავილნარი (კარგად მოვლილი), ნიფლის ოწინარი, ქვის გვიმი და, ცალკე, წყარო... ხო, მართლა, გადაიმტვრა ის ალუჩის ნერგი, შარშან, აპრილში, წყაროს უკან, მე და შენ რომ დავრგეთ.

ნინო დილმელაშვილი

ჩემი ერთადერთი სიყვარული

„ის ყოველთვის ამბობდა, რომ თავისუფლება სულის მდგომარეობაა და არა სხეულისა, ამიტომ იმისთვის, რომ ფრენა შეძლო, ფრთები აუცილებელი არ არის“.

მეზიზღება ეს ხმა. უკვე მეორე წელია, ეს ხმა მალვობებს და ჯერ კიდევ ნახევრადმძინარე ვაცნობიერებ, რომ სანოლიდან უნდა წამოვდგე. დღეს ჩემი შვებულება დასრულდა, ის შვებულება, რომელიც მანამდე ვერ მივიღე, სანამ სამსახურში გული არ წამივიდა. სწრაფად ვდგები, რომ ისევ არ ჩამეძინოს, ვაკეთებ დიდი ფინჯნით ყავას და ფანჯარასთან ვჯდები – ეს არის ჩემი დილის ტრადიცია, ჩემი ცხოვრების მნიშვნელოვანი ნაწილი. ფანჯრიდან დილის ჰაერს ვსუნთქავ, მიყვარს ღია ფანჯრები. დილიდან ცუდ ხასიათზე ვარ, რა გასაკვირია, რთულია მოსთხოვო ვინმეს იყოს ბედნიერი, როცა შვიდ საათზე დგები. ვიცვამ, რაც ხელში მომხვდება – მაინც ვის ვეპრანჭები? – ვფიქრობ ჩემთვის.

სადარბაზოში, როგორც ყოველ-

თვის, ჩემი მეზობელი მხვდება. ჩემს დანახვაზე თავს აქეთ-იქით აქნევს (ანუ ვეცოდები ასე ადრე რომ მივდივარ სამსახურში), მიღიმის და მესალმება. მეც ვუღიმი, სწრაფად მივდივარ, რომ არ გამომელაპარაკოს, მაგრამ, ჩვეულებრივად, მაინც მესმის მისი ხმა:

– ასე ადრე გადიხარ?

ვითომ არ იცის! მე მხრებს ვიჩეჩავ.

– ხელფასი მაინც გაქვს კარგი?

ყოველ დილით მეკითხება, ალბათ, იმ იმედით, რომ დღეს მაინც დამცინცლავს ინფორმაციას, მე კიდევ, როგორც ყოველთვის, ვპასუხობ:

–კი, რა ვიცი, მე კი მყოფნის.

რა თქმა უნდა, ვატყუებ, არაფერიც არ მყოფნის. მთავარია, ახლა თავი დავაღწიო მის კითხვებს.

გზაზე სულ ერთი და იგივე სახეებს ვხედავ. ვხედავ მეეზოვე ქალს, რომელსაც ყოველ დილით ვუღიმი და ვესალმები, ის კი მაინც მიბღვერის და უცნაურად მიყურებს, ვერ ვხვდები რატომ. სანამ ჩემი მარშუტკა მოვა, მაღაზიაში შოკოლადის ყიდვა უნდა მოვასწრო.

ჩემ წინ სამი ადამიანია, წყნარად ვდგები და მოთმინებით ველოდები ჩემს რიგს. როგორც იქნა მივალწიე, გამყიდველი ბიჭი მილიმს – უკვე რამდენი ხანია სულ აქ ვყიდულობ შოკოლადს.

– როგორც ყოველთვის? – მეკითხება ის და აი, იმ დროს, როცა საპასუხოდ პირს ვაღებ, უცებ ვხედავ ხელს ჩემ წინ, რომელიც ეკუთვნის ქალბატონს, რომელიც ჩემ უკან დგას რიგში და მესმის ხმა:

– ერთი პური მომეცით!

დიდი მოთმინების უნარი უნდა გქონდეს ადამიანს, რომ ამ ქცევამ არ გაგალიზიანოს (თან იმასაც თუ გავითვალისწინებთ, რომ დილის 7 საათზე გავიღვიძე), მე კიდევ ამ ბოლო დროს მოთმინების უნარი დავკარგე.

– მე მგონი თქვენზე წინ მე ვდაგავარ! – ვეუბნები ქალს, იმ იმედით, რომ იქნებ ვერ შემამჩნია... რა ვიცი, ყველაფერი ხდება.

– მე მეჩქარება – უკმეხად მპასუხობს ქალი და ისევ იმეორებს: – ერთი პური მომეცით!

ეს უკვე მეტისმეტია.

– მეც მეჩქარება! – მშვიდად ვპასუხობ მე.

– მე ერთი პური მინდა! – არ მითმობს ქალი.

– არც მე მიმაქვს მთელი მაღაზია! – ისევ მშვიდად ვპასუხობ მე (ეს გარეგნულად ვარ მშვიდად, თორემ სინამდვილეში მინდა ამ ქალს ვწვდე და თმით ვათრიო).

– რა თავხედი ხართ! – მეუბნება.

– რა? – მეცინება მე – ამხელა ქალი ხართ და ისიც არ იცით, რომ რიგში უნდა ჩადგეთ და კიდევ მე თავხედი?

– გითხარით მეჩქარება მექთი! – იმეორებს ნერვულად.

– დილით, ალბათ, მთელი საათი რომ არ დაგეკარგათ მაგდენი ტონალის ნასამაში, დროულად მოასწრებდით ყველაფერს.

– უზრდელო! – განინმატდა ქალი

და უკვე თითქმის ყვირილით გაიმეორა: – ერთი პური მომეცით!

გამყიდველი ბიჭი, რომელიც აქამდე ჩუმად იდგა, ხმას იღებს.

– არ გვაქვს!

– როგორ თუ არ გაქვთ? – ხელით უთითებს ქალი:

– აბა ის რა არის?

– არ ვყიდით! – უმეორებს ბიჭი.

ქალი განინმატებულია, არ იცის, რა ქნას, ნავიდეს თუ დარჩეს, ბოლოს მაინც წასვლა არჩია, ნავიდა, მაგრამ, სანამ გავიღოდა, მრავალმნიშვნელოვანი შეკითხვა დაგვიტოვა:

– სად გაიზარდეთ?!

როგორც იქნა, ვიყიდე ჩემი შოკოლადი.

– შენ რომ გადაუსწრო მასეთს რიგში, მაშინვე დანას დაგარტყამს! – მეუბნება გამყიდველი ბიჭი. რთულია, მის ნათქვამში ეჭვის შეტანა.

მე ვულიმი და გამოვდივარ. გული მიგრძნობს, დღეს რთული დღე მელის. სულ ასეა, დილიდან თუ რამე ცუდი შემემთხვა, მერე მიჰყვება ხოლმე სხვა ცუდი ამბებიც.

გაჩერებაზე ვდგები.

ჩემ გვერდით ახალგაზრდა ქალი დგას, პატარა ბავშვთან ერთად. ბავშვი რალაცაზე ტირის, ვუყურებ და ვფიქრობ, რომ აი, ახლა ეს ქალი, რომელიც, სავარაუდოდ, დედამისია, ბავშვს ჩაეხუტება, ლოყებს დაუკოცნის, მაგრამ არა, ქალი ისე დგას, თითქოს არაფერი ესმის, იქნებ სულაც არაა მისი შვილი. ბავშვს ვუყურებ, დანითლებულ ლოყებზე ცრემლები ღაპაღუპით ჩამოსდის.

– მორჩი ახლავე, თორემ დაგიმატებ!

– ეუბნება ქალი.

ბავშვი ცდილობს, ცრემლები შეიკავოს, მაგრამ, რაც უფრო მეტად ცდილობს ცრემლების შეკავებას, უფრო და უფრო მეტად ზღუქუნებს. ქალი მისკენ იხრება და ლოყაზე ბნკენს, მერე თავში წამოართყამს.

– გაჩერდები თუ არა ბოლოს და ბოლოს, დამანყვიტე ნერვები!

არ შემიძლია ამის მოთმენა, მომკალი და არ შემიძლია.

– ბავშვს რატომ ურტყამთ?! – ვეკითხები.

ქალი გაოცებული მიყურებს

– ჩემი შვილია და რასაც მინდა, იმას ვუზამ, თქვენ ვინ გეკითხებათ?

– აი, აქ კი ცდებით, ქალბატონო, სწორედაც რომ მე მეკითხება! – ვეუბნები უცებ. – მე ბავშვთა უფლებების დამცველი ვარ, ახლავე საბუთსაც გაჩვენებთ! – ჩანთაში ვიქექები არ არსებული საბუთების მოსაძებნად, ქალი ჩემს ხელს მისჩერებია, რომელიც ჩანთაში უაზროდ ფათურობს.

– მოკლედ, კარგად დაიმახსოვრეთ! – ვეუბნები ქალს. – თქვენ ისედაც შემჩნეული ხართ ძალადობაში, საჩივარიც უკვე გამზადებულია. იცოდეთ, კიდევ ერთხელ თუ დაარტყამთ ბავშვს, საჩივარს ხელს მოვანერ და მერე რა იქნება, კაცმა არ იცის, იქნებ დედობის უფლებაც ჩამოგართვან!

ვიცი, სისასტიკეს ვეუბნები, მაგრამ სხვა აზრი თავში უცებ არ მომდის, მთავარია ხელი არ გავაჩერო, მაინც ვეძებ.

ქალი გაოცებული მიყურებს, ვერ გაიგო რა ხდება:

– ხომ არ გაგიჟდით, რა უფლება გაქვთ!

– მე გაგაფრთხილეთ! – ვეუბნები და თვალეში ვუყურებ. – თუ თქვენ არ იცით, როგორ მოექცეთ ბავშვებს, სხვა დედას მოვუძებნით!

ქალი ბავშვს გულში იხუტებს:

– გიჟი ხართ! აქედან დაიკარგეთ! როგორ ბედავთ!

ჩემი მარშუტკა მოვიდა და მე სასწრაფოდ ავედი. ფანჯრიდან ვხედავდი ქალს, რომელსაც ბავში გულში ჩაეკრა და სწარფი ნაბიჯებით მიდიოდა. დარწმუნებული ვარ, ბავშვს აღარ დაარტყამს, მანამდე მაინც, სანამ არ მიხ-

ვდება, რომ მოვატყუე.

მარშუტკაში, როგორც ყოველთვის, უცვლელი რეპერტუარია. თვალებს ვხუჭავ. წინ ჯერ კიდევ მთელი დღეა, მთელი დღე და ვფიქრობ, ნუთუ სულ ეს არის, აი, ამას ეძახიან ცხოვრებას?!

მარშუტკიდან ცოტა ადრე ჩამოვდივარ, სამსახურამდე ცოტას ფეხით გავივლი. შუქნიშანთან გავჩერდი, ჩანთიდან ტელეფონის ამოსაღებად დავიხარე და უცებ ვიგრძენი, რომ რაღაც მომხვდა – ყავის ცარიელი ერთჯერადი ჭიქა, უფრო სწორად, თითქმის ცარიელი, მანქანიდან გადმოაგდო რომელიღაც იდიოტმა. ყავის წვეთებმა ჯინსი დამისვარა. „ამის დედაც! – გავიფიქრე. – ეს რა დღეა!“ მერე ყავის ჭიქა ავიღე და მანქანას მივადექი, საიდანაც, ჩემი აზრით, ეს ჭიქა ისროლეს. ფანჯარაში თავი შევყავი და საჭესთან მჭდომ ახალგაზრდა მამაკაცს ჭიქა სახეში ვესროლე:

– აი, ნაგავი დაგივარდათ!

მამაკაცი ჯერ გაოცდა, მერე, ალბათ, საოცრად გაბრაზდა. ყოველ შემთხვევაში, ასე დავასკენი, რადგან თვალეები გაუფართოვდა და დასვრილი პენარგი ხელით გაიწმინდა.

– გაგიჟდი? რა ჯანდაბაა!

– რა ჯანდაბაა? ნაგავს ქუჩაში ყრით და რა ჯანდაბაა?

– ხომ არ გააფრინე? ცუდ ფეხზე ამდგარხარ! მე არაფერს ვყრი. აი, თქვენ კი ძალიან შეცდით. როგორ ბედავ, გადარეულო ნითელთავა!

– ჯანდაბამდე გზა გქონიათ! აბა რა, რატომ აღიარებთ, გადასარევ მანქანაში ხართ წამომჯდარი, ზედმეტ სიტყვას ვინ გაგიბედავთ?

ის გაოცებული მიყურებს, მერე თავს აქნევს და თავისთვის ამბობს:

– გიჟი! იქნებ იმკურნალო? რამე დალიე ხოლმე, რომ დამშვიდდე, ასე ვინმეს შემოაკვდები!

– ოჰ, თქვენ ნუ ლელავთ! – ვეუბნები ირონიულად. – ჯობია, საკუთარ

აღზრდას მიხედოთ!

ის აღარაფერს მპასუხობს ან რა უნდა მითხრას, მანქანას ქოქავს და მიდის.

– თავხედი! – ვიმეორებ ჩემთვის და უცებ ვგრძნობ, რომ ვილაც ხელზე მქაჩავს. – პატარა ბიჭია.

– დეიდა, – მეუბნება ჩურჩულით. – იცით, იმ ბიჭიას მართლა არ გადმოუგდია ის ბიჭია, სხვა მანქანიდან გადმოაგდეს.

– არ გადმოუგდია და ნუ გადმოუგდია, არაუშავრს, ვიცნობ მასეთებს! – ვამშვიდებ ბავშვს. – არ მაგას აწყენდა ჩემი „ტკბილი“ სიტყვები.

ბავშვი ეჭვის თვალთ მიყურებს.

„ღმერთო, რა დღეა, ახლა ის მაკლია, რომ სამსახურშიც ვინმე გიყვი დამხვდეს“, – ფიქრობ ჩემთვის და ისე აგიხდათ ყველაფერი.

ფეხი შევდგი თუ არა სამსახურში, ჩვენი ერთი თანამშრომელი იდუმალი სახით მომიახლოვდა და ისეთი დაბალი ხმით მითხრა, ძლივს გავიგე:

– ახალი „შეფი“ გყავს!

– რაა? ისევე? – წამოვიძახე მე – რამდენჯერ შეიძლება?

– ჩუმად! – შეშინებული იყურება ჩემი მაცნე. – არ გაიგოს!

– რა არ იცის ჯერ? – ვცდილობ ვიხუმრო, მაგრამ არავის ეცინება. – კარგი, კარგი, აბა, მითხარი ვინაა?

– ახალგაზრდა ბიჭია, სხვათაშორის ძალიან სიმპათიური! – საეჭვოდ მიღიმის.

– ვიცი მე შენი სიმპათიური ბიჭები, უბრალოდ, რა ჯანდაბაა ამდენი ცვლილებები.

ზუსტად ორი წელი და სამი თვეა, რაც ამ ფირმაში ვმუშაობ და ამ დროის მანძილზე ზუსტად ხუთი უფროსი გამოვიცვალეთ. ამითაც უნდა მივხვდე, რა ნაგავში ვარ, მაგრამ, ხომ იცით, სამსახური სამსახურია, ვერაფერს იზამ. ჩვენი ფირმა რეკლამის გავრცე-

ლებითაა დაკავებული. ვავრცელებთ ყველა გზით – ინტერნეტით, ბროშურებით, მედიასაშუალებებით... მე ყველაზე დაბალ საფუხერზე ვარ – ჩემი მოვალეობა ნაბეჭდი ბროშურების დარიგებაა; ზედა ეშელონები რეკლამების შეკვეთებს იღებენ, ხელოვანი ხალხი ამ რეკლამებს ქმნის და ჩვენ, უბრალო ადამიანები, მათი გავრცელებით ვართ დაკავებული. როდესაც გასაუბრებაზე მკითხეს, მიყვარდა თუ არა ფეხით სიარული, კარგად ვერ მივხვდი, რას გულისხმობდნენ, ახლა კი ვიცი. დღეში ათასობით ბროშურის დარიგება მიწევს. დავდივარ უმისამართოდ და შემხვედრ ადამიანებს ვუღიმი, ბროშურებს ვაჩეჩებ. ზოგი ღიმილითვე მპასუხობს და მართმევს, ზოგი ყურადღების ღირსადაც არ მთვლის, ზოგი მართმევს და, ორ ნაბიჯზე გამცდება თუ არა, ნაგვის ურნაში აგდებს. თავიდან რამდენიმე თანამშრომელთან ერთად დავდიოდი, ახლა მარტო დავდივარ, – ასე მირჩევნია. ერთ-ერთმა გამოცდილმა თანამშრომელმა პირველ დღეს დამმოძღვრა:

– ასე პატიოსნად თუ აპირებ ყველა ბროშურის დარიგებას, სალამომდე ვერ მორჩები, ამიტომ შენს თავს, ასე ვთქვათ, ღიმილი დაუწესე. აი, მაგალითად, ყოველ ერთ საათში ერთხელ ოცი ცალი აიღე და უბრალოდ ნაგვის ურნაში მოისროლე.

– რას ამბობ, ეგ როგორ, ჩვენ ამაში ფულს გვიხდიან, ჩვენი საქმეა! – ვუთხარი მე.

– ფულს გიხდიან! კარგი რა, რაღაც კაპიკებს, თვითონ კი ბლუჯა-ბლუჯა იტენიან ჯიბეებში. არ გკიდია? გადაყარე და საქმეს მალე მორჩები.

– არ შემიძლია! – ვცდილობ ავუხსნა, მაგრამ ის არ მისმენს და, როგორც მერე მივხვდი, ასეთი „ღიმიტები“ თითქმის ყველა თანამშრომელს ჰქონდა დაწესებული. ისინი დღის პირველ ნახევარში რჩებოდნენ ბროშურების დარიგებას, მე კიდევ სალამომდე ასე ქუჩა-

ქუჩა დავნანნალებდი, მაგრამ შემოიძლია დავიფიცო, რომ ერთი ბროშურაც არ გადამიგდია. მანამდე ვიდექი ქუჩაში, სანამ ბოლო ფურცელს ვინმე არ გამოართმევდა და მხოლოდ ამის შემდეგ ვთვლიდი თავს ღირსეულ თანამშრომლად, ღირსეულ მოქალაქედ. ნუ, მოკლედ – ღირსეულ ადამიანადაც კი. როცა იცი, რომ შეგიძლია რაღაც დააშავო, ამას ვერც ვერაინ გაიგებს და მაინც არ აშავებ, აი, ეს არის ღირსება. ამის გამო ხან საკუთარი თავი მიყვარდა, უმეტესად კი მძულდა, რადგან ცხოვრებამ და გამოცდილებამ მაჩვენა, რომ პატიოსნებით ცხოვრებას ბევრს ვერაფერს გამოსტყუებ. რაც უფრო მარტივად შეხედავ ყველაფერს, მით მეტად გაგიმართლებს, მაგრამ, რა მექნა, ბავშვობიდან მიღებულ აღზრდას ვერაფერს უშველი, ვერაფრით ჩანაცვლებ და აი, ასე – მაშინ, როცა ჩემი თანამშრომლები ბედნიერი სახეებით მიუყვებოდნენ ქუჩებს სახლებისაკენ, მე ჯერ კიდევ ნახევარი ბროშურებიც არ მქონდა დარიგებული და ასე წვიმასა და ქარში, თოვლსა და ქარბუქში, ჯიუტად ვიდექი, ვუღიმოდი გამვლელებს და თითქმის ძალით ვაჩეჩებდი ბროშურებს, რომლებიც ჩემი ცხოვრების მნიშვნელოვან ნაწილად ქცეულიყო.

– თათბირია! – მეუბნება თანამშრომელი. – ახალს ჩვენი გაცნობა უნდა.

ღმერთო, როგორ მძულს ეს თათბირები, დაყენებული სახეები, მოზომილი სიტყვა-პასუხები. სამუშაო მაგიდიდან ვდგები და სათათბირო ოთახში შევდივარ. ყველა თანამშრომელი უკვე ოთახშია, ჩვენი ახალი ხელმძღვანელი მაგიდასთან დგას, ასე ოცდათვრამეტი წლის ახალგაზრდა მამაკაცია. ვუყურებ და მეჩვენება, რომ სადღაც უკვე მინახავს. ისიც ინტრესით მომჩერებია. მე არაფერი არ მინდა, რომ გამახსენდეს, მაგრამ ჩემი თვალეები ჩემდაუნებურად ხედავენ იმას, რისი დანახვაც ჩემს ქვეცნობიერს არ უნდა – ჩვენს ხელ-

მძღვანელს თეთრ პერანგზე, საყელოს ქვემოთ, ყავის ლაქა აქვს, დიახ, ყავის ლაქა. ვდგევარ და ვგრძნობ, როგორ ნელ-ნელა მეცლება ძალა. ნეტავი ახლა მოვიდეს ფასკუნჯი და აქედან შორს გამიტაცოს ან სტალინი გაცოცხლდეს და დასახვრეტად გამაქანონ, ან დინოზავრად გადავიქცე უცებ და გადავშენდე, ან... ან... რა ვიცი, თავი ვიყო და კატამ შემჭამოს.

– ბატონო ლევან, – მესმის ჩემი თანამშრომლის ხმა. – პერანგი დასვრილი გაქვთ!

– ვიცი, ვილაც არანორმალურმა დილას ყავის ჭიქა სახეში მესროლა.

მე იატაკს მივჩერებივარ, თან ისეთი სახით, ვითომ იმაზე საინტერესო და ამოუცნობი არასოდეს არაფერი მინახავს. თათბირი იწყება, ჩვენი ახალი უფროსი რაღაცას ხსნის, ლაპარაკობს, მე არაფერი მესმის, სამაგიეროდ მახსენდება ბავშვი, რომელმაც დილას ხელზე მომქაჩა და მითხრა – ამ ბიძიას მართლა არ უსვრია... ამ ბიძიას მართლა არ უსვრია... ამ ბიძიას მართლა არ უსვრია... ასე მგონია, მთელი სამყარო იმეორებს ამ სიტყვებს. ცოტაც და გული წამივა. „ამის დედაც!..“ – ვფირობ გულში, ეს რა დღეა.

თათბირი დამთავრდა. იქნებ არ ვახსოვარ (თავს ვიმშვიდებ), აქამდე თუ არაფერი მითხრა, არც ახლა მეტყვის. ახლა ერთი სული მაქვს, აქედან შორს გავიქცე, სადმე, ცხრა მთას იქით, ზღვები გადავცურო, კლდეებზე ვიხობო, სადღაც პარალელურ სამყაროში წავიდე, ოღონდ კი გავასწრო, ჩემი თვალეები მხოლოდ კარს ხედავენ, ქვეცნობიერში ერთი ფეხი უკვე კარის იქით მაქვს.

– შეგიძლიათ სამუშაო ოთახებს დაუბრუნდეთ! – მესმის ნანატრი სიტყვები და ისე სხარტად მოვწყდი ადგილს, რომ ლამის ჩემი თანამშრომელი წავაქციე.

– თქვენ დარჩით! – გავიგონე უცებ

ხმა და, მიუხედავად იმისა, რომ არ ვიცოდი მართლა მეუბნებოდა თუ არა, მაინც გავჩერდი. თავი მივაბრუნე და ღმერთო, ის მე მიყურებდა, სწორედ მე.

– მე? – მაინც ვიკითხე იმ იმედით, რომ უარს მივიღებდი. „იქნებ ელამია, მე მიყურებს, მაგრამ სხვას გულისხმობს“, – გავიფიქრე, მაგრამ ბატონი ლევანი ელამი ნამდვილად არ იყო, აი, გაბრაზებული კი ჩანდა.

– დიახ, თქვენ! – მითხრა მან და მეც შემოვბრუნდი. ყველა გავიდა და მე მის პირისპირ სულ მარტო დავრჩი.

„ახლა, ალბათ, სამსახურიდან დამითხოვს“, – გავიფიქრე და მაშინვე თვალწინ ჩემი „ხაზიკას“ სახე დამიდგა, ასევე შოკოლადები, რომლებსაც ველარ ვიყიდდი, ხიდი, რომლის ქვეშაც მომიწევდა ღამის გათენება და კიდევ ათასი უბედურება, მაგრამ მან მითხრა:

– სკამი მოსწიეთ ჩემთან ახლოს და დაჯექით!

მის წინ დავეჯექი.

სულ რამდენიმე წამში თავიდან ბოლომდე შემათვალისწინე, ოღონდ ისე, რომ მხოლოდ ჩემნაირი დაკვირვებული ადამიანი თუ შეამჩნევდა ამას.

– დიდი ხანია აქ მუშაობთ?

– ორი წელი.

– ორი წელი, – გაიმეორა მან. – ორი წელი ბევრია.

ვერ მივხვდი, რისთვის იყო ბევრი.

– ესე იგი თქვენი სახელია? – მან რაღაც სიაში დაიწყო ყურება.

– დადუნა! – ვუთხარი მე.

– სახელიც უცნაური გაქვთ, – თქვა და მე ვერ მივხვდი, კიდევ რა მქონდა უცნაური, ან რატომ ვიჯექი ახლა მის წინ, ან რა უნდოდა საერთოდ.

„ალბათ, ჩემი სახე არ ახსოვს“, – თავს ვიმშვიდებდი მე. აქამდე რამეს მეტყობოდა, რომ ახსოვდეს. ვცდილობდი დილით მომხდარი ამბვის დეტალები აღმედგინა გონებაში. შეუძლებელია არ ვახსოვდე, მე მის მანქანაში თავი შევყავი და აბა, როგორ შეიძლება დაგა-

ვინყდეს ჩემი წითელი, ბურჯივით თმა. სანამ ამ ყველაფერს ვფიქრობდი, კარი გაიღო და ჩვენმა თანამშრომელმა მოკრძალებით შემოანათა თავისი ღიმილიანი სახე.

– ბატონო ლევან, ყავა ხომ არ გიკეთოთ?

– ყავა? – იკითხა ლევანმა. – მადლობა, რომ შემახსენეთ.

ცივმა ოფლმა დამასხა. ასე მეგონა, უფსკრულის პირას ვიდექი და ვილაცამ ხელი მკრა ან ნავიქეცი და ასმა ცხენმა ერთდროულად გადამიარა ზედ.

თანამშრომელი ისევე ღიმილით გაქრა კარებიდან, როგორც გამოჩნდა.

ლევანი მომიბრუნდა:

– როგორც დილას მივხვდი, თქვენ გიყვართ ყავის ჭიქებით მოძრაობა, ამიტომ მინდა, რომ ახლა გახვიდეთ და ყავა გამიკეთოთ. მგონი, არ შენუხდებით.

– მე გემრიელ ყავას ვერ ვაძლევ, – სხარტად მივუგე. ვერც კი წარმოიდგენთ, რა სხარტი ვხდები, როცა რაღაცის გაკეთება არ მინდა.

– მოგინევთ ისწავლოთ! – მომიგო მშვიდად. – გელოდებით.

მე აღარაფერი მითქვამს, ავდექი და სამზარეულოსკენ წავედი. ესე იგი ყავა ხომ? ძალიან კარგი. გემრიელი ყავა, ღმერთია მოწმე, გავაფრთხილე.

ძალიან ნელა ჩავყარე ყავა. შაქარი და მარილი მაცდურად იდგა ერთმანეთის გვერდით. ორივე თეთრია, ერთმანეთს ძალიან ჰგავს, სრულიად შესაძლებელია, ერთმანეთში აგერიოს. ყავის ფინჯანს ბედნიერი სახით დავამატე ორი კოზი მარილი. ვერავინ მაიძულებს გავაკეთო ის, რაც ჩემს მოვალეობაში არ შედის, ვერავინ!

შევედი თუ არა, ლევანი წამოდგა ფინჯანი გამომართვა.

– შემიძლია გავიდე და საქმეს მივხედო?

– ცოტა ხანს დამელოდეთ!

აი, უცებ, ამ მომენტში, ჩემი შიში,

ტანჯვა და ცუდი შეგრძნებები სადღაც გაქრა. ვიდექი და წინასწარ მეცინებოდა.

მან ყავა მოსვა. ვერ აგინერო მის სახეს – თავს უფლება არ მისცა, ის ყლუპი, რაც პირში ჰქონდა დაგუბებული, უკან გადმოესხა, ამიტომ მისი გადაყლაპვა მოუხდა. ვერ გეტყვით, რომ კმაყოფილი სახე ჰქონდა.

– რა ჯანდაბაა? შენ რა მარილი ჩაყარე?!

– მარილი? ღმერთო, რა დაბდურა ვარ! – შევიწუხე გული და სახე. – ხომ გითხარით, ჩემი სამზარეულოში შემვება დიდი შეცდომი..

– ახლავე მომწყდით თავიდან! – არ დამამთავრებინა სიტყვა. – თუმცა არა, ჯერ გაბრძანდით და ახლიდან გამიკეთეთ და ეცადეთ, რომ ახლა მომეწონოს. კარგად დააკვირდით, სანამ რამეს ჩაყრით.

ეს თამაში უკვე მომწონს. დაძაბულობა საერთოდ მომეხსნა, ვერ აგიხსნით, რაღაც შევებასაც კი ვგრძნობდი.

– იცოდეთ, ზუსტად ხუთ წუთში ყავა მაგიდაზე უნდა მედგას!

– კარგი! – გავუღიმე მე. ესე იგი ხუთ წუთში!

მისი კაბინეტიდან სამზარეულომდე მისვლას ერთი წუთი დასჭირდა, ერთი წუთი უკან დამჭირდება, ანუ გამოდის რომ ყავის ასადულებლად სულ რაღაც სამი წუთი დარჩა. მე კი არსად ვჩქარობ. ყავა დავადგი, თან საათს ვუყურებ. როგორც კი დანიშნული დრო გავიდა, მადულარა გამოვრთე და ზუსტად ხუთ წუთში, ყავა „ბოსის“ მაგიდაზე იდგა. ნუ მთლად ადულებულს ვერ დავარქმევდით, მაგრამ მთავარი ხომ ხუთ წუთში დავალებული საქმის მოსწრება იყო.

ახლა უფრო ფრთხილად მოჰკიდა ხელი.

- ფინჯანი ცხელი რატომ არაა?
- ადულებს ვერ მოასწრო.
- დამცინით?

– რას ამბობთ! – მშვიდი სახით მივუგე მე – ხუთ წუთში ადულება და აქამდე მოტანა ვერ მოესწრო.

მას არაფერი უთქვამს, მომეჩვენა, რომ ჩაიცინა, ალბათ, მომეჩვენა.

– გასაგებია, ცდილობთ, მანახოთ, რომ ძლიერი ხართ.

– ყველაფრიდან რაღაცის სწავლა შეიძლება. – ვპასუხობ მე უადგილოდ.

– ამ ამბიდან რა უნდა ვისწავლო, აბა, მომახსენეთ.

– სანამ თანამშრომელს დაავალებთ რაიმე საქმის გარკვეულ დროში მოსწრებას, ჯერ მას ჰკითხეთ, რამდენად შესაძლებელია თქვენ მიერ დაწესებულ ვადებში საქმის ხარისხიანად მოსწრება.

– ჩემი კაბინეტი ხომ არ დაგიტოვოთ? – მეკითხება დამცინავად.

– ამბიცური არ ვარ! – ვპასუხობ მე.

– გასაგებია, მკვეთრად გამოხატული ინდივიდი, მასიდან გამორჩეული, ღირსების დამცველი... – ისევ დამცინავად მიყურებს. – ასე გახასიათებენ, ხომ ასეა?

– არ ვიცი, – ნელ-ნელა სიმშვიდეს მაკარგვინებს მისი დამცინავი კილო. „ახლა თუ გავუძელი, მერე რაღაცას მოვიფიქრებ, თავის დაცვას ვისწავლი, ყველას გავუძელი და ამ ახალსაც გავუძლებ“, – ვფიქრობ ჩემთვის.

– კარგი, კარგი... – მეუბნება უცებ. – შეგიძლიათ ნახვიდეთ.

საოცარი ის იყო, რომ გაბრაზებული არ ჩანდა, არც ჩემს დასჯას აპირებდა, არც სამსახურიდან გაგდებით მემუქრებოდა. როცა გავდიოდი, ცნობისმოყვარეობამ მძლია და მისკენ მივიხედე, ის რაღაცას წერდა, სახეზე ღიმილი ჰქონდა, კი ნამდვილად არ მომჩვენებია წელან, ახლაც ილიმოდა თავისთვის, ჩვეულებრივი ადამიანივით ილიმოდა.

მეტი სამსახურში არაფერი მოხდარა, მშვიდად ჩაიარა დღემ. ანგარიშიდან ბოლო ორას ოცდაათი ლარი

მოვხსენი, ორასი სახლის მეპატრონესთვის, ოცდაათი მე უნდა მეყოს ათი დღის განმავლობაში. სამწუხაროდ, რეალობა ნოყიერ და ბედნიერ ათ დღეს არ მპირდება. სახლისკენ გზას ფეხით მივუყვები.

ვხედავ ერთი-ერთი სახლის წინ სკამზე გოგონა ზის, ასე თორმეტი წლის და გულამოსკენილი ტირის. მივალ, გავარკვევ რა ხდება შევუთანხმდი საკუთარ თავს. ეს გოგონა ხშირად მხვდება დილით, სკოლაში მიმავალი დიდი ჩანთით. ვუახლოვდები.

– კარგად ხარ? – ვეკითხები.

აი თითქოს ეს ბავშვი საუკუნეა აქ იჯდა და სწორედ იმ მომენტს ელოდებოდა, რომ ვინმე მისულიყო და ეს შეკითხვა მისთვის დაესვა. უფრო გულამოსკენით ატირდა.

– დილას დედამ ფული გამატანა, კომუნალური გადასახადების და არ ვიცი, დავკარგე, მე უბრალოდ დავკარგე, არ ვიცი სახლში როგორ მივიდე, დედაჩემი მომკლავს.

– დამშვიდდი, დამშვიდდი... – მის გვერდით ვჯდები მე. – შეიძლება უბრალოდ სადმე გიდევს და ვერ ნახე.

– არა მთელი დღეა მაგას ვეძებ, ჩანთაში ჩავდე და აღარ მაქვს, იცით რამდენჯერ ვნახე? იცით?

მე არ ვიცი, მაგრამ ვიცი ის რომ საფულეში ორასი ლარი მედო, რომელსაც დღეს ბინის მეპატრონეს თუ არ მივუტანდი მომკლავდა, მაგრამ ამ ბავშვის ასე დატოვებაც არ შემეძლო.

– რამდენი გქონდა?

– ას სამოცდაათი ლარი. – მეუბნება ის.

– ჯანდაბა-ხმამალლა ვფიქრობ მე. – აბა, აირჩიე დადუ, სიკვდილი ან სიკეთე, სიკვდილი ან სიკეთე.

და მე რა თქმა ვიღებ საფულეს და ბავშვს ფულს ვაძლევ, – აი, აილე და აღარ დაკარგო კარგი.

ის გაშტერებული მიყურებს, არ იცის

გამომართვას თუ არა.

– აილე, სანამ არ გადავიფიქრე – ვეუბნები და ხელში ვაჩეჩებ, მეშინია მართლა არ გადავიფიქრო.

– კარგი. – შეშინებული ხმით მეუბნება ის და ფულს მუჭში იქცევს და რატომღაც გარბის, არ ვიცი ალბათ შოკისგან, რას გაუგებ ამ ბავშვებს.

„ხაზეიკა“ მაინცდამაინც აღფრთოვანებული არ დარჩა ჩემი სიკეთით.

– შეგეცოდა? მე არ გეცოდები? ისედაც ყოველ თვე მიგვიანებ, მეტს არ მოვითმენ, ახლავე დაცლი ჩემს ბინას და ნახვალ და ფულის მოსატანად ერთ კვირას გაძლევ.

– რა სისატიკეა ნორა დეიდა.

– დეიდა არა მამიდა! – მეუბნება გულმოსული, თან არც გადანყვეტილების შეცვლას გეგმავს.

მე ჩემს ნივთებს თავი მოვუყარე, ტაქსი გამოვიძახე და ჩემი მეგობრის სახლისკენ ავილე გეზი, ხომ გაგიგიათ, ძმა ძმისთვისაო, შავი დღისთვისაო.

ჯონათანი სახლში დამხვდა.

– მშვიდობა გაქვს? – მეკითხება და თან ჩემს ბარგს მისჩერებია.

– შენთან გადმოვდივარ! – ვეუბნები ყოველგვარი ცერემონიალის გარეშე. ბარგს მივათრევ და სანლოზე ვჯდები. ჯონათანი მხრებს იჩეჩავს, მიყურებს. – ვაა, როგორც იქნა მიხვდი ხომ რომ ჩემს გარეშე შენი ცხოვრება არაფერია.

– ნუ ხარ მასხარა, – ვეუბნები და ნივთების ამოლაგებას ვიწყებ.

– არ არის პრობლემა, თავი ისე იგრძენი როგორც საკუთარ სახლში, – მეუბნება ჯონათანი და მე ვგიჟდები მის ირონიაზე.

მე მისი ნივთების გვერდით ვათავსებ ჩემს ნივთებს, თან ვუყვები დღევანდელი დღის ამბებს.

– და დარწმუნებული ხარ, რომ ბავშვმა ფული მართლა დაკარგა? იქნებ მოგატყუა? – მეკითხება ის.

– რატომ უნდა მოეტყუებინა?

– და რატომ არა?

შეუძლებელია მასთან კამათი. ყოველთვის იცის რა გითხრას და როგორ გაგაჩუმოს.

– როგორც იქნა ნამდვილ წყვილს დავემგვანეთ. – ამბობს ის და თვალს არ აცილებს ჩემს კბილის ჯაგრისს, რომელიც მისი კბილის ჯაგრისის გვერდით დავდე.

– ჯონათან იქნებ მოკეცო, ისედაც რთული დღე მქონდა.

– ღმერთო რა აგრესიული ხარ – მეუბნება ის და ჩემთან მოდის, მთელი ძალით მიხუტებს – მოდი აუტანელო, მოდი, ჩაგეხუტო, მომენატრე.

ჯონათანი ჩემი საუკეთესო მეგობარია, მასზე უკეთესი არავინაა.

სინამდვილეში ჯონათანს ჯონათანი სულაც არ ქვია, ამ სახელს მხოლოდ მე ვეძახი, არ ვიცი, უბრალოდ შეხედავ და არ მოგიწდება სხვა სახელი დაუძახო.

ჯონათანი ერთი წლის წინ გავიცანი ერთ ჩვეულებრივ დღეს, ბროშურებს ვარიგდები და ჩემმა ქეცნობიერმა შეამჩნია, რომ ერთი და იგივე სახე რამდენჯერმე მოვიდა ბროშურის ასაღებად, მოვიდა და წავიდა, ისევ მოვიდა და წავიდა. ზუსტად თორმეტჯერ.

– შემოძლია, ერთიანად მოგცეთ ოცი ცალი, – ვუთხარი მე. – რადგან ასე დაინტერესდით.

– როგორც იქნა, – გაიღიმა მან, – როგორც იქნა შემამჩნიე.

აი ასე გავიცანი ჯონათანი. ხომ არსებობენ ადამიანები, რომლებსაც არ იცნობ, არც არასოდეს იცნობდი, მაგრამ დაინახავ და იცი, რომ ვილაც ისეთი იპოვე, ვისაც ველარასოდეს დაკარგავ. ასეთი იყო ჯონათანი, დიდი თაფლისფერი თვალებით და ხვეული ნაბლისფერი თმებით.

– ისე დადუ... – მეუბნება ის – ხომ იცი, რომ ერთი საწოლი მაქვს, ჩემთან დაიძინებ?

– ჯონათან, რატომ ხარ მაიმუნი ბავშვი?

– კარგი, კარგი... – იღიმება ის. –

ახლავე გავალ და სხვინიდან საწოლს ჩამოვიტან, რა პანიკაში ხარ.

ჯონათანი ჩემზე ცხრა წლით უმცროსია და სჯერა, რომ სიყვარულს ასაკი და მსგავსი წვრილმანები არ განსაზღვრავს, რომ გრძნობები ციფრებზე არაა დამოკიდებული, თუმცა ჩემი დარწმუნება ამაში ვერაფრით მოახერხა. ვერ გეტყვით რა ურთიერთობა გვაქვს, მხოლოდ ის შემოძლია გითხრათ, რომ მასზე საუკეთესო არავინ არსებობს, ჩემი სამყაროს განუყოფელი ნაწილია. არის საკითხები, რომლებზეც ვერასოდეს შევთანხმდებით, მას ხშირად არ ესმის ჩემი, მაგრამ მაინც არასოდეს მიდის ჩემგან.

– აი, ამხელა გოგო ხარ და დავიჯერო არავისთან ყოფნა არ გინდა? როგორ ძლებ იმის გარეშე?

– ჯონათან თავს არ დამანებებ? – ვუბღვერ მე და საკუთარი თმის ფერი ვხდები.

– არა უბრალოდ არ მესმის, მოიკლო ასეთი სიამოვნება.

– შენ ვერ გაიგებ, მე ერთადერთი სიყვარულის მწამს, მხოლოდ ერთის, შეიგნე.

– და როგორ მიხდები, რომ ის ერთადერთია? იქნებ შეცდე და ვაი მერე შენი ბრალი – იცინის ის.

– მივხვდები, აი როცა ადამიანი ისე შემეყვარდება, რომ სასიკვდილოდ გავიმეტებ, თუ კი ჩემს გვერდით ყოფნას არ მოინდომებს, ესე იგი ის ერთადერთია.

– უცნაური ლოგიკა გაქვს, – იცინის ის. – ანუ თუ ადამიანის მოკლის სურვილი გაგიჩნდა ესე იგი გიყვარს?

– მშვენივრად იცი, რომ ეგ არ მიგულისხმია, დღეში რამდენი კაცის მოკლის სურვილი მაქვს იცი? ძალიან ბევრის, მე ვგულისხმობ სხვა რამეს.

– კარგი, კარგი, გავიგე! – სერიოზულდება. – თუ ვილაცას შენთან არ უნდა და შენ გინდა ის ამის გამო მოკლა, რომ სხვასთანაც არ იყოს, ამას გუ-

ლისხმობ?

– ზუსტად. – თავს ვუქნევ. – როგორც იქნა.

– საოცარია, მაგრამ პრობლემა რაშია იცი, ჩემო კარგო, სიყვარულს სიკვდილი კი არა სიცოცხლე სჭირდება.

მისი სიტყვები მაჩუმებს, არ ვიცი რა უნდა ვუთხრა, მეჩვენება ხოლმე რომ ის რასაც ის ამბობს, ყოველთვის უფრო ლოგიკურია, ვიდრე ჩემი მოსაზრებები, ის ყოველთვის ერთი ნაბიჯით წინაა თითქოს და მე უკან მტოვებს, არ ვიცი, მის გარეშე არ შემიძლია და არც მასთან ერთად, ამ ყველაფერს სახელი არ აქვს.

ჯონათანი ჩემი იმედია, ჩემი სხივია ბნელ დღეებში, ჩემი წყალია უდაბნოში ხეტიალის დროს, ჯონათანი ყველაფერია, ჯონათანი უბრალოდ ჯონათანია და ის ჩემია, მხოლოდ ჩემი.

ვერ გეტყვით, რომ თაყვანისმცემლებით განაბივრებული ვყავდი სამყაროს. ყოველთვის ზედმეტად გამხარი ვიყავი, როგორც ბებიაჩემი იტყოდა „უშნოდ გამოკნაჭული“ ფეხებით და მკლავებით, ამას თუ დავუმატებთ წითელ თმას და ჭორფლებით დაფარულ სახეს ალბათ ხვდებით რომ, პრინცესის სტატუსის გოგოებისგან საკმაოდ შორს ვიდექი, სადღაც ცხრა მთასა და ცხრა ზღვას იქით, ან შეიძლება გაცილებით შორსაც. ბავშვები ჩემს დანახვაზე შანსს არ უშვებდნენ ხელიდან რომ არ დაებრალებინათ ათასი ცოდვა და უბედურება, მაგალითად ის რომ მე თუ დამინახავდნენ დილით, მთელი დღე დათარსული იქნებოდნენ, და ეს მხოლოდ იმიტომ რომ თმა მქონდა წითელი, ამბობდნენ, რომ ჭინკა ვიყავი და ღამ ღამობით ტყეში მეძინა, რომ სავსე მთვარეზე კატას ზურგზე მოვაჯდებოდი და უკუნეთში მივდიოდი (ღმერთო რა უსაზღვრო იყო მათი ფანტაზია), რას არ მეძებდნენ, წითელთავას, ჯადოქარს, ჭორფლიანს, თავზე ცეცხლწაკიდებულს და ათასგვარ რამეს.

ამ ყველაფრის გამო საკუთარი თავი და გარეგნობა მძულდა, იმდენად რომ ერთხელ სკოლიდან მოსულმა, ავიღე მაკრატელი და ჩემი წითელი თმა თახსავით გავიკრიჭე საკუთარი ხელით, მაგრამ რად გინდა, ჩემი თმა წითელი იყო ამას ვერაფერი ეშველებოდა, მანამდე სანამ არ გავიზრდებოდი და სხვა ფერად არ გადავიღებავდი, ნეტა იცოდეთ, როგორ ვოცნებობდი ამ დღეზე. მაშინ როცა ბავშვები მხიარულად თამაშობდნენ, მე ავდიოდი სახლის სახურავზე, მზეს ვუშვერდი სახეს, ვიჯექი ასე და ვოცნებობდი, რომ მქონდა ოქროსფერი თმა, სახე ჭორფლების გარეშე და ვიყავი საოცრად ლამაზი აი, ჩემი კლასელი, რომ იყო ისეთი. იჯექი ასე და ჩემი თავი მეცოდებოდა. და ერთ დღესაც სასწაული მოხდა. ზაფხულში ზღავზე ვისვენებდით, მაშინ სულ რაღაც თოთხმეტი წლის ვიქნებოდი, ფეხით გავუყევი ზღვის ნაპირს და საკმაოდ შორს აღმოვჩნდი.

– ერთი ამას შეხედეთ! – გავიგე ვირაც უცნობი ბიჭის ხმა. – საიდან გვესტუმრა ასეთი ალაქაჯი?

მე ნაბიჯს ავუჩქარე. შეჩვეული ვიყავი ასეთ მომართვებს, მაგრამ აქ არავინ იყო ისეთი ვინც დამიცავდა, არც გზა ჩანდა, რომელიც ჩემი სახლისკენ წამიყვანდა, აქ მარტო ვიყავი, უცხო ქალაქში, უცხო ნაპირზე. ბიჭმა გზა გადამიღობა, მის გარდა კიდევ ორი იყო, ისე დადგნენ, რომ წასვლა ვეღარ შევძელი.

– შეხედეთ ცხვრის მატყლივით არ აქვს თმა, ოღონდ წითელი... – უშნოდ იკრიჭებოდა ბიჭი, თან ცდილობდა ჩემს თმას შეხებოდა, ახლა რომ ვფიქობ არც მას ქონდა გადასარევი გარეგნობა, მაგრამ მაშინ ყველა ლამაზი მეჩვენებოდა, მეგონა რომ ყველას უფლება ქონდა დაეცინა ჩემთვის, ყველას ვისაც არ დაეზარებოდა.

– ხელი განიე! – შევუბღვირე მე.

– ოჰო, რა ბრაზიანი გოგოა, – ისევ

გაიკრიჭა ბიჭი და მეგობრებს შეხედა.

მხოლოდ იმას ვხედავდი, რომ სამივე იცინოდა. ვხედავდი რომ ერთ-ერთ მათგანს წინა კბილები ეკლდა, მეორეს უშველებელი ცხვირი ქონდა, მესამეს – უფრო უშველებელი ყურები, მაგრამ აი იმას ფიქრში კი ვერასოდეს დავუშვებდი, რომ მე ამას ვერ ვიმსახურებდი, ალბათ რაღაც დიდი ცოდვისთვის ვისჯები, ჩემმა წინაპრებმა ალბათ რაღაც ისეთი დააშავეს რის პატიებაც შეუძლებელია, და ეს სასჯელია, ტვირთი, რომელიც მე უნდა ვზიდო, ასე ვფიქრობდი მე და უცებ ტირილი ამივარდა, იქვე ქვიშაში ჩავჯექი და პირი მოვალე, ბიჭებმა სიცილი შეწყვიტეს და გაიქცნენ, ალბათ იფიქრეს მათ რამე არ დაბრალებოდათ, მე კიდევ ვიჯექი და ვტიროდი, ვგლოვობდი ჩემს უბედურებას, საიდანღაც პატარა თითისტოლა ბავშვი მოვიდა. ხუთი წლის იქნებოდა ალბათ, მოვიდა და უშველებელი თაფლისფერი თვალებით მიყურებდა გოცნებულს. მერე თავის თითებით ჩემს ჭორფლებს შეეხო და თქვა „ვარსკვლავები, ბევრი ბევრი ვარსკვლავები“, მე ტირილი შევწყვიტე, მან გამიღიმა, ახლოს მოვიდა ჩემს თმებს მოეფერა „მზე, წითელი ლამაზი მზე“. მისმა სიტყვებმა ჩემი ცხოვრება მთლიანად შეცვალა. მოვიდა, რამდენიმე სიტყვა მითხრა და წავიდა, წავიდა და ალბათ ვერც ვერასოდეს გაიგებს რა იყო ის ჩემთვის. იმ წუთას გავაცნობიერე, რომ ყველაფერს ისე აღვიქვათ, როგორც სამყაროც გულში გვაქვს, თუ კარგები ვართ, ყველაფერში კარგს ვხედავთ, თუ ცუდები, ყველაფერში ცუდს და პრობლემა ჩემი თმის ფერი კი არ იყო, არამედ იმ ბავშვების სამყარო რომლებიც დამცინოდნენ, მივხვდი ამას და უცებ ვიგრძენი, რომ მე რაღაცით მეტი ვიყავი მათზე. რომ მე სხვა სამყარო აღმოვაჩინე, რაღაც საიდუმლო, რაც მათ ჯერ არ იციან, ხოდა დამცინონ ახლა თუ უნდათ, რა მნიშვნელობა

აქვს, ისინი რას ფიქრობენ, მთავარია რას ვფიქრობ მე საკუთარ თავზე. აი ეს იყო პირველი ფილოსოფიური დასკვნა, ჩემი ცხოვრების პირველი სერიოზული დაფიქრება, ვილაცისთვის მზის სხივი ვიყავი, ვილაცისთვის ალქაჯი, აი აქ იყო მთელი საიდუმლო. ვინ ვიყავი საკუთარი თავისთვის, აი ეს იყო მთავარი და გადამწყვეტი. უკან გამოვუყევი სანაპიროს და ვგრძნობდი ჩემში რაღაც შეცვლილიყო, მოვაბიჯებდი ამაყად, თავსაც ძირს აღარ ვხრიდი (ასე ვიქცეოდი, რომ ხალხს ჩემი ჭორფლები თვალში არ მოხვედროდა), ვარსკვლავებიანი გოგო ვიყავი, მზის სხივებიანი გოგო, საკუთარი თავი მიყვარდა.

გავიდა კიდე ორი წელი და მე აღმოვაჩინე, რომ ის ბიჭები, რომლებიც ასე დამცინოდნენ, ახლა ერთმანეთს ურტყამდნენ ეზოში, რომ ჩემი გული მოეგოთ, რას არ აკეთებდნენ, რომ მერხზე ჩემს გვერდით დამჯდარიყვნენ. ჩემი თმის ფერი, ჩემი ჭორფლიანი სახე, ჩემი წვრილი ფეხები და მკლავები ახლა მათთვის ყველაზე სასურველი რამ გამხდარიყო მთელი დედამიწის ზურგზე. გოგოები ამბობდნენ, რომ მე რაღაც ძალას ვფლობდი, რის გამოც ყველა ბიჭის გულის მონადირებას ვახერხებდი და მათ არ იცოდნენ, რომ არაფერს ვფლობდი ისეთს, რომ ეს ძალა უბრალოდ საკუთარი თავის სიყვარული იყო.

ვერ გეტყვით, რომ იმ დროს ვინმე სერიოზულად მიყვარდა, ეს თამაშს გავდა, შურისძიებას, მათ ჩემს გარეშე არ შეეძლოთ, მე კი შემეძლო, ეს უკვე ჩემი გამარჯვება იყო, ამდენი წლის დამცირების მერე. პირველად ჩემს კლასელ ბიჭს თექვსმეტი წლის ასაკში სკოლის ეზოში სკამზე ვაკოცე, ეს არ იყო სიყვარულისგან თავგზაარეული გოგოს კოცნა, ეს იყო ინტერესი, რაღაც ახლის, ისეთის რაც აქამდე არასოდეს მქონია, მერე სხვას ვაკოცე, მერე კიდევ სხვას და რამდენიმე შემთხვევის შემდეგ აღმოვაჩინე, რომ ეს ის არ იყო,

რასაც ვეძებდი, რომ უნდა არსებულიყო, რაღაც, რაც ჩემს სხვა ადამიანთან ყოფნას უფრო მნიშვნელოვანს გახდიდა. და ერთ დღესაც, როცა სახლის სახურავზე წამოწოლილი ვუყურებდი ვარსკვლავებიან ცას, მივხვდი, რომ აი ახლა ამ წუთას ვიღაც სადღაც არსებობს, ვიღაც ვინც მხოლოდ ჩემთვისაა შექმნილი და თუნდაც ამ ცხოვრებაში ვერასოდეს ვნახო, აუცილებლად იმ ქვეყნად მაინც ვნახავ. მაშინ ჩვიდმეტი წლის ვიყავი, ახლა უკვე ოცდათერთმეტის ვარ და ისევ მჯერა იმ ვარსკვლავებიანი ცის, ისევ მჯერა ერთადერთი სიყვარულის და არ არსებობს ქვეყნად ძალა, რომელიც ამ რწმენას დამაკარგვინებს.

აი ჯონათანს კი ეს არასოდეს ესმოდა.

სამსახურში უჩვეულო არაფერი ხდებოდა. ყველა ჩვენ-ჩვენი საქმეებით ვიყავით დაკავებული. მაგრამ როგორც ამბობენ „ეს სოფელი გაახარებს ვინმეს განა?“ (თუ როგორცაა), ერთ დღესაც ბატონმა ლევანმა კაბინეტში გამომიძახა.

– მეძახდით? – ყოველი შემთხვევისთვის მხოლოდ თავი შევყავი, ფეხები ჯობია გარეთ გქონდეს, თუ კი გაქცევას აპირებ.

– შემოდი. მოდი, მოდი, დაჯექი!

მე სკამზე ვჯდები, წარმოდგენა არ მაქვს ახლა რა დავაშავე.

– მოკლედ, დადუნა, ასეთი ამბავი გვაქვს, – როგორც იქნა თავს ანებებს კომპიუტერის ეკრანს და მე მიყურებს.

– როგორი ამბავი?

– შენ გუშინ მხოლოდ შვიდას ოთხმოცდათექვსმეტი ცალი სარეკლამო განცხადება დაარჩიე და ამას თითქმის მთელი დღე მოანდომე, სხვებმა კი იგივე რაოდენობის დარიგება ოთხ საათში მოახერხეს. ახლა მაინტერესებს. ორი ვარიანტი გვაქვს, ან შენ მუშაობ ცუდად და ეს პრობლემაა, ან დანარჩენები თაღლითობენ და ესეც არანაკლები

პრობლემაა. მინდა მითხრა რა ხდება.

ჯანდაბა, ამის დედაც გავიფიქრე გულში და იქვე მდგარ ნაგვის ურნასაც წიხლი ამოვარტყი, მაგრამ ეს მხოლოდ წარმოსახვაში. სინამდვილეში კი ძალიან მშვიდი სახით ვუთხარი.

– წარმოდგენა არ მაქვს სხვები რამდენს არიგებენ და როგორ, მე ცალკე სიარული მიჩვევია, მარტივი არ არის, გააჩერო შვიდას ოთხმოცდათექვსმეტი კაცი დღეში და მომლიმარი სახლით გადასცე სარეკლამო განცხადება, ზოგი არც კი გვართმევს.

– მაინცადამაინც ყველა უჟმური შენ როგორ გხვდება, რაღაც იცი და არ მეუბნები.

მე მხრებს ვიჩეჩავ. ალბათ, მათ ჩემი გარეგნობა აშინებთ, ბავშვობაში ჯადოქარს და ჭინკას მეძახდნენ.

ბატონი ლევანი სულ ოდნავ იცინის.

– იქნებ სხვები კეთილსინდისიერად არ მუშაობენ, თუ ასეა მითხარი, ამას ვერავინ გაიგებს.

– უკვე გითხარით, მეტი სათქმელი არაფერი მაქვს.

– რა ჯიუტი ხარ! – ბრაზდება უცებ ის – მაშინ შენს თავს დააბრალებ, ისინი პრემიას მიიღებენ, შენ კი როგორც ზარმაც და ცუდ თანამშრომელს ხელფასიდან თანხა დაგექვითება. იქნებ ახლა გინდა რამის თქმა.

მე მხოლოდ ვუღიმი და მხრებს ვიჩეჩავ, ეს მხოლოდ გარეგნულად, თორემ წარმოსახვაში მთელი ოთახი უკვე დავლენე და თავდაყირა დავაყენე.

– ესე იგი ასეთი კარგი და კეთილი ვართ, ხომ ასეა. – ირონიულად იცინის ის, ან იქნებ სიცილიც არ ერქვა ამ ყველაფერს – კარგი ბატონო, ვნახოთ ამით რას მოიგებ. შეგიძლია გახვიდე.

მე ვდგები და ისეთი ადამიანის სახის გამომეტყველებით ვტოვებ მის კაბინეტს, რომელმაც იცის საკუთარი თავისა და ღირსების ფასი, თუმცა იმას თუ გავითვალისწინებთ, რომ მხოლოდ ასეთი სახის გამომეტყველება დიდად

ვერაფერს გაჭმეს როცა გშია, საპირფარეოში შევდივარ, კედელს ვეყუდები და გულამოსკენილი ვტირი. ეს სასონარკვეთა მხოლოდ შვიდ წუთს გრძელდება და მე ისევ ამაყი და ღირსეული გამოვდივარ საპირფარეოდან და ვუბრუნდები ჩემს სამუშაოს, რომელიც ჩემი ვარაუდით ცოტა ხანში შეიძლება საერთოდ აღარ მქონდეს.

– ადექი და წამოდი! – მეუბნება სახლში დაბრუნებულს ჯონათანი. – ჩემი ხელფასი ორივეს გვეყოფა, თავს რატომ იკლავ?

– რას ამბობ, შენ შენი თავი არ გყოფნის ახლა მეც აგეკიდო.

– რას ქვია ამეკიდო, რატომ იცი ასე უაზრო საუბარი. – ბრაზდება ჯონათანი.

– კარგი რა, ხომ მიცნობ და იცი, რომ დამარცხება არ მიყვარს.

– რას აპირებ?

მე ჩემს წითელ ხვეულ თმებს ხელით ვისწორებ და ჯონათანს ვუღიმი

– ცოტა დრო მომეცი და ის ჩემს გაშვებას სამსახურიდან ვერასოდეს შეძლებს.

– ოღონდ ეგ არა! – ხელებს შლის ჯონათანი. – მისი მოხიზვლა გინდა?

– გამოიცანი, – ვეუბნები მე.

– რომ ვერ შეძლო? მაგრად „გაპაზორდები“.

– კარგი რა, გინახავს ბიჭი, რომლის მოხიზვლაც მოვინდომე და ვერ შევძელი, აბა გახსენდება.

ჯონათანი ცოტა ხანს ფიქრობს, ბოლოს უარყოფის ნიშნად თავს აქნევს

– არა, პრინციპში მართალი ხარ არ მახსენდება, შენი ჯადოქრული მზერისთვის ვინმეს გაეძლოს.

– ხოდა მიყურე და ისწავლე

– ღმერთო, – უკმაყოფილო ჩანს ჯონათანი. – ხანდახან მგონია, რომ გიჟი ხარ.

– მაგრამ შენ მაინც გიყვარვარ, ხომ ასეა? – ვუღიმი ეშმაკურად და თვალს ვუკრავ.

– ამის დედაც ჯეკ, შენ მართალი ხარ. მე მაინც მიყვარხარ.

მე მასთან მივდივარ და მაგრად ვეხუტები. ჯონათანი... რა მეშველებოდა ის რომ არ იყოს ჩემს გვერდით.

დილით საგანგებოდ გამოვეწყვე სამსახურში წასასვლელად, რითაც ჯონათანის გულისწყრომა დავიმსახურე.

– ნამდვილად სამსახურში მიდიხარ? – მეკითხება დაეჭვებული ხმით და უკმაყოფილო სახით უყურებს ჯერ ჩემს ზედმეტად (მისი აზრით რა თქმა უნდა) მოღებულ მაისურს და ქვედა ბოლოს, რომელიც საკმაოდ მოკლეა, მაგრამ ჩემი აზრით ჩემს „გამოკნაჭულ“ ფეხებზე სულაც არ ჩანს გამომწვევი.

– ახლა ფეხსაცმელი გაკლია შესაფერისი და უცნაური მაკიაჟი და თავისუფლად შეგიძლია დადგე საჭირო ადგილას და კლიენტები აყარო.

– ჯანდაბა ჯონათან რა ბოროტი ხარ – ვბრაზდები მე.

– აბა ეგ რა არის, შენ თავს შეხედე, ყველაფერი გიჩანს.

– მე საკმაოდ პატარა მკერდი მაქვს.

– რა მნიშვნელობა აქვს დიდია თუ პატარა, მთავარი ის არის რომ გიჩანს.

– შენ უბრალოდ ეჭვიანობ ჩემო ჯონათან, იმიტომ რომ შენს გამო ასე არასოდეს ჩამიცვამს – გესლიანად ვეუბნები მე.

ჯონათანი უცნაურად იღიმის.

– მე არც მჭირდება რომ ჩემთვის ასე ჩაიცვა, მე სხვა უფრო მნიშვნელოვან ვხედავ შენში, იმას რასაც შენც კი ვერ ხედავ და დამიჯერე შენ ეს ყველაფერი, აი ეს – ხელს იშვერს ჩემსკენ არაფერში გჭირდება, შენი შეყვარება ისედაც გარდაუვალია.

ღმერთო, როგორ მძულს ასეთ დროს.

მე არაფერს ვპასუხობ, თმებს ვიშლი, წითელ პომადას ვისვამ, მეჩვენება რომ ძალიან მუქია, ცოტას ვიშორებ და სარკეში ჩემს თავს ვუღიმი.

ჯონათანი მოლუშულია. ყურადღე-

ბას აღარ მაქცევს. თავისთვის ზის და ჩაის სვამს.

ნერვები მეშლება და დროზე ადრე გავდივარ სახლიდან. კარს გავცდი თუ არა, მომეჩვენა, რომ საშინლად მეცვა, ქვედაბოლო ქვემოთ ჩამოვქაჩე, ზედა პირიქით ზემოთ, მაგრამ შედეგი ვერ მივიღე, სხვა გზა არ იყო, ასე უნდა წავსულიყავი, ახლა სამყაროს გადარჩენა რომ ყოფილიყო საჭირო გადავარჩენდი, ოღონდ ვერაფრით დავბრუნდებოდი უკან, უკან სადაც ჯონათანი იჯდა მოღუშული და ჩაის სვამდა.

სამსახურში შესვლისთანავე მივხვდი, რომ რალაც ხდებოდა, რამდენიმე თანამშრომელი არეული სახით შემხდევდა დერეფანში, ერთმა საერთოდ ტირილით ჩამიარა, ისე რომ ჩემსკენ არც გამოუხედავს, ძალიანაც კარგი, გავიფიქრე ჩემთვის, რაც უფრო ნაკლები ადამიანი მნახავს დღეს, მით უკეთესი ჩემთვის, ოთახში შევიძურნე და დავჯექი.

– თათბირია. – თავი შემოყო თანამშრომელმა.

ჯანდაბა, ოღონდ ეგ არა, მთელი ჩემი შემართება სადღაც გაქრა, ცივმა ოფლმა დამასხა, რა სულელი ხარ დადუნა, ახლა შენს საშინელ ფეხებს ყველა ნახავს, შენ მკერდსაც ყველა შეაღლებს თვალს, შოკში ვიყავი, რას იფიქრებდა ბატონი ლევანი ჩემზე, კარადას მივვარდი, იქნებ რამე მაქვს აქ შარფი, ჯაკეტი, უჩინმაჩინის ქუდი, ნებისმიერი რამ, მაგრამ სრული სიცარიელე, მხოლოდ ჩემი ფერადი კეტები იწონებდა თავს სადღაც კუთხეში. დრო არ იცდიდა, სხვა გზა არ მქონდა ასე მასხარასავით გამონყობილი უნდა შევსულიყავი. ყველაფერი ჯონათანის ბრალია, თავხედი ბიჭი, აუტანელი, თავის თავზე შეყვარებული იდიოტი, კიდევ უამრავ სალანძღავ სიტყვას მოვიგონებდი, მაგრამ უკვე კაბინეტის კართან ვიყავი, არაუშავრს სადმე უკან დავდგები, ჩემი სიმაღლის პატრონი არ მგონია დიდად

გამოვჩნდე, თუ სწორ ადგილს შევარჩევ, აქაც იმედი გამიცრუვდა, ოთახში ნახევარზე მეტი თანამშრომელი არ დამხვდა, ვერსად დავიმალეობოდი.

ბატონმა ლევანმა წამიერად შემომხედა და თვალი ამარიდა.

სირცხვილისაგან მოვკვდი.

– მინდა გითხრათ სამწუხარო ამბავი, რამდენიმე თანამშრომლის სამსახურიდან გაშვება მოგვინია, ადამიანი ყოველთვის კეთილსინდისიერად უნდა ასრულებდეს თავის მოვალეობას, ძალიან ცუდ ფაქტებს ქონდა ადგილი, მინდოდა ეს მეთქვა თქვენთვის. ხო და კიდევ, ორი თანამშრომელიც გავუშვით, რადგან მათ საკუთარი თავის გადასარჩენად ყველაფერი იკადრეს. დღეიდან მინდა იცოდეთ, რომ ენის მოტანა მიუღებელია ჩემთვის. სულ ეს არის.

„თავხედი ნაბიჭვარი!“ – გავიფიქრე ჩემთვის, გუშინდელი ჩვენი საუბარი გამოცდა იყო, ყველაფერი მშვენივრად ცოდნია, უცებ შვებით ამოვისუნთქე, არანაირი საფრთხე გაშვების აღარ მემუქრებოდა და აი როცა ამ აღმოჩენას გულში ვზეიმობდი, უცებ მომესმა.

– დადუნა, თუ შეიძლება, შესაფერისად ჩაიცვით, სამსახურში ხართ ნუ გავინყებთ.

ბატონი ლევანის სიტყვების შემდეგ ყველა მე შემომარჩედა, ასე მეგონა შიშველი ვიყავი. ამის დედაც, მთელი საქართველო ასე ჩაცმული დადის, რა ჩემი გაუკვირდათ, უბრალოდ მე ბედი არაფერში მაქვს. რატომღაც ტირილი მომინდა, მაგრამ თავი შევიკავე. ოთახი ისე დავტოვე არაფერი მითქვამს, არც არავისთვის შემხედავს.

სახლში დაბრუნებული ვცდილობდი ამაზე არ მეფიქრა, ათასი სისულელით გავირთე თავი, ჯერ სახლის ყველა კუთხე-კუნჭული დავალაგე, მერე ჯონათანის ტანსაცმლის კარადა, მერე ჩემი, წიგნები სათითაოდ გადმოვანყვე და ისევ უკან შევანყვე, ძველი ფოტოები დავათვალიერე. ჯონათანი გვიან დაბ-

რუნდა, მე უკვე სანოლში ვინეკი, თუმცა არ მეძინა.

– აბა როგორ ხარ? – მკითხა მან.

და აი, ხომ არაფერი უკითხავს ისეთი, მაგრამ მთელი დღის ემოციამ უცებ ამოხეთქა და ისე რომ პასუხიც გაცემაც ვერ მოვახერხე, ტირილი დავიწყე.

– რა ხდება, ჩემო მზის სხივო, რა ჯანდაბაა, – ჯონათანი მოვიდა და მაგრად ჩამეხუტა. – ყველაფერი კარგადაა, ჯონათანი შენს გვერდითაა.

– ჩემთან დანეკი – ვეუბნები მე – უბრალოდ ჩამეხუტე, მეტი არაფერი მინდა.

ჯონათანს სახე ეცვლება. არ ვიცი ამ დროს რას გრძნობს ხოლმე, როცა ასეთი სახის გამომტყვევლება აქვს, თითქოს ტკივილს, იმედგაცრუებას, ან ირონიას, უფრო ირონიას.

– ჰო რა თქმა უნდა. მე შენთვის საყვარელი დათუნისავით ვარ, ძილის წინ ჭირვეული ბავშვები რომ იხუტებენ და ისე იძინებენ, აი ასეთი დათუნია, რომელიც გიყვარს, მაგრამ ცოლად ვერასოდეს გაყვები.

იმ წუთას ყველაფერს ავიტანდი, ოღონდ მის საყვედურებს ვერა.

– თავი გამანებე, ხელები განიე!

– კი ბატონო! აბა რა, როგორც მიბრძანებ! – მის ხმაში იმდენი ირონიაა, რომ მინდა დავახრჩო.

– იცი რას გრძნობს შეყვარებული ადამიანი, როცა მის გვერდით, ერთ ოთახში მისთვის ყველაზე ძვირფას ადამიანს სძინავს და მას უფლება არ აქვს მასთან იყოს, იცი? არა რა თქმა უნდა, შენ ხომ არავინ გიყვარს, საკუთარი თავის გარდა.

– ესე იგი მე გიშლი ხელს, რომ მშვიდად იძინო, ახლავე ავდგები და მეორე ოთახში დავიძინებ.

– მეორე ოთახი არ გვაქვს – მეუბნება ჯონათანი.

მართალაც მეორე ოთახი არ გვქონდა, მხოლოდ პატარა სამზარეულო, სადაც სანოლი არ იდგა.

– არა უშავს, იატაკზე დავწვები.

– რაც გინდა ის ქენი, ყელში ამოხვედი! – მეუბნება ჯონათანი და დასაძინებლად წვება.

მე სამზარეულოში გავდივარ, მინდა რომ სკამზე დავჯდე, მაგრამ არა, აი მართლა იატაკზე დავწვები, მერე ფილტვების ანთება დამემართება და მოვკვები და აი ამას ჯონათანი საკუთარ თავს ვერასოდეს აპატიებს, ვერასოდეს. ცრემლები ღაპა-ღუპით ჩამომდის ლოყებზე. იატაკი საშინლად ცივია. პატარა მოკუნტული ფისოსავით ვავდივარ იატაკზე, ღმერთო როგორ მეცოდება საკუთარი თავი, მაგრამ მირჩევნია მოვკვდე, ასე ვინები სანამ ჯონათანი არ გამოვა და ბოდიშს არ მომიხდის. ის მოსვლას არ ჩქარობს, ველოდები, ველოდები და მგონია უსასრულოდ დიდი დრო გავიდა. თვალები მეხუჭება.

დილით ჩემს სანოლში გამეღვიძა, ჯონათანი სახლში არ დამხვდა, არ ვიცი ასე ადრე არასოდეს გასულა.

სამზარეულოს მაგიდაზე წერილი დამხვდა: „მაპატიე, თუ მაპატიე რამე მომწერე ტელეფონზე, თუ დღის ბოლომდე შენგან მესიჯს ვერ მივიღებ, არასოდეს დავბრუნდები“.

რა თქმა უნდა ხუმრობს, არაფერსაც არ მივწერ, თუმცა რა ვიცი, გიჟია, მისგან არაფერი გამიკვირდება, სასწრაფოდ ვიღებ ტელეფონს და ვწერ: „სულელო ჯონათან, დაბრუნდი“.

პასუხი არ მიმიღია, თუმცა ყავის მადულარასთან კიდევ ერთი წერილი დამხვდა: „დარწმუნებული ვარ უკვე მომწერე, წუხელ გაგუდულს გეძინა, სანოლამდე ძლივს მიგათრიე, ცოტა ჭამას უნდა მოუკლო, ხო და კიდევ, ამდენი ხანია მიცნობ და როგორ ვერ მიხვდი, რომ არასად წამსვლელი არ ვარ, იმ სახლიდან სადაც შენ ხარ, მითუმეტეს თუ ის სახლი ჩემია“.

საოცარი რამაა ეს ცხოვრება, სწორედ მაშინ გაგიღიმებს ბედი, როცა ყველაზე ნაკლებად ელოდები.

– მინდა რომ დაგანინაურო, – მითხრა ბატონმა ლევანმა. მე თავიდან ყურებს არ დავუფერე, მაგრამ მერე დავფიქრდი, თუ საკუთარ ყურებსაც აღარ ენდობი, აბა ვისლა.

– კი მაგრამ რატომ?

– დამხმარე მჭირდება, რომელიც შემოსულ და გასულ კორესპონდენციებს მიხედავს, ტექსტებს აკრეფს და ასე შემდეგ. მინდა რომ ეს შენ გააკეთო.

– კარგი, – ვეუბნები მშვიდად, გულში კი გიჟივით დავხტივარ, მაღაყებს გადავდივარ, ლამზადას ვცეკვავ, სახე კი მშვიდი მაქვს, ვითარცა უმანკოს.

– აი მაგ კუთხეში დავგდავთ შენ მაგიდას, ჩემს ოთახში დაჯდები ხვალიდან.

ოჰო, ეს უკვე რაღაც ახალი ამბავია, არც კი ვიცი რა ვიფიქრო, ამიტომ არაფერს ვფიქრობ. ხანდახან უბრალოდ უნდა მოეშვა და მიიღო ის, რამაც შესაძლებელია შენი ცხოვრება უკეთესობისკენ შეცვალოს, ან უარესობისკენ, მაგრამ ჯანდაბას.

– კარგი.

– დღეს შეგიძლია ნახვიდე და ხვალიდან ახალ მოვალეობებს შეუდგები.

მე ოთახიდან გამოვედი და უცებ აღმოვაჩინე, რომ გული საშინლად მიცემდა, თავბრუც კი მეხვეოდა, არ ვიცი ეს რისი ბრალი იყო. მე მასთან ერთად მთელი დღე ერთ ოთახში, ვერ გეტყვით, რომ მიხაროდა, მაგრამ ფაქტია რომ არც მწყინდა. ეს ყველაფერი სულ ერთი არ აღმოჩნდა ჩემთვის, ოღონდ რატომ ეგ ჯერ ვერ გამერკვია. საღამოს როცა მე და ჯონათანი ერთად ვისხედით და ვვუყურებთ ჩვენ საყვარელ ფილმს, უკვე მეათასედ, ჩემი თავი გამოვიჭირე, რომ სინამდვილეში ფიქრებით სულ სხვაგან ვიყავი.

– რა ხდება? – მეკითხება ჯონათანი. – შენი საყვარელი ადგილია და შენ არც შეხედე.

– მაპატიე. რაღაც ხასიათზე არ ვარ.

– გამოვროთო?

– აუ კი, გარეთ გავალ და ფეხით გავივლი.

– კარგი, ნავიდეთ, – მეუბნება ჯონათანი და დგება. და მე პირველად ჩვენი მეგობრობის მანძილზე ვეუბნები. – არა ჯონათ, მარტო მინდა გასვლა.

– ამის დედაც! – ამბობს ჯონათანი და ჩაის ფინჯანს ხმაურთანად დებს მაგიდაზე.

მე სასწრაფოდ ვდგები და გარეთ გავდივარ. ხანდახან მასთან ყოფნა ძალას მაცლის, ხანდახან სუნთქვა მეკვრის როცა ჯონათანი ახლოსაა, ხანდახან მინდა ნავიდეს და აღარასოდეს ვნახო, მაგრამ ეს იშვიათად ხდება, ძალიან იშვიათად.

გარეთ თითქმის უკვე ბნელა, ნელა გავუყევი ქუჩას უმისამართოდ. რაღაც ხდებოდა ჩემს თავს და ვერ გამერკვია რა, უმიზეზო სიხარულს გრძნობდი, გული გამალებით მიცემდა, თითქოს ჩემს სხეულში რაღაც არსებამ გაიღვიძა, რომლის შესახებ აქამდე წარმოდგენაც არ მქონდა. რაღაც იცვლებოდა ჩემში, რაც მაძულებდა ყველა და ყველაფერი მყვარებოდა და რატომ, ნუთუ მხოლოდ იმიტომ რომ ბატონმა ლევანმა თავის ოთახში შემომთავაზა დაჯდომა და მერე რა, რა მოხდა, საკუთარ თავს ვეკითხებოდი, ვუხსნიდი, რომ საქმე და სამსახური სხვაა, ჩემი ფიქრები და გრძნობები კი არასწორი გზით მიდიოდა, მიდიოდა სადღაც ჯანდაბისკენ, მაგრამ ეს ჯანდაბამდე მისასვლელი გზა ტკბილი და უჩვეულო მეჩვენებოდა. განა შეიძლება აი ასე უბრალოდ ერთ წამში ადგე და იგრძნო რაღაც, მოულოდნელად აღმოაჩინო, რომ ადამიანი სულ ერთი არაა შენთვის, არ ვიცი ალბათ შეიძლება. სახლში გვიან დავბრუნდი.

– ჯონათან გძინავს?

ჯონათანმა არ მიპასუხა, თუმცა დარწმუნებული ვიყავი რომ არ ეძინა.

მთელი ღამე არ მიძინია, ვფიქრობდი

ყველა წვრილმანზე, ხვალ რა ჩამეცვა, ოთახში როგორ შევსულიყავი, რა მეთქვა, რა გამეკეთებინა. ის კი არ ვიცოდი რატომ ვფიქრობდი ამდენს. უკვე დილით სარკის წინ ცხრაჯერ ჩავიცვი და გავიხადე. ჯონათანი ამ ყველაფერს უხმოდ აკვირდებოდა, მაგიდასთან იჯდა თავისი ჩვეული უზარმაზარი ჩაის ფინჯანით.

– ჯონათ ეს მოგწონს? – ვეკითხებდი ყველა წვრილმანზე, ის კი ყველაფერზე მპასუხობდა, გულგრილად, ერთი და იმავეს – კი მომწონს.

როგორც იქნა გავეტიე სახლიდან.

ოთახში რომ შევედი, ბატონი ლევანი უკვე იქ დამხვდა. ჩემი მაგიდა კუთხეში იდგა, როგორც გუშინ მითხრა, მაგიდაზე ყვავილების თაიგული დამხვდა, ჯონათანი არასოდეს მაჩუქებდა ასეთ ყვავილებს, გავიფიქრე ჩემთვის, მან იცის რომ ასეთი ყვავილები არ მიყვარს.

– აბა წარმატებულ დღეს გისურვებ, – მითხრა ლევანმა – ყვავილები მოგწონს?

– რა თქმა უნდა! – გავუღიმე მე. – მადლობა, საჭირო არ იყო.

– ყოველ დღე კი არ გაგანებივრებთ ყვავილებით, ეს პირველი დღეა და, – გაიცინა მან.

დღემ მშვიდ გარემოში ჩაიარა, მე ვიჯექი და ვმუშაობდი, ლევანი ხანდახან გამომხედავდა, საქმეზე გამომელაპარაკებოდა და ისევ კომპიუტერს უბრუნდებოდა. მე ნელ-ნელა დავმშვიდდი, უბრალოდ ხანდახან თავს ვერაფერს ვუხერხებდი, საქმეს თავს ვანებებდი და ძალიან ფრთხილად, ვაკვირდებოდი მის სახეს. მის ხელებს, ასე განსაჯეთ მის მაისურსაც კი, ყველაფერი იტაცებდა ჩემს გულს და გონებას, რაც კი მას ეხებოდა, ნებისმიერი წვრილმანი თუ მნიშვნელოვანი, როცა მისი ტელეფონი რეკავდა, გული მიჩქარდებოდა, ჩემდაუნებურად სმენას ვძაბავდი, რომ არც ერთი სიტყვა არ გამორჩენოდა, არც ერთი მისი ნათქვამი ფრაზა. იქნებ

ასე იწყება სიყვარული? ან იქნებ არსებობს კითხვები, რომლებსაც პასუხები არ აქვს, სანამ ფაქტის წინაშე არ დადგები? მე არაფერი მესმოდა და სიმართლე გითხრათ არც არაფრის გაგებას არ ვცდილობდი. ჩემ თვალწინ სამყარო იცვლებოდა, მე ვიცვლებოდი და ძალაც არ მქონდა ამ ახალი შეგრძნებებისთვის წინააღმდეგობა გამეწია.

ასე გადიოდა დღეები, მნიშვნელოვანი არაფერი ხდებოდა, ჯონათანი დღითი დღე უფრო მოლუშული და ირონიული მეჩვენებოდა, შანსს არ უშვებდა ხელიდან, რომ ჩემთვის რამე ნერვების მომშლელი არ ეთქვა, აღარც ერთად ვსეირნობდით, არც ჩვენს საყვარელ ადგილებს ვუყურებდით ამოჩემებული ფილმებიდან, აღარც ლექსებს მიკითხავდა და აღარც მეხუტებოდა. მე ბინის ძიება დავინწყე, ამ ამბავმა საბოლოოდ გააცოფა ჯონათანი, ამას ვგრძნობდი, თორემ თქმით არაფერი უთქვამს.

– როგორც გინდა! – მხოლოდ ეს.

მე კიდევ მოვდიოდი ყოველ დღე და ჯიუტად ვუყვებოდი ყველა დეტალს, ვუყვებოდი ლევანიზე გაუთავებლად, არ ვიცი ასე რატომ ვექცეოდი, არ ვიცი, რატომ მეგონა, რომ ამის უფლება მქონდა, ის კი მისმენდა და ითმენდა. ჯონათანი ერთადერთი იყო, ვისთვისაც ჩემი სიხარულის გაზიარება შემეძლო, რაც არ მომხდარიყო, შევხედავი და ვგრძნობდი, ის ყოველთვის ჩემი იყო, რაც არ უნდა გამეკეთებინა, მაინც ვეყვარებოდი, თითქოს იმისთვის გაჩენილიყო, რომ ჩემთვის ეცოცხლა და ბოლოს ისევ ჩემთვის მომკვდარიყო. იქნებ სწორედ ეს იყო ჩემი უდიდესი შეცდომა, რომ ასე ვფიქრობდი, ასე მჯეროდა. არ ვიცი...

ნელ-ნელა ჩემი ურთიერთობა ჯონათან ისევ მოგვარდა, სახლში დაბრუნებულები ერთად ვუყურებდით ფილმებს, ვსეირნობდით ღამით ცარიელ ქუჩებში, ვსაუბრობდით იმაზე რაზეც სხვასათან

ვერასოდეს ვისაუბრებდით.

– აი მითხარი, რაზე ოცნებობ? წარმოიდგინე, რომ შეგიძლია საკუთარ თავს ყველაფერი მისცე რაც გინდა, რა ოცნებას აუსრულებდი?

– არ ვიცი ჯონათან. ხომ იცი, რა დაბდურა ვარ, ასეთ რაღაცებზე არ მიფიქრია.

– არ არსებობს! რაღაცაზე ყველა ოცნებობს.

– კარგი. მე მინდა ბევრი შვილი რომ მყავდეს და კიდევ მინდა რომ წიგნი დავწერო. ძალიან ბანალურია?

– არა, რატომ? და რაზე უნდა დავწერო?

– არ ვიცი, აი ერთხელაც წავალ სადმე მთაში, იქ სადაც არავინ მიცნობს და მანამდე არ დავბუნდები, სანამ რაიმე შედეგს არ დავწერ.

– წავიდეთ თუ გინდა ხვალვე.

– ახლა არ შემიძლია.

– რატომ? – ეცინება ჯონათანს. – ლევანჩიკა არ გიშვებს?

– გეყოფა რა.

არ ვიცი როგორ შეეძლო ან რატომ იყო ასეთი კარგი.

– ისე, რატომ მაგ საკითხზე არ ვსაუბრობთ სერიოზულად?

მისი სიტყვები მათაცებს, იმიტომ რომ თითქმის ყოველ დღე ვუყვები ათას სისულელეს.

– როგორ არ ვსაუბრობთ.

– არა დადუ, შენ მიყვები ათას წვრილმანს და სისულელეს, მაგრამ მთავარს არ მეუბნები, ესე იგი ლევანი ის არის? შენი ერთადერთი სიყვარული?

– არ ვიცი. – თავს რატომღაც უხერხულად ვგრძნობ, ის კი ჯიუტად მიყურებს თვალებში და ჩემს პასუხს ელოდებოდა.

– არ ვიცი ჯონათან, ხომ იცი მთელ სამყაროს რომ მოვატყუო, საკუთარ თავსაც რომ მოვატყუო, შენ ვერასოდეს მოვატყუებ.

– აჰა! – მშვიდად ამბობს ჯონათანი.

– ესე იგი ჯერ ყველაფერი არ დაკარგულა.

– უბრალოდ მასთან თავს კარგად ვგრძნობ.

– ჩემთან?

– რა შეკითხვაა, შენთანაც.

– აბა ის ჩემზე სიმპათიურია?

– არა. – მეცინება მე. – შენზე სიმპათიური არავინაა.

– ჩემზე უკეთ გიცნობს?

უარყოფის ნიშნად თავს ვაქნევ.

– შენზე უკეთ არავინ მიცნობს.

– მაშინ რატომ გინდა მასთან და ჩემთან არა?

ამ კითხვაზე პასუხი არ მაქვს. მე მხრებს ვიჩეჩავ

– არ ვიცი ჯონათ, უბრალოდ ასეა, ვილაცასთან ან გინდა ან არ გინდა, აი უამრავი ლამაზი და კარგი გოგოა, შენ კიდევ მაინცდამაინც ჩემნაირ გიჟს გადაეკიდე, წითელთავას და ჭორფლებიანს. – ვეუბნები ღიმილით.

– მართალი ხარ. – მეთანხმება ჯონათანი. – ყველაზე საშინელი გოგო ხარ მსოფლიოში, არა მსოფლიოში კი არა მთელს გალაქტიკაზე.

– აი ხომ ხედავ! – ხელებს ვშლი მე.

– ხო, უბრალოდ მგონია რომ გიყვარვარ და ვერ აცნობიერებ ამას. – მილიმის ჯონათანი, ასეთი თავდაჯერებული მხოლოდ მას შეუძლია იყოს.

– სულელი ხარ! – ვხარხარებ მე, მაგრამ მისი სიტყვები სადღაც გულის სიღრმეში მხვდება და რატომღაც სულს უცნაურად მიფორიაქებს, ამიტომაც თემას ვცვლი. – კარგი ამაზე გვეყოფა, ახლა შენ მითხარი რაზე ოცნებობ?

– მე ვოცნებობ, რომ არც ერთი ბავშვი არ იზრდებოდეს მშობლების გარეშე და არც ერთი მოხუცი არ იყოს მარტოსული.

ასეთი იყო ჯონათანი, მთელი სამყარო უყვარდა, ყველა უყვარდა ვინც კი მის ირგვლის არსებობდა, თუმცა ერთი შეხედვით ამას ვერასოდეს შეატყობდით. კვირაში რამდენიმე დღეს

მოხუცთა და ბავშვთა თავშესაფრებში ატარებდა, პროექტებს წერდა, რომ მათი ყოფა რამით მაინც გაეუმჯობესებინა. ჯონათანი იქნებ მართლა იმისთვის გაეჩინა ღმერთს, რომ სხვებისთვის ნათელი ეჩუქებინა. იქნებ ამიტომაც ვერ შევიყვარე, რომ ზედმეტად კარგი იყო, ზედმეტად არაადამიანური. ან იქნებ უბრალოდ სიყვარული მართლა გულის საქმეა მხოლოდ და არა გონების, იქნებ განსჯა და ფიქრი სწორ გზაზე ვერასოდეს დაგაყენებს, იქნებ მხოლოდ გულის კარნახს უნდა მიჰყვე? ჩემი გული კი ლევანისკენ მიიწევდა. მასთან დიდ დროს ვატარებდი, იმაზე მეტს ვიდრე სახლში, თუმცა მნიშვნელოვანი არაფერი ხდებოდა. ლევანიმ ისიც კი არ იცოდა რომელი ფერი მიყვარდა, რაზე ვფიქრობდი, რას ვჭამდი, რომელი წიგნები და ფილმები მიყვარდა, არაფერი იცოდა ჩემზე, ჯონათანისთვის კი ნაკითხული წიგნივით ვიყავი. ლევანი ისეთი ადამიანების რიცხვს ეკუთვნოდა, სხვების აზრით რომ უფრო მეტად იყო დაინტერესებული, ვიდრე საკუთარით, ყოველთვის ისე იქცეოდა, რომ არავისთვის ზედმეტად საუბრის მიზეზი არ მიეცა, მეც მივყვებოდი ასე დინებას და ვერ გამერკვია, რამე ხდებოდა ჩვენს შორის თუ არა. მასზე ბევრს ვფიქრობდი, ბევრს ვოცნებობდი, მაგრამ რომ გეკითხათ, აი ოცნების დროსაც რომ გეკითხათ როგორი წარმომედგინა ჩვენი მომავალი, პასუხი არ მქონდა. უბრალოდ თითქოს რაღაც მინდოდა, რასაც ჯერ ჩემი არ ერქვა, ჯონათანი კი ყოველთვის ჩემი იყო, ჯონათანს უპირობოდ ვუყვარდი, ზედმეტი დაპირებების და გარანტიების გარეშე, არაფრისთვის ბრძოლა არ მჭირდებოდა, არაფრის შეხსენება, იქნებ სიყვარულს საიდუმლოებები სჭირდება, რაღაც ფურცლები, რაც მეორე ნახევარმა არ უნდა იცოდეს? არ ვიცი, რა გვაიძულებს ადამიანებს გვიყვარდეს ერთი და ხელი ვკრათ მეორეს და

მაინც დარწმუნებული არ ვიყოთ, რომ ჩვენი არჩევანი სწორია.

სამსახურში მისულს, მაგიდაზე ისევ ვარდების თაიგული დამხვდა, ვერ ვიტან ნითელ ვარდებს, მაგრამ ლევანისთვის ეს არ მითქვამს, მთავარი ხომ მისგან წამოსული ყურადღებაა.

– რით დავიმსახურე ეს თაიგული? – ვეკითხები ღიმილით.

– მინდა რაღაც გთხოვო და... – ღიმილითვე მპასუხობს.

– გისმენ – ველოდები, რომ რამე ისეთს მთხოვს, რაც სამსახურს ეხება, მაგრამ ის მაგიდიდან ბილეთებს იღებს. – ორი ბილეთი მაქვს, სალამოს თეატრში წამომყვები?

თეატრი? ღმერთო მაპატიე და ამაზე მოსაწყენი რამ ცხოვრებაში არაფერი წარმომიდგენია.

– რატომ გაჩუმდი?

მინდა გულწრფელად ვუთხრა, რომ თეატრი არ მიყვარს, მაგრამ სანამ ხმას ამოვიღებ ლევანი აგრძელებს:

– ახლა არ მითხრა, რომ თეატრი არ გიყვარს, ჩვენს ოჯახში დახვეწილი გემოვნება აქვს ყველას და თეატრში ყოველ კვირას დავდივართ, ოჯახური ტრადიციაა.

– არა როგორ არ მიყვარს. უბრალოდ ჩვენ ერთად...

– მე ვფიქრობ, რომ შესაძლებელია ჩვენს ურთიერთობას ცოტა სხვა მიმართულება მივცეთ

– ვნახოთ. – ვპასუხობ მშვიდად და გულში ვზეიმობ, ნეტავ იცოდეთ, როგორ ვზეიმობ, თეატრსაც შევიყვარებ, ამ ნითელ ვარდებსაც, მისი ოჯახის „დახვეწილ“ ნევრებსაც თავზე შემოვევლები, ოღონდ კი მის გვერდით ვიყო.

თეატრში საშინლად მომწყინდა, მაგრამ გამირულად გავუძელი რამდენიმე საათი, თავად განსაჯეთ, დაინტერესებული სახეც კი მქონდა, სინამდვილეში ერთი სიტყვაც არ გამიგია, ლევანის ჩემი ხელი ეჭირა ხელში და მე დავფრი-

ნავდი სადღაც უსაზღვრო სივრცეში, სადღაც შენობის გარეთ, სამყაროს გარეთ, გალაქტიკის გარეთაც კი.

სახლში გვიან დავბრუნდი, ჯონათანი შემოსასვლელ კართან დამხვდა.

– სად ჯანდაბაში ხარ? იცი რამდენჯერ დაგირეკე?

– მაპატიე ჯონათ. – ლოყაზე ვაკოცე. – ტელეფონისთვის არც კი დამიხედავს, ლევანისთან ერთად თეატრში ვიყავი.

– სად იყავი? კარგად ვერ გავიგე, თეატრი თქვი? – მერე მზერა წითელი ვარდების თაიგულზე გადმოიტანა. – ამ საშინელი თაიგულით?

– გეყოფა საზიზღარო ბიჭო. – ვეუბნები და ვგრძნობ, რომ მეციინება.

– ღმერთო, ხედავ რა რთული ცხოვრება გელის წინ, იმის კეთება გინევს რაც არ გიყვარს, საკუთარი თავი არ გეცოდება?

– მეცოდება – ვეუბნები მე და უკვე ხმამაღლა მეციინება, რამდენიმე წამში მე და ჯონათანი გიჟებივით ვხარხარებთ.

ნელ-ნელა მე და ლევანის ურთიერთობამ, როგორც თავად თქვა „ცოტა სხვა მიმართულება“ მიიღო, სამსახურის მერე დიდ დროს მასთან ვატარებდი, დავდიოდით ერთად თეატრში, ოპერაში, ბალეტზე, მაგრამ არასოდეს დავდიოდით კინოში, რადგან ლევანი თვლიდა რომ ეს დროის და ფულის ტყუილი დაკარგვა იყო, იმიტომ რომ ფილმის ნახვას მაინცდამაინც დიდი ეკრანი არ ჭირდება. საოცარი ის იყო, რომ ძალა არ შემწევდა რამეზე არ დავთანხმებულყავი, გულის სიღრმეში ვხვდებოდი, რომ ყველაფერს ისე ვაკეთებდით როგორც მას სურდა, არც არასოდეს დაინტერესებულა მომწონდა მე თუ არა, რადგან თვლიდა, რომ ჩემი გემოვნება არასწორი გზით იყო განვითარებული და ეს ერთად უნდა გამოგვენოებინა. მას ჩემთვის კვირაში ერთხელ მოქონდა წიგნები, რომლის

არ ცოდნაც მისი აზრით განათლებული ადამიანისთვის უდიდესი სირცხვილი იყო. მე მის ყოველ ქმედებას, ყოველ სიტყვას განხილვის და კამათის გარეშე ვიღებდი, არ ვიცი, იქნებ აი სწორედ ასეთია ნამდვილი სიყვარული, რომელიც გაიძულებს საკუთარ თავზეც კი უარი თქვა, ოღონდ კი მის გვერდზე იყო.

– დღეს რა გაკვეთილი გაქვს. – მეკითხება ირონიული ხმით ჯონათანი და წიგნს ხელიდან მართმევს. – ისტორია?

– ჯონათ წიგნი დამიბრუნე.

– ისტორიას კითხულობ?

– ხო, ხომ იცი ლევანის მამა ისტორიკოსია, რამდენიმე თვეში უნდა რომ მშობლები გამაცნოს, ვნერვიულობ, არ მინდა იქ უვიცი და უსწავლელი გამოვჩნდე.

– ღმერთო ჩემო! – ბრაზდება ჯონათანი. – მისი მშობლების გასაცნობად მიდიხარ, თუ გამოცდის ჩასაბარებლად?

– გეყოფა, ისევე არ დაინყო.

– რა გემართება? – ხმას უწეს ჯონათანი, ხელს მკიდებს, სარკესთან ძალით მიყვავარ.

– რა გინდა ხელი გამიშვი.

– არა! – ჩემს უკან დგება ჯონათანი და სარკის წინ ძალით მაყენებს. – შენს თავს შეხედე, უბრალოდ შეხედე, შენს თვალებს შეხედე, იქ ბედნიერება არ არის, იქ შიშია, დამცირების შიში, საკუთარი თავის შიში, შეხედე კარგად დააკვირდი, გგონია შეყვარებულ ადამიანს ასეთი თვალები აქვს? შენ საკუთარ თავს კლავ, საკუთარ სურვილებს კლავ, ისეთი გინდა გახდე როგორც მას სურს? მერე რამდენ წელს გაძლებ ასე, ეს თვითმკვლელობაა, არ გიყვარდეს თეტრი და საკუთარ თავს აიძულებდე ყოველ კვირა იქ სიარულს, არ გინდოდეს მოსაწყენი ცხოვრება და მაინც იქითკენ მიდიოდე, ეს გინდა, დავიჯერო ეს გინდა, ნებას რომ მომცემდე წავიდოდი და დიდი სიამოვნებით და-

ვუმტვრევდი ცხვირ-პირს მაგ ნაბიჭ-ვარს, თუ კი ისტორია არ გეცოდინება, აღარ ეყვარები? თუ კი მის მოგონილ გამოცდებს ვერ ჩააბარებ, უნდა მოგისროლოს? მითხარი ასეთი ცხოვრება გინდა?

ვუსმენდი ჯონათანს და მისი ერთი სიტყვაც არ ეკარებოდა ჩემს გულს, ჩემს აზროვნებას, ჩემს ფიქრებს, ჯონათანი ძალიან ახლოს იდგა, სხვა დროსაც ძალიან ბევრჯელ მდგარა ასე ახლოს, მაგრამ ახლა პირველად ვგრძნობდი მის ხელებს ჩემს მხერბზე, პირველად ვგრძნობდი მის სუნთქვას ჩემს სახესთან ახლოს, სარკეში ვიყურებოდი, მაგრამ ჩემს სახეს კი არა, ჩემს უკან მდგარ ჯონათანს ვხედავი, მის თვალებს, მის თითებს, მის გულისცემას, მის ტუჩებს ჩემს კისერთან ახლოს და მეგონა ტკივილი მომკლავდა, ან რალაც, რასაც სახელი არ ერქვა.

– ნამოდი! საკუთარი არსებობა უნდა გაგახსენო, უნდა გაგაღვიძო, სანამ საბოლოოდ მომკვდარხარ.

ჯონათანს უსიტყვოდ მივყვები, არ ვიცი სად მივდივართ, არ ვიცი საერთოდ რა ხდება, სამყარო თავდაყირა დგას, ყველა ნივთი, ყველა გრძნობა, ადამიანები, ხეები, ქუჩები, სახლები, ყველაფერი ჰაერშია, ყველაფერი ერთმანეთს ეხლება, ქაოსი და ხმაურია, ყველა გრძნობა ერთმანეთში ირევა, სიყვარული, მეგობრობა, სიძულვილი, შიში, იმედგაცრუება, ტკივილი. ასე მგონია გული წამივა. მხოლოდ ჯონათანის თითებს ვგრძნობ ჩემს წელზე, მხოლოდ ამას ვგრძნობ ნათლად, სხვა ყველაფერი ბუნდოვანია.

ჯონათანმა სახურავზე ამიყვანა. აქ ადრე ხშირად ამოვდიოდით. ჯონათანი სვიტს იხდის და ძირს აფენს.

– დაწეი! – მეუბნება ის.

მე მის სვიტრზე ვწვები, გული გამალებით მიცემს, ჯონათანი ჩემს გვერდით წვება.

– ახლა უბრალოდ ცას შეხედე, უბ-

რალოდ შეხედე.

ცა იყო საოცრად მშვიდი. ქაოსი უცნაურ სითბოდ გადაიქცა, თითქოს უცებ სამყარომ თავის ადგილი ნახა. ჯონათანმა ცოტა ხანს მაცალა, მერე კი მკითხა:

– საკუთარ თავს ასე რატომ ექცევი?

– არ ვიცი. – ვეუბნები მე და მისკენ ვტრიალდები. ჯონათანმა იცის, რომ მას ვუყურებ, მაგრამ ჩემსკენ არ იხედება, ტუჩები მოკუმული აქვს, მთელი სხეული დაძაბული, ჯიუტად წევს და სივრცეში იყურება.

– ჯონათან, ასე ძალიან რატომ გიყვარვარ? – ვეკითხები მე.

– შენ ჩემთვის გაჩნდი და მე კიდევ იმისთვის, რომ გადაგარჩინო.

– ჯონათ, ცოტა ხანს შემომხედე რა. ერთხელ უბრალოდ შემომხედე.

– არ მინდა. გაბრაზებული ვარ.

მე თავს ვანებებ და სანყის მდგომარეობას ვუბრუნდები. რა გვაიძულებს ადამიანებს ხელი ვკრათ ერთს და გვიყვარდეს მეორე და მაინც დარწმუნებულები არ ვიყით, რომ ჩვენი არჩევანი სწორია, რა გვაიძულებს დავადგეთ ერთ გზას და თავი ავარიდოთ მეორეს, და მაინც არ ვიცოდეთ რა დაგვხვდება გზის ბოლოს, ეგ კი არა ისიც არ ვიცოდეთ, არის კი ეს გზის დასაწყისი საერთოდ?

ხელებს ზემოთ ვწევ, თითებს შორის ზეცას ვუყურებ, თითქოს არარაფერია უცხო და გაურკვეველი, ცა არის ყველგან, გულში, სხეულში, ყველა და ყველაფერი სუნთქვას.

– სვიტრი გაისწორე! – მესმის ჯონათანის ხმა. – თორემ ამ სიტუაციაში ეგ ყველაფერი ძალიან მალეღვებს.

ახლა შევამჩნიე სვიტრი მუცელტან ოდნავ აწეული მაქვს ზემოთ.

მისმა სიტყვებმა დამაბნია, რამდენჯერ გამიხდია და ჩამიცვას მისი თანდასწრებით და ახლა ოდნავ ზევით აწეული სვიტრის გამო ისე შემრცხვა რომ

გავნითლდი. სასწრაფოდ ჩამოვქაჩე სვიტრი ქვემოთ, სამყარომ ისევ რყევა დაიწყო.

ჯონათანი უცებ წამოიწია და სვიტრი ოდნავ ზემოთ აწია.

– რა ჯანდაბას აკეთებ! – ხელი დავუჭირე.

– მოიცა სულელი გოგო, რას უნდა ვაკეთებდე! უბრალოდ არასოდეს შემომჩნევია, ხალები შენს მუცელზე.

მუცელზე სამი ხალი მაქვს, ერთმანეთის გვერდით.

– რა მაგარია, ნახე! აი, ასე ხაზი რომ გაავლო ერთი ხალიდან მეორემდე და მერე მესამემდე, სამკუთხედი შეიკვრება, რა სიმბოლურია არა?

მისი თითები მსუბუქად ეხება ჩემს სხეულს, თვალებს ვხუჭავ. სამყარო ნაწილებად იშლება, ასე მგონია რომ ვარ ფოთოლი და სამყაროს მოვწყდი და მივფრინავ, მივფრინავ მაგრამ არა მინისკენ, არამედ სადღაც უსასრულობაში, და მივფრინავ დიდხანს, ძალიან დიდხანს.

ჯონათანი იხრება და ჩემს ხალებს კოცნის.

– დაიმახსოვრე, დადუ ეს ადგილი მხოლოდ მე მეკუთვინის, ყოველთვის როცა სხვასთან იქნები აი ეს წამი გაახსენდება.

არ ვიცი რატომ მაგრამ აი ამ წუთას მთელი სამყარო მძულს, ჯონათანიც მძულს.

ის კი თვალეში მიყურებს, მილიმს და მეუბნება – აი ასეთი თვალეები აქვთ შეყვარებულ ადამიანებს.

– დამპალო ნაბიჭვარო! – ვეუბნები მე. – სწრაფად ვდგები და სვიტს ქვემოთ ვქაჩავ.

ერთი სული მაქვს ამ ადგილს მოვრორდე, ყველაფერს მოვშორდე.

– სარკეში ჩახედვა არ დაგავინყდეს! – მომადახა ჯონათანმა. – და საკუთარ თვალებს კარგად დააკვირდი.

– ვერ გიტან! – ხმამაღლა ვყვირი და ქვემოთ ჩავდივარ.

ასე მგონია სამყაროს ხელი ვკარი და ახლა ის იმედგაცრუებული და სასწრაფოეტილი უკან მომყვება, მომყვება და თან მოაქვს ჩემი ოცნებები, ჩემი ყველა ფიქრი, მოაქვს და სახეში მაყრის, მე კიდევე ჯიუტად ვიშორებ, ზურგს ვაქცევ. აბაზანაში შევვარდი და კარი მაგრად ჩავკეტე. რაღაც მახრჩობდა, სუნთქვა მეკვროდა, აღარ ვიცოდი რა გამეკეთებინა. სასწრაფოდ გავიხადე სვიტრი, ასე მეგონა მისი კოცნის კვალს წყლით ჩამოვიბანდი. დიდხანს ვიდექი წყლის ქვეშ, ბოლოს კი საკუთარ თავს წინააღმდეგობა ვეღარ გავუწიე, სარკესთან მივედი და საკუთარ თვალებს დავაკვირდი და აი სწორედ მაშინ პირველად გავიფიქრე, რომ მთელი ცხოვრება ბედნიერებას ვერ ვიპოვიდი, სანამ ჯონათანი საკუთარი სიყვარულისგან არ გამათავისუფლებდა.

ამის გაცნობიერებამ ძალა წამართვა, იატაკზე დავჯექი.

იმ ღამით ჯონათანი სახლში არ დაბრუნებულა.

დილით სამსახურში ისე წავედი ჯონათანი არ მინახავს, არ ვიცი სად იყო, მაგრამ შევბას ვგრძნობდი, რომ დილით საწოლში არ დამხვდა. მთელი გზა ვფიქრობდი, რომ მისი სახლიდან რაც შეიძლება სწრაფად უნდა წამოვსულიყავი, მაგრამ პრობლემა ის იყო, რომ ამას მხოლოდ ვფიქრობდი, გული კი ათას სანინააღმდეგო ვარიანტს მთავაზობდა, ათას დაბრკოლებას, რაც მისი სახლიდან წამოსვლაში ხელს შემომილიდა. იქნებ მთვარი ამ ყველაფერში იმის გაცნობიერება იყო, რომ მე წამოსვლა არ მინდოდა და ამაში საკუთარ თავსაც კი არ ვუტყდებოდი, რას ვაკეთებდი მის გვერდით? მითუმეტეს ახლა, როცა ჩვენი ურთიერთობა საბედისწერო გახდა, როცა ჩვენი გზები ერთი მიმართულებით აღარ მიდიოდა და ჩვენ ორივე ბენვის ხიდზე გადავდიოდით ყოველ წუთს და წამს, რას ვაკეთებდი მის გვერდით? არ ვიცი, მხოლოდ იმას

ვგრძნობდი, რომ ახლა წამოსვლა უბრალოდ არ შემეძლო, ან არ მინდოდა.

სამსახურში უჩვეულო არაფერი ხდებოდა. ვერაფერს ვაკეთებდი, ფიქრებით სახლში ვიყავი, ნეტა მოვიდა ჯონათანი, ან რა უნდა ვუთხრა როცა დავბრუნდები, ან თვითონ რას მეტყვის?

– ცუდად ხარ? – მეკითხება ლევანი.
– ორმოცი წუთია, ასე გაუნძრევლად ზიხარ.

– არ ვიცი, ნუხელ თითქმის არ მძინებია, ვერ ვაზროვნებ. – ვპასუხობ უგულოდ.

– სახლში წადი, შენს საქმესაც მე დავამთავრებ. ხომ იცი, გრძნობების გამოხატვა ღიად არ მიყვარს, მაგრამ ეგ იმას არ ნიშნავს რომ არ მიყვარხარ.

არ ვიცი მაინცადამაინც ახლა რატომ მეუბნება ამ სიტყვებს.

– ტაქსის გამოგიძახებ, – ტელეფონს იღებს.

– არ გინდა, ფეხით მივრჩევნია.

– კარგი, როგორც გინდა. – ლევანი ცოტა ხანს მიყურებს, მერე კი მოდის მესუტება. – მიყვარხარ, ეს ხომ იცი?

– ვიცი, ლევან, – ვეხუტები მე. – უბრალოდ ცოტა ცუდად ვარ, სხვა არაფერი.

სახლის კარი შევალე თუ არა, მაშინვე ალკოჰოლის და სიგარეტის სუნი ვიგრძენი, ოთახიდან ლაპარაკის და სიცილის ხმა გამოდიოდა.

დივანზე ვილაც გოგო იჯდა, ჯონათანი კი მისთვის სასმელს ასხამდა ჭიქაში.

– მოხვედი საყვარელო? – გამიღიმა ჯონათანმა და საათს შეხედა. – ჯერ არ გელოდებოდი, ადრე დაბრუნდი, თუ დღეს თეატრის დღე არ გქონდათ, რაღაც ამერია?

მისი სიტყვები სადღაც შორიდან მესმოდა.

ვუყურებდი გოგოს რომელიც იმ დივანზე იჯდა სადაც მე და ჯონათა-

ნი სალამობით ვსხდებოდით და ვუყურებთ ნაწყვეტებს ჩვენი საყვარელი ფილმებიდან.

– შენ რა მთვრალი ხარ? – მზერა ჯონათანზე გადამაქვს.

– ჰო, სიყვარულით ვარ მთვრალი. – მეუბნება ის და გოგოს გვერდით იჯდება, ხელს ხვევს. – შენ რას იტყვი, ლამაზო.

გოგო უშნოდ იკრიჭება, აშკარად ქუჩიდან მოყვანილი კახპაა. ისეთი შეგრძნება მაქვს, თითქოს გამყიდეს, აი ასე უბრალოდ ქუჩაში გამიყვანეს და გამყიდეს. თითქოს ის გოგო კი არა, მე ვიყავი ვილაც უცხო ამ ოთახში, ვილაც ზედმეტი, რომელიც სადღაც ქუჩიდან სხვის ცხორებაში შემოეხეტა.

– ახლავე წავიდე ეს კახპა აქედან! – ვეუბნები ჯონათანს.

– რატომ, არ მოგწონს?

მე ნერვებმა მიმტყუნა, გოგოს ხელიდან ანთებული სიგარეტი გამოვართვი და სასმელით სავსე ჭიქაში ჩავაგდე. – აქ არ ვენწევით.

– ეს გიჟი ვინ არის? – როგორც იქნა ხმა ამოიღო გოგომ.

– შენ არავინ გეკითხება, აიღე შენი ნივთები და მოუსვი აქედან. – ვაცნობიერებ, რომ ხმამალლა ვყვირი, მაგრამ ეს დიდად არ მაღელვებს, გოგოს ხელს ვკიდებ და კარებისკენ მივართევ. ჯონათანი მიყურებს, მაგრამ ჩემს შეჩერებას არ აპირებს. გოგო სახლიდან გავაგდე და კარები ჩავკეტე. მერე ჭიქები, თებშები, ერთიანად მოვხვეტე და ნაგვის ურნაში მოვისროლე, ყველაფერი დავლენე, რასაც კი, ჩემი აზრით, მათი ხელი შეეხო.

ჯონათანი დივანზე იჯდა, მშვიდად, ვიცოდი რომ ზღვარს გადავცდი, იქნებ სასაცილოც ვჩანდი მის თვალში, მაგრამ გაჩერება არ შემეძლო, ბრაზი ნიაღვარივით აწვებოდა ჩემს სხეულს, ჩემს გონებას, და მე ამ ნიაღვარს ვერ შევაკავებდი.

– ეს წყეული დივანი აქედან მოაშო-

რე, თვალთ რომ აღარ ვნახო, გასაგებია? – ბოლო ხმაზე ვყვირი. – სადაც გინდა წაიღე, სულ ერთია, თუნდაც ქუჩაში დააგდე, გინდა დანვი, ოღონდ აქ არ დავინახო.

ჯონათანს ნელ-ნელა ელიმება.

– რა უცნაური გოგო ხარ დადუ, ვერც კი ხვდები როგორ გიყვარვარ.

– არ მიყვარხარ! – ვპასუხობ მე და მის წინ ვდგები. – რამდენჯერ უნდა გითხრა, არ მიყვარხარ.

ჯონათანი დგება.

– რატომ აკეთებ ამას?

მე მას სახეში დავარტყი, მას წინა-აღმდეგობა არ გაუწევია, ცხვირიდან წამოსული სისხლი მშვიდად მოიწმინდა.

– შენ ვერასოდეს წახვალ ჩემგან სანამ მე არ გაგიშვებ! – მითხრა და ოთახიდან გავიდა. მე ჩანთას ხელი დავტაცე და ქუჩაში გამოვედი. უკან არავინ გამომჟღავნებია.

არ ვიცოდი საით გავრბოდი, საკუთარ გულისცემას გვრძობდი, ცრემლების სიმლაშეს, ენით აუნერულ სიბრაზეს და არ ვიცი, გაურკვეველობას. ცოტა მანძილი რომ გავიარე მერე გავაცნობიერე, რომ უკვე ბნელოდა და წასასვლელი არსად მქონდა.

სამსახურში დავბრუნდი, მეგონა აღარავინ დამხვდებოდა დარაჯის გარდა, მაგრამ ლევანი ჯერ სახლში არ წასულიყო.

– რა მოხდა? – მკითხა გაოცებულმა. – აქ რა გინდა?

– იცი პრობლემაა რაღაც, ჩემს მეგობარს დღეს ბინა სჭირდება, ხომ ხვდები, აბა, სხვა გზა არ იყო, უნდა წამოვსულიყავი და... – ვცდილობ დამაჯერებელი ვიყო.

– მერე ვერ დამირეკე?

– არ მინდოდა შენი შეწუხება.

– კარგი, ჩემთან წავიდეთ, აქ ხომ არ დარჩები?

– არა ლევან, ახლა არა, აქ დავრჩები, გთხოვ.

ლევანი გაოცებული მიყურებს-აქ

სად დაიძინებ?

– მნიშვნელობა არ აქვს, ახლა ვერსად ველარ წავალ, აი, აქ სავარძელში დავიძინებ.

– რა ჯიუტი ხარ. კარგი, მანქანაში პლედი მაქვს, ამოგიტან და მეც აქ დავრჩები.

– კარგი.

დავჯექი თუ არა საოცარი დაღლილობა ვიგრძენი, სხვას არაფერს ვგრძნობდი, ასე მეგონა ცარიელი ვიყავი. ლევანი მალე დაბრუნდა, პლედი დამაფარა ჩემს ფეხებთან იატაკზე დაჯდა. ვუყურებდი მის სახეს და ნელ-ნელა სიმშვიდე მიბრუნდებოდა.

– ლევან რისი გემინია ყველაზე მეტად?

– არ ვიცი დადუ, შენ?

– მე, მე მეშინია ნახევრად აშენებული შენობების.

– უცნაური გოგო ხარ, რატომ გეშინია?

– არ ვიცი ლევან, ვუყურებ ხოლმე ამ ნახევრად აშენებულ შენობებს და მათი სიცარიელე საოცრად მაშინებს. იმ ადამიანებს გვანან ვინც შინაგანად ყოველთვის ცარიელია.

ლევანი აღარაფერს მეუბნება. უბრალოდ მიყურებს, მისი მზერა მამშვიდებს. ვგრძნობ რომ თვალეები მეხუჭება.

– იცი, ჯონათანს რისი ეშინია ყველაზე მეტად? – ნახევრად მძინარე ვამბობ და, სანამ ლევანი რამეს მეტყვის ვპასუხობ: – იმის, რომ ოდესმე ხელს გავუშვებ.

– ჯონათანი რატომ ახსენე? შენთვის ჯონათანი ასე მნიშვნელოვანია?

– ჯონათანი ჩემი... – თვალეები მეხუჭება და ფრაზას ველარ ვამთავრებ.

ნახევრად აშენებულ კორპუსში ვიყავი. ირგვლივ სიბნელე იყო, მაგრამ საკუთარ თავს რატომღაც ვხედავდი. ღია კედლებიდან ქარი უბერავდა. მე ერთი სართულიდან მეორე სართულზე ჩავ-

დიოდი, მერე უკან ვბრუნდებოდი, კედლებს ვანყდებოდი, რომლებიც სინამდვილეში არც იყო, გასასვლელს ვეძებდი, გასასვლელი კი არ ჩანდა. ტირილი მინდოდა და ვერ ვტიროდი, მხოლოდ შიშს ვგრძნობდი და ქარს. დაკარგული ვიყავი, ყველასგან შორს მყოფი, ასე მეგონა არავინ მყავდა და უცებ, მივხვდი თითქოს, რომ გადამარჩენდა, ჯონათანი... ჯონათანი – ვყვიროდი მე, მაგრამ პასუხს არავინ მცემდა. ჯონათანი, ჯონათანი... ირგვლივ არავინ იყო. უცებ საიდანღაც სარკე გაჩნდა და სარკეში საკუთარი თავი დავინახე, მაგრამ მე მე არ ვიყავი, სარკეში ჯონათანი იყო, მე ჯონათანის სახე მქონდა. თითქოს ერთი მთლიანი ვიყავით, ერთი სულით, ერთი სხეულით. ჯონათანს კარგად დავაკვირდი, მას ჩემი თვალები ქონდა, ჯონათ, ჯონათ, რატომ არ მოდიხარ? ჯონათანის სილუეტი სარკიდან თანდათან გაფერმკრთალდა და ბოლოს სულ გაქრა, იქ ახლა ჩემი სახე იყო, მაგრამ საშინელება იყო, თვალები არ მქონდა, ვხედავი საკუთარ თავს, მაგრამ თვალების ადგილას შავი სიცარიელე იყო. სუნთქვა მიჭირდა. ვიხრჩობოდი, ყვირილი მინდოდა და ხმა აღარ მქონდა. კედელს მივეყრდენი, მაგრამ კედელი არსად იყო და მე სადღაც უსასრულობისკენ გადავეშვი. ამ დროს გამომეღვიძა, გული გამალებით მიცემდა, მთლიანად ოფლში ვცურავდი.

პირველი რაც სახლში დაბრუნებულს თვალში მომხვდა ოთახში არსებული სივრცე იყო, მერე გავაცნობიერე რომ დივანი ოთახში აღარ იდგა. ჯონათანი ფანჯარასთან იდგა, ჩემსკენ ზურგით. ვერ ვხედავდი მის სახეს, მაგრამ ვგრძნობდი, თითქოს შორს იყო ჩემგან, სადღაც სხვაგან.

– იცი ნუხელ მთელი ღამე არ მიძინია, გელოდებოდი, – ამბობს ის მშვიდი ხმით, მაგრამ ეს სიმშვიდე მოჩვენებითია.

არ ვიცი რა ვუპასუხო, ხმის ამოღების მეშინია.

– სად იყავი? – ჯონათანი ჩემკენ ტრიალდება. – სად იყავი, დადუ?

– სამსახურში მეძინა – ვეუბნები მე და ჩანთას მაგიდაზე ვდებ. – მშვენივრად იცი წასასვლელი არსად მაქვს.

– ლევანიც იყო?

– კი ისიც იყო.

– ამის დედაც – მაგიდაზე ხელს არტყამს ჯონათანი, – ასე რატომ მექცევი? რატომ არ გიყვარვარ, რატომ?

მინდა ვუთხრა, რომ ჯერ ყველაფერი არ დაკარგულა, რომ მე შესაძლოა ვერ გავრკვეულვარ რა მინდა, რომ მის გარეშე ცხოვრება ჩემთვის ერთი დიდი სიცარიელეა, კიდევ ბევრი რამის თქმა მინდა, მხოლოდ მას რომ ვეტყვი ისეთი რალაცეების თქმა, მაგრამ ვუყურებ და ის ჩემი ჯონათანი აღარაა, რალაც შეცვლილია მასში და ამ ყველაფრის ნაცვლად რატომღაც ვეუბნები.

– რა უნდა გავაკეთო, რომ თავი დამანებო ჯონათ?

– უკვე გააკეთე. ნუხელ მასთან იყავი? ერთად იყავით?

– რას გულისხმობ.

– მშვენივრად იცი.

არ ვიცი უცებ რატომ ვბრაზდები.

– მხოლოდ ეს გაღელვებს? ამის გამო შემიძულე, რომ შესაძლოა მასთან ვინქი?

– ეს საკმარისი მიზეზი არ არის? – ხმას უწევს ჯონათანი. – მე ყოველთვის შენ გვერდით ვიყავი, ყოველთვის, ნუთუ ეს ტკივილი დავიმსახურე.

– ოდესმე შენთვის რამე მითხოვია?

– უმადური ხარ! – მეუბნება ის და მე პირველად ვხედავ მის თვალებში რალაც სხვას, სიძულვილს, იმედგაცრუებას, ტკივილს. თუნდაც მთელმა სამყარომ მიმატოვოს, ოღონდა მან არა, თუნდაც ყველას ვძულდე, ოღონდ ჯონათანს არა. უცებ ისტერიული ტირილი მივარდება, არც კი ვიცი რას ვაკეთებ.

– შენთან რომ ვიყო, ისევ შემიყვა-

რებ? მოდი, ნუთუ ეს არის მხოლოდ მნიშვნელოვანი? – მე სწრაფად ვიბდი შარვალს, მაისურს, ისე სწრაფად რომ ჯონათანი ხმის ამოღებასაც ვერ ასწრებს. – მხოლოდ ეს გინდა? მოდი თუ მხოლოდ ესაა პრობლემა. – მის წინ თითქმის შიშველი ვდგავარ.

ჯონათანი რამდენიმე ნაბიჯს დგამს უკან და დაძაბული ხმით ამბობს:

– თუ კი აქამდე ვერ დააფასე ჩემი სიყვარული და თუ გგონია, რომ მხოლოდ ეს მინდა და თან ასეთი სახით, ნყეულიც იყავი, გაეთრიე ჩემი სახლიდან, ჩემი ცხოვრებიდან, ნადი და აღარასოდეს დაბრუნდე.

– ჯონათ ასე ვერ მომექცევი! – მასთან მივდივარ, ვცდილობ ჩავეხუტო, ის კი თავიდან მიშორებს, ხელს მკრავს.

– შენს თავს შეხედე, შეხედე, რა უქენი საკუთარ თავს, შენი დანახვაც აღარ მინდა.

ჯონათანი ხელს მკიდებს და კარებისკენ ძალით მიმათრევს. მე არ მახსოვს რას ვამბობდი, მახსოვს მხოლოდ ის რომ გულისნასვლამდე მტკინეული იყო მისი ყოველი სიტყვა, მისი სიცივე. მან ოთახიდან გამაგდო და კარი მოხურა. მე იქვე დავჯექი იმ იმედით რომ ჯონათანი ასე უბრალოდ ვერ დამტოვებდა. ცოტა ხანში კარი გაიღო და მან ჩემი ტანსაცმელი სახეში მომაყარა.

– შენზე გული მერევა! – მითხრა და კარი დახურა.

ძალიან ნელა ჩავიცვი ჯერ შარვალი, მერე მაისური. ვერ ვაცნობიერებდი რა ხდებოდა ჩემს თავს. მის კართან მათხოვარივით ვიდექი.

– ჯონათან, ჯონათან, კარები გამიღე.

– მე ჯონათანი არ მქვია! – მომესმა კარს უკან და ვიგრძენი აღარაფერი იქნება ძველებურად რადგან იმ ნუთას სამყარო მოკვდა.

ქუჩაში შიშველი ფეხებით მოვდიოდი, ვხედავდი თითებიდან სისხლი მდიოდა, მაგრამ ეს ტკივილი უმნიშვნელო

იყო, იმასთან რასაც ჩემი სული განიცდიდა. აღარაფერი იყო ირგვლივ, აღარაფერი რისთვისაც სიცოცხლე ღირდა, მხოლოდ სიკვდილი, მხოლოდ აუტანელი სიცარიელე. აღარაფერი სუნთქვდა, ყველა წავიდა. სამყარო მოკვდა.

ლევანს არაფერი უკითხავს, არც საყვედური უთქვამს, ჩემთვის პატარა და კომფორტული ბინა ნახა, სიმართლე გითხრათ ყველაფერი სულ ერთი იყო.

– გინდა რომ დავრჩე?

– არა ლევან, მარტო მინდა და გთხოვ, ახლა უნდა მაპატიო, ამ ყველაფერზე აუცილებლად ვილაპარაკებთ.

– ხო რა თქმა უნდა – ამბობს ის და მიდის.

მე იატაკზე ვწვები. არ ვიცი რა ვიფიქრო, ან სად წავიდე? ფიქრები ერთბაშად მოდის და მათ გაანალიზებას ვერ ვასწრებ, თითქოს რაღაც მნიშვნელოვანი სადღაც შორს დამრჩა. და მაინც რა არის ადამიანის ცხოვრების აზრი? იქნებ სიკვდილი ასეთ დროს შვებაა? იქნებ სიცოცხლე როცა აღარ ღირს, სწორედ მაშინ უნდა ნახვიდე? იქნებ ამაშია მთელი არსი და ბედნიერება, ნახვიდე მაშინ, როცა სიკვდილი უფრო მარტივია, ვიდრე სიცოცხლე? ან იქნებ პირიქით? იქნებ ეს ყველაფერი იმისთვის ხდება, რომ მივხვდეთ რა გვინდა? ის რაც ჩვენშია, სადღაც სიღმრეში, იქნებ ასეთ დროს ზედაპირზე ამოდის, სულში გვიძვრება, სხეულს გვინმლას, ნელ-ნელა გვკლავს, ან პირიქით სიცოცხლეს გვჩუქნის? იქნებ უბრალოდ უნდა გაუძლო? მაგრამ ღმერთო, რა რთული მეჩვენებოდა ეს გაძლება. უფრო მარტივი იქნებოდა სადმე მაღლიდან ფრთების გაშლა, მაგრამ მე ფრთები არ მქონდა, აღარც სხეულზე და აღარც სულში. და აი ახლა ამ ნუთას, როცა იატაკზე ვწევარ და ვფიქრობ რომ სიკვდილია თავისუფლება, ჯონათანისგან თავის დაღწევის ერთადერთი გზა, რომ გეკითხათ, სინამდვილეში რა მსურდა, მაინც არ ვი-

ცოდი. იქნებ ეს იყო ის ერთადერთი სიყვარული, რომელიც მე მეკუთვნოდა? საოცარია ადამიანის ბუნება, ყველაფერს იკვლევს, ყველაფერს სწვდება მისი გონება, მხოლოდ საკუთარ თავს ვერაფერს უხერხებს, რამდენჯერაც არ უნდა წავიდეს წინ, ბოლოს მაინც უკან ბრუნდება, ბრუნდება იქ, საიდანაც დაიწყო და დიდი ძალაა საჭირო, რომ არ გაჩერდეს. ეს ძალა კი მე აღარ მქონდა. იატაკიდან ვდგები. ფანჯარას ვაღებ. ნეტა რას გრძნობენ ადამიანები სიკვდილის წინ, ან მერე? იქნებ მერე აღარაფერია და თუ ასეა, მაშინ ჯონათანს ველარასოდეს ვნახავ, მე კიდევ ჯერ უნდა ავუხსნა, უნდა იცოდეს, რომ ჩემი ცხოვრება მის გარეშე არაფერია და მასთან ერთად? ფანჯარას ვცილდები, და მასთან ერთად? ჩემი გონება ჯიუტად იმეორებს ამ კითხვას და მე პასუხი არ მაქვს. მასთან ერთად... რატომ არ შემოძლია უბრალოდ მიყვარდეს. ტელეფონს ყოველ ხუთ წუთში ერთხელ ვამოწმებ, იქნებ დარეკა და ვერ გავიგე, იქნებ მომწერა. სისულელეა, ასე უბრალოდ ვერ შემოძულეხ. თავს ვიმშვიდებ, მახსენდება რამდენჯერ ასე წაგვიჩხუბია და მერე, ის ყოველთვის დაბრუნებული უკან, ჩემთან, ახლაც ასე იქნება, ახლაც ასე იქნება. არ ვიცი როდის ჩამეძინა.

მეორე დღეს ლევანმა ჩემი ნივთები მომიტანა.

– ეს სამსახურში მოიტანეს, შენი ნივთებია, – მითხრა ისე თითქოს თვითონ დაეშავებინოს რამე.

– რას ქვია სამსახურში მოიტანეს? ვინ მოიტანა? – ვცდილობ აღელვება დავმალო, მაგრამ არაფერი გამომდის, ყველაფერი თავიდან იწყება.

– კურიერმა მოიტანა.

– კურიერმა, წარმოგიდგენია, ამდენი ხნის მეგობრების შემდეგ, ისიც კი არ უნდა რომ მნახოს, წარმოგიდგენია?

– დამშვიდდი, დადუ, – მეუბნება ლევანი. – ვიცოდი, რომ ეს ამბავი კარ-

გად არ დასრულდებოდა, რამდენჯერ მითქვამს, რომ არ არსებობს მეგობრობა გოგოს და ბიჭს შორის, მით უმეტეს შენ იცოდი, რომ მას ყოველთვის უყვარდი.

– თუ გინდა რომ მისყველურო მიდი, ბარემ შენც წადი, ბარემ ყველამ თავი დამანებეთ! – თავს ვკარგავ, ვგრძნობ რომ ხმას ვუწევ.

– არც მიფიქრია შენი მიტოვება. მიუხედავად იმისა რომ შენი არ მესმოდა და ვინ იცის, რამდენჯერ ღამეები გამითევია ეჭვიანობით, შენთვის მაინც არასოდეს არაფერი მითქვამს, რადგან ვიცოდი, ყველა წავა ვინც წასასვლელია, სიყვარულით კი ერთხელ გვიყვარს, ასე არ არის?

ვუყურებ ლევანს და ძალიან მიწინაა რამე კარგი ვუთხრა, მაგრამ იმ წუთას ჩემში კარგი არ იყო არაფერი, ერთი წვეთი სითბოს გაცემაც კი არ შემეძლო, არც სიყვარულის. არც ლევანის დაუძალეობა რამე, ის ისევ მშვიდად წავიდა, თითქოს ხვდებოდა, რომ მის იქით სხვა გზა არ დამრჩენოდა, თითქოს მას ქონდა მხოლოდ უფლება გადავერჩინე.

ჯონათანს ჩემი ყველა ნივთი უკლებლივ გამოეგზავნა და არა მხოლოდ ჩემი, ყველა ის ნივთი რაც კი ოდესმე მისთვის ვიყიდე, ჩაის ფინჯანი, ჩარჩო სურათისთვის, სამაჯური, ჩვენი ფოტოები, ყველაფერი თავიდან მოეშორებინა, რაც კი ჩემს თავს გაახსენებდა, ასე უბრალოდ ადგა და მოისროლა, მოგონებები, სიყვარული, მეგობრობა, ერთად გატარებული დღეები და წუთები, აღარაფერი დაეტოვებინა, აღარაფერი უნდოდა ჩემგან. აუტანელია, როცა ხვდები, რომ რაღაც რაც სამუდამოდ შენი გეგონა, უცებ სადღაც ქრება და სიცარიელეს გიტოვებს მხოლოდ. ესე იგი ასე ხომ? წასვლა გადაწყვიტეთ? ძალიან კარგი, სარკესთან ვდგები, საკუთარ თავს ვუყურებ, სა-

კუთარ თვალებს, ისე ვაკვირდები ჩემს ანარეკლს, თითქოს პირველად ვხედავ, იქნებ ასეცაა, მე ხომ ის აღარ ვარ რაც აქამდე ვიყავი. ჯონათანი თუ გაძლებს ჩემს გარეშე მე მითუმეტს... თუ მისთვის ასე მარტივია ადგეს და წავიდეს, მაშინ არც არაფერი დაკარგულა მნიშვნელოვანი. მხრებში ვიშლები, თავს ზემოთ ამაყად ვწევ. ნელა ვიღებ ჯონათანის გამოგზავნილ ნივთებს და სათითაოდ ნაგვის ურნაში ვყრი, ასე მგონია ეს რიტუალი მისი სიყვარულისგან გამათავისუფლებს, ისევ ბედნიერების მოპოვებას შევძლებ, განა ოდესმე დამარცხებულვარ? მე ხომ მზის სხივებიანი გოგო ვარ, ვარსკვლავებიანი გოგო. მის გარეშე ცხოვრებასაც ვისწავლი, ტკივილის დავამარცხებ, ან შევეგუები მაინც. ფანჯარას ვაღებ, სუფთა ჰაერს ღრმად ვსუნთქავ, თითქოს შვებას გრძნობ, მხოლოდ მუცელზე ის ადგილი, სადაც სამი ხალი მაქვს, ასე მგონია საშინლად მენვის.

მიუხედავად იმისა რომ ჯონათანის დავინყება გადავწყვიტე, ჩემი დღე მაინც იმაზე იმედით იწყებოდა, რომ ტელეფონს დავხედავდი და მის მესიჯს ვნახავდი, ან გამოტოვებულ ზარს, ან კარს გავაღებდი და კართან დამხვდებოდა, ან სადმე ქუჩის ბოლოს, მოვიდოდა და ისევ ყველაფერი თავის ადგილას დადებოდა, პირველი სამი კვირა თითქმის არ მიძინია, ტელეფონით ხელში ვჯდებოდი სანოლზე, ვიჯექი და ველოდებოდი, დრო უსაშველოდ ნელა გადიოდა, თვითოეული წამი უდიდეს ტანჯვას მაყენებდა, ყოველი წუთი მკლავდა. ხანდახან სუნთქვაც კი მიჭირდა, სხეული მტკიოდა, ყვირილი მინდოდა, რაღაც უსაშველო სიბნელეში ვიყავი, არსაიდან არავინ ჩანდა ვინც სიმშვიდეს დამიბრუნებდა. თითქმის არაფერს ვჭამდი, არც სახლიდან გავდიოდი, ლევანსაც ავუკრძალე ჩემთან მოსვლა, სარკეში ჩახედვაც არ მინდო-

და, საკუთარი თვალები და გარეგნობა მაშინებდა, და მაინც თუ ოდესმე სადმე თვალს მოვკრავდი საკუთარ ანარეკლს, მასში მხოლოდ სიცარიელეს ვხედავი, ჩემში სხვა აღარაფერი დარჩენილიყო.

მეოთხე კვირას ვიგრძენი რომ ძალია აღარ მქონდა, ველარც ვტიროდი, საკუთარ თავს ტელეფონთან მისვლა ავუკრძალე, დღეში მხოლოდ ორჯერ ვამოწმებდი, დილით და დაძინების წინ. ნელ-ნელა თავს ვაიძულე დღეში ერთხელ მაინც სრულფასოვნად მეჭამა და ოთხი-ხუთი საათი მაინც დამეძინა. ასეთ რეჟიმში კიდევ ორი კვირა გავიდა, ფიზიკურად თავს ისე სუსტად აღარ ვგრძნობდი. ორი თვის მერე პირველად ვიგრძენი, რომ ტკვილი ისეთი მძაფრი აღარ იყო, ჩემი სხეული მოეშვა, გონებაც გამუდმებით ჯონათანზე აღარ ფიქრობდა. ყოველ დილით ადრე ვიღვიძებდი, სახლს ვალაგებდი, ვკითხულობდი, მუდმივად რაღაცით ვიყავი დაკავებული, რომ არ მეფიქრა, ტელეფონს მხოლოდ დილით ვამოწმებდი და ისიც ორ დღეში ერთხელ. სამი თვის შემდეგ პირველად გავედი ქუჩაში, პირველი ნაბიჯის გადადგმისთანავე შიშმა შემიპყრო, რომ სადმე ჯონათანს გადავეყრებოდი, იმდენად მძაფრი იყო ეს შეგრძნება, რომ ნაბიჯს ავუჩქარე, ცოტა ხანში ვიგრძენი, რომ უმისამართოდ გავრბოდი. ეს შეგრძნებები თითქმის ორი კვირა გამყვა, მაინც ჯიუტად გამოვდიოდი სახლიდან ყოველ დილით, თავდაჯერებული, თავანუელი, მაგრამ ეს სიმამაცე მხოლოდ რამდენიმე წუთს მყოფნიდა, მერე კი მეჩვენებოდა, რომ მთელ ქუჩას თვალები ქონდა და მთელი ქუჩა, მთელი სამყარო, ადამიანები, იმისთვის არსებობდნენ, რომ ჩემთვის ეცქირათ, მეჩვენებოდა რომ ვიღაც კიოდა, უკან ვიყურებოდი, არავინ იყო, სიცარიელე მხოლოდ და მე შიში მიპყრობდა, ნაბიჯს ვუჩქარებდი და ბოლოს გიჟივით გავრბოდი, მანამ სანამ არ ვიგრძნობდი, რომ მეტი აღარ შე-

მეძლო, მხოლოდ მაშინ ვჩერდებოდი. იქვე სადაც ვიყავი ვჯდებოდი, თვალს ვხუჭავდი და საკუთარ თავს ვუბნობდი რომ მოსულიყო ჩემთან, რადგანაც მივხვდი, რომ თუ გინდა გადარჩე, მხოლოდ საკუთარი თავის იმედი უნდა გქონდეს, რომ სხვა ადამიანები არ არსებობენ, რომ ამ ბრძოლაში ყველა მარტოა. ნელ-ნელა ვმშვიდდებოდი და ოთხი თვის შემდეგ უკვე ჩეულებრივად შემეძლო ქუჩაში გასვლა.

და როდესაც ერთ დღესაც ფანჯარა გამოვალე და ჩემმა ქვეცნობიერმა გააცნობიერა, რომ უკვე ორი კვირა გასულიყო, რაც ტელეფონისთვის არ შემისხედავს, მივხვდი, რომ ტკივილს აღარ ვგრძნობდი, არ სიცარილეს, მხოლოდ სევდას და ამან რატომღაც ღიმილი მომგვარა. მეორე ოთახში გავედი, მაგიდიდან ტელეფონი ავიღე და ლევანს დავურეკე.

ლევანი ისე დაბრუნდა ჩემთან, თითქოს ეს ოთხი თვე არც არსებულა. მოვიდა ისე როგორც მოდიან დიდსულოვანი ადამიანები, რომლებსაც შეუძლიათ გაპატიონ უდიდესი შეურაცხყოფა, უდიდესი ტკივილი და იმედგაცრუება. მოვიდა ისე, როგორც ვერ მოვიდოდა ბევრი, მშვიდი და საყვედურების გარეშე.

– მიხარია რომ დამირეკე, სიმართლე გითხრა იმედი თითქმის აღარ მქონდა.

მე დავექეი მის გვერდით და ვუამბე ყველაფერი, რაც განვიცადე, ვუამბე ჩემი ეჭვების, შიშების და ტანჯვის შესახებ. ეს იყო თითქოს ამოსუნთქვა, შვება, როცა იცი, რომ შენს მარტოობას ვიღაც შეეხიდა, რომ შენსკენ სავალ გზას ვიღაც სხვაც დაადგა. ლევანი მისმენდა და ვერ გაიგებდი, რას გრძნობდა, ან რას ფიქრობდა, მაგრამ ვიცოდი, თუ კი ამ ქვეყნად სიყვარული არსებობდა, სწორედ ეს იყო.

– მე მგონია, რომ ჯონათანს ერთხელ უნდა დაელაპარაკო, საბოლოოდ და დამშვიდდები, – მითხრა მან.

– რატომ, რა აზრი აქვს?

– აქვს, წლების მერე იქნებ ინანო, რომ არაფერი სცადე გარდა წასვლისა, იქნებ დაბრუნება უფრო სწორია?

– არ ვიცი, ლევან, ამას შევძლებ თუ არა.

– თუ თვლი, რომ ვერ შეძლებ, ესე იგი ჯერ არც არაფერი დამთავრებულა. – ამბობს ლევანი სევდიანად. – ასე არ არის?

ვცდილობ გადავარწმუნო (ან იქნებ საკუთარი თავის გადარწმუნება უფრო მინდა).

– თუ ასე გინდა ნავალ და დაველაპარაკები.

– მე არაფერი მინდა, იმის მეტი, რომ ჩემს გვერდით იყო, – მეუბნება ის და ჯიბიდან ბეჭედს იღებს – ეს დიდი ხნის წინ ვიყიდე შენთვის, მაგრამ გამბედაობა არ მეყო შენთვის ცოლობა მეთხოვა, ახლა აიღე, მინდა რომ შენ გქონდეს, შეინახე და მხოლოდ მაშინ გაიკეთე, როცა მიხვდები, რომ მზად ხარ.

ლევანი ბეჭედს მაგიდაზე დებს. არასოდეს მინახავს ასეთი დაბნეული. არ ვიცი იმ წუთას რას ვგრძნობდი, ან რას ვფიქრობდი, მხოლოდ ის მინდოდა, რომ ლევანი ბედნიერი ყოფილიყო. იქნებ სწორედ ეს არის სიყვარული, როცა არ შეგიძლია, სევდიანს უყურო. იქნებ ესაა სიყვარული, როცა არ იმსახურებ და მაინც ცას გჩუქნიან?

– კარგი ლევან, ნავალ და დაველაპარაკები. – ვუთხარი მე, მერე მაგიდიდან ბეჭედი ავიღე და თითზე გავიკეთე.

ჯონათანს ჩემი მისვლა არ გაკვირვებია, არც სიხარული გამოუხატავს და არც ზიზღი.

– შემოდი – მითხრა გულგრილად.

საოცარი იყო, თითქოს ვერაფერს ვგრძნობდი, თითქოს ჩემი სხეული აქ იყო, გონება და სული კი სხვაგან.

– როგორ ხარ ჯონათან?

– მე ჯონათანი არ მქვია. – მეუბნება მშვიდად.

– კარგი, როგორ ხარ?
– ნორმალურად. შენ? ძალიან გამბდარი ხარ.

– მეც კარგად ვარ, ოთხი თვე გავიდა.

– ხო ოთხი თვე და ცოტა მეტი, – ილიმის ჯონათანი. – ჩაის დალევ? მაპატიე, ყავა არ მაქვს, მე ხომ იცი, არ ვსვამ და რაც შენ ნახვედი...

ჯონათანი წინადადებას არ ამთავრებს, რაღაცნაირად გულგრილია ყველაფრის მიმართ. უცებ მინდება, რომ ყველაფერი მომიყვეს, ეს ოთხი თვე როგორ იყო, თუ ვენატრებოდი, რას ფიქრობდა, რას გრძნობდა, მაგრამ არაფერს ვეკითხები.

– ჩაის დავლევ, – ვეუბნები მე.

ჯონათანის ყველა მოძრაობს ვაკვირდები, ის კი არც მიყურებს, მელაპარაკება, მაგრამ არ მიყურებს.

– მომიყევი როგორ ცხოვრობ, – ვეკითხები მე, თორემ სიჩუმე უკვე აუტანელი მეჩვენება.

– რა გითხრა, აბა, – მხრებს იჩეჩავს. – ჩვეულებრივ, შენ კი, როგორც ჩანს, დანიშნულხარ, – ცოტა ხანს ჩემს ხელს უყურებს.

– ხო ასეა, – ვეუბნები მე და საშინელ უხერხულობას ვგრძნობ, ველოდები რომ მომილოცავს, მაგრამ ჯონათანი დუმს.

– მეც წასვლას ვაპირებ აქედან, მთაში უნდა დავბრუნდე.

რატომღაც საკუთარი გულისცემა მესმის.

– იქ რა უნდა აკეთო?

– და აქ რას ვაკეთებ, ახლა მხოლოდ მთა თუ მიშველის, ჩემი წინაპრების სახლში დავბრუნდები.

– გამოდის რომ ველარ გნახავ?

ჯონათანი უმნიშვნელოდ შეკრთა, მაგრამ არ შეიმჩნია.

– და ამას რამე მნიშვნელობა აქვს?

– მომიგო ისევ მშვიდად.

მე არაფერი მითქვამს, უბრალოდ გავუღიმიე, სევდა იყო ყველგან.

– მინდა რომ მაპატიო და მინდა ბედნიერი იყო ჯონათან.

– კარგი, – მომიგო მან და ჯონათანი, რომ დავუძახე აღარ გაუპროტესტებია, ამან ცოტა შვეება მომგვარა.

მეტი სალაპარაკო აღარაფერი დავგრჩენოდა. მთელი ოთხი თვე იყო ჩვენს შორის, საშინელი ოთხი თვე. საოცარია ადამიანის ბუნება, როგორ უცებ ივინყებს თურმე იმას რაც საუკეთესო იყო მათ შორის და რჩება მხოლოდ გაურკვეველი გრძნობები, რაღაც ტკივილის და სევდის ფერი. როცა ოთახიდან გავდიოდი ვერ მოვითმინე.

– ჯონათან, მე ბედნიერება გისურვე, შენ არ მისურვებ?

მან უბრალოდ შემომხედა და მითხრა:

– ნეტა შემეძლოს.

მე წამოვედი და მივხვდი, ეს სიმშვიდე მოგონილი იყო, მას ისევ ისე სტიკოდა როგორც ოთხი თვის წინ. წასვლისას კიდევ ერთხელ მოვიხედე უკან. ჯონათანი ფანჯარასთან იდგა, დიდი ჩაის ფინჯნით ხელში, სწორედ ეს სურათი მახსოვდა დიდი ხნის მანძილზე, მანამდე სანამ ცხოვრება კიდევ ერთხელ შეგვახვედრებდა.

მე ქვემოდან ხელი დავუქნიე, გავუღიმიე და ვუთხარი: „ჯონათან, ნეტავი ჩემზე ბედნიერი იყო“, მაგრამ მისი ფანჯარა შორს იყო და მას ეს სიტყვები არ გაუგია.

მე და ლევანი მალე დავექორწინდით. ვერ ვიტყვი, რომ ბედნიერი არ ვიყავი მის გვერდით, ყველა შიში, ყველა ეჭვი სადღაც გაქრა. მეც შევიცვალე, უფრო დახვეწილი და თავშეკავებული გავხდი. ძველი ბავშვური ქცევები და გატაცებები დავივიწყე. კი, კი ნამდვილად ეს იყო სიყვარული და ბედნიერება, მაგრამ ხანდახან სულ რაღაც წამით თავდაჯერებულობას ვკარგავდი და უსამველო სევდა მიპყრობდა, მეჩვენებოდა, რომ ყველგან იყო ცხელი უდაბნო და

მე სულ მარტო ვიდექი ამ უდაბნოში, რალაცნაიარად დაკარგული, ყველას გარეშე, ვიდექი და არ ჩანდა გზა, არ ჩანდნენ ადამიანები, არაფერი იყო, ოქროსფერი ქვიშისა და საკუთარი თავის გარდა. ეს შეგრძნება ბოლოს მიღებდა, ზალას მაცლიდა, მაგრამ მე უკვე საკუთარი გრძნობების და თავის გაკონტროლება შემეძლო.

ვცხოვრობდით ჩვეულებრივ, როგორც უამრავი წყვილი ცხოვრობს სამყაროში, მშვიდად, ბედნიერად, სიყვარულით აღსავსე. ბევრი რამე დავთმენთ ერთმანეთისთვის და კიდევ უამრავ რამეს დავთმობდით, მაგრამ ამ ყველაფერს ძალდატანებისა და საყვედურების გარეშე ვაკეთებდით და ვფიქრობდით, რომ სწორედ ესაა ამაღლეუბელი, რომ შეგიძლია ყველაფერი დათმო მისი გულისთვის, საკუთარი თავიც კი და იქნებ სწორედ აქ ვცდებოდით, იქნებ სიყვარულს არ ჭირდება ეს ცვლილებელი, იქნებ ადამიანი სწორედ ისეთი უნდა მივიღოთ როგორც არის, როგორც საკუთარ თავთანაა, როცა მარტო რჩება. მე პასუხები არ მქონდა და დიდად არც შეკითხვები მანუხებდა სიმართლე გითხრათ, მხოლოდ წამიერად ვგრძნობდი თავს დაკარგულად ამ სამყაროში, მაგრამ მეგონა რომ ეს მხოლოდ ჩემი ხვედრი არ იყო, რომ სამყაროში საბოლოოდ ყველა მარტოა. ჩემი ცხოვრება დალაგდა და ჩემმა სულმაც სიმშვიდე ჰპოვა. ამასობაში ორი წელი გავიდა და სწორედ მაშინ, როცა გგონია რომ ყველაფერი უკვე დამთავრდა, რომ ბედნიერება მოიპოვე და სწორედ იქ ხარ სადაც საჭიროა, აი სწორედ ამ დროს ცხოვრება ამოსუნთქვის საშუალებას არ გაძლევს.

მოულოდნელად ჯონათანს შეეხვდი.

მე და ლევანი ერთი კვირით მთაში ვიყავით დღესასწაულზე, მომწონს ძველი ტრადიციული დღესასწაულები. მათში იმდენი მისტიკაა, იმდენი ამოუცნობი, ყოველთვის მხიბლავდა ის,

რაც ბოლომდე გარკვეული არასოდეს იყო. ზუსტად ჩვენი წამოსვლის ბოლო დღეს მე მარტომ გადავწყვიტე ფეხით გავლა. ლევანი სახლში დარჩა.

და აი ასე მოულოდნელად მე ის დავინახე. ისევ ისეთი იყო, წაბლისფერი ხვეული თმით და დიდი თვალებით, მოდიოდა მხრებგაშლილი, სახე მზისთვის მიეშვირა, მხრებზე პატარა გოგონა ეჯდა, ლოყებნითელა, ცასავით ლურჯი თვალებით. გოგონა პატარა ხელებით მაგრად შემოხვეოდა მის ყელს, ჯონათანს ერთი ხელი ბავშვის ფეხზე ეკიდა, მეორე ხელი კი ულამაზესი არსებობის ჩაეჭიდა. ჯონათანმა დადინახა და გაჩერდა, გაჩერდა ის და სამყარომაც თითქოს სუნთქვა შეწყვიტა.

– დადუნა! – გავიგე მისი ხმა. – წარმოუდგენელია, აქ საიდან გაჩნდი?

ჯონათანი ისეთი თავისუფალი იყო, ისეთი მშვიდი და უბრალო, ღმერთო რატომღაც ტირილი მინდოდა.

მან პატარა გოგონა მის გვერდით მდგარს მიანოდა და გულში ჩამიკრა.

– როგორ მინდოდა შენი ნახვა, მაღლობა ღმერთს რომ კიდევ შეგხვდი.

მეც მინდოდა რამე მეთქვა, რამე კარგი, მაგრამ ცრემლები მახრჩობდა, ხმის ამოლებას ვერ ვახერხებდი.

– მოდი ჩემთან, ჩემო მზეო! – ხელი მოჰკიდა ჯონათანმა ბავშვიან გოგონას და ჩემთან მოიყვანა: – აი ეს დადუნაა, ჩემი ძველი მეგობარი. ეს კიდევ ჩემი ცოლია, ჩემი მზე და ჩვენი პატარა, ჩვენი მზის სხივი.

მისი ცოლი გულთბილად მიღიმოდა, ხელი გამომინოდა.

– ჩემთვის ყოველთვის სასიამოვნოა მისი მეგობრების გაცნობა.

– ჩემთვისაც, – ვეუბნები მე.

– აქ საიდან მოხვდი, მითხარი, რამე მომიყევი, – მეუბნება ჯონათანი. – ჩვენთან წამოდი ცოტა ხანს.

– არ შემეძლია, – ვუღიმი. – მე და ლევანი ვიყავით ერთი კვირით, შვებულება გვაქვს და არ ვიცოდი, აქ თუ

ცხოვრობდი.

– მე არა, ჩემი ცოლია აქედან, – მიხსნის ჯონათანი, მისი ყოველი სიტყვა გულს ხვდება.

– წამოდი რა ცოტა ხანს.

– ვერა, ვერ მოვახერხებ.

– კარგი. მზეო შენ და მართა წადით და მეც მალე მოვალ.

მზეო და მართა მიდიან, ვუყურებ მათ და ვაცნობიერებ, რომ ისინი ჯონათანის მნიშვნელოვან ნაწილად ქცეულან, მისი ოჯახია და არ ვიცი, რატომ მაგრამ თან მიხარია და თან რაღაცას ვგრძნობ, სადღაც გულის სიღრმეში, გაურკვეველ რაღაცას, ტკივილს და სიცარიელეს ერთად.

– მოდი დადუ დაჯექი აქ, – ჯონათანი ჩრდილს პოულობს და ბალახზე ჯდება. – ღმერთო, რამდენი დრო გავიდა, ორი წელი?

– ორი წელი და ცოტა მეტი.

– ხო. წარმოგიდგენია, ახლა აქ ზიხარ ჩემს გვერდით, აბა როგორ ხარ, მომიყევი.

ვუყურებდი ჯონათანს და ვერ წარმომედგინა, რომ მას ამ ორი წლის წინ საშინლად ვძულდი. ისეთი თბილი იყო, როგორც არასდროს.

– ასე რატომ მიყურებ? – მიღიმის ის. – გასაგებია, ჩვენს ბოლო შეხვედრაზე ფიქრობ? მაპატიე მაშინ საშინლად გაბრაზებული ვიყავი, დაბნეული, იმედგაცრუებული, არც კი ვიცოდი რას ვამბობდი, ან ვაკეთებდი. სიყვარულმა აზროვნების უნარი წამართვა მაშინ.

– არაფერია, ახლა, როგორც ჩანს, ბედნიერი ხარ და ეს მახარებს.

– მართალია, რომ წამოვედი სიკვდილი მინდოდა, ხანდახან სუნთქვას ვიკავებდი, რომ მომკვდარიყავი, მაგრამ ხომ იცი მთა ძლიერია და შენც ძლიერს გხდის, ყველაფრის გადატანა შეუძელი, აქ თავიდან დავიბადე, სხვა გავხდი, გავაცნობიერე, რომ არ შეიძლება სიყვარულს ტკივილი მოჰქონდეს და თუ ტკივილი მოაქვს, ესე იგი ეს

სიყვარული არ არის, ეს რაღაც სხვაა. აქ საკუთარი თავი ვიპოვე.

ვუყურებდი მის თვალებს, მის სახეს, მის ხელებს, ვუყურებდი და ვხედავდი, ეს ყველაფერი მე აღარ მეკუთვნოდა, ვუყურებდი და მიკვირდა, როგორ შემეძლო, მის გარეშე, როგორ გავძელი.

– დადუ, ახლა გილოცავ, მაშინ ვერ შევძელი, ახლა კი ტკივილს აღარ ვგრძნობ, ბედნიერი ვარ და მინდა, რომ შენ ჩემზე ბედნიერი იყო.

მისმა სიტყვებმა ტკივილით მომკლა, გამახსენდა ფანჯარა, ჯონათანი ჭიქით ხელში და ჩემი სიტყვები, თავს ძლივს ვიკავებდი, რომ ცრემლები არ წამომსვლოდა, რომ მას არაფერი დაენახა, ვერ გაეგო რა ხდებოდა ჩემს გულში, სულში, სხეულში.

– მადლობა, მეც ბედნიერი ვარ, – ვუთხარი მე და შევხედე, როგორ მინდოდა მის სახეზე დამენახა რაღაც ტანჯვის მსგავსი, რაღაც ოდნავი ტკივილი მაინც, მაგრამ მისი თვალები მხოლოდ სიყვარულით და სითბოთი იყო სავსე და კიდევ თავისუფლებით.

– შენი ნახვა მინდოდა, დადუ ძალიან, მინდა იცოდე, რომ გათავისუფლებ, ჩემი წყევლისგან, ჩემი სიყვარულისგან, ფრენა გასწავლე და მერე ფრთები წაგართვი, ახლა კი უკან გიბრუნებ, მაპატიე ტკივილისთვის, მართლა გულთ მინარია შენი ბედნიერება და ყოველთვის ასე იყო, უბრალოდ ტკივილმა თავგზა ამირია, ვერ ვხვდებოდი, რომ სიყვარული სულის მდგომარეობაა და სულს კიდევ ვერ აიძულებ. მადლობა ღმერთს, რომ უფლება მომცა, ეს ყველაფერი შენთვის მეთქვა.

– შენ ისევ ისეთი კარგი ხარ ჯონათან, – ვუღიმი მე. – მე კიდევ ისევ ისეთი სულელი.

– ხო, – იცინის. – შენ რა შეგცვლიდა.

კიდევ დიდხანს ვილაპარაკეთ, ათას სისულელეზე, აი ისე როგორც ადრე, მომიყვა თავის სიყვარულზე, თავის

ოჯახზე, ყველაფერზე, რაც კი უჩემოდ გადაეტანა.

– იცი დადუ, რა უნდა გითხრა, ახლა ამას მნიშვნელობა აღარ აქვს, მაგრამ აი, ძალიან პატარა რომ ვიყავი, ჩემებმა ზღაპრზე წამიყვანეს, ეს ერთადერთი მოგონებაა ჩემი ბავშვობის, ამის მერე მშობლები მალე გარდაიცვალნენ. მაშინ სულ პატარა ვიყავი, მშობლებისგან შორს წამოვედი და დავინახე რომ ვიღაც გოგო, ქვიშაში იჯდა და ტიროდა. წითელი თმები ჰქონდა, აი, ისეთი შენ რომ გაქვს, მაშინ პირველად ვნახე ასეთი ფერის თმა, მასთან ახლოს მივედი და თმებზე მოვეფერე, მერე სახეზე ჭორღვლები დავინახე, სახეზეც მოვეფერე, ასე მეგონა, მზე იყო მასთან, ვარსკვლავები იყო მის სახეზე. არ ვიცი რატომ ტიროდა, მაგრამ მერე გაჩუმდა. აი მას შემდეგ, რომ გავიზარდე სულ იმ გოგოს დავეძებდი, არ ვიცი რატომ, მაგრამ უკვე დიდს ისეთი შეგრძნება მქონდა, რომ ის რალაცისგან გადავარჩინე, რისგან ეგ არ ვიცი, მაგრამ ეს გრძნობა არ მასვენებდა, მეგონა, რომ თუ იმ გოგონას ვერ ვიპოვდი, საკუთარ თავსაც ვერასოდეს ვიპოვდი, თითქოს ჩემი ნაწილი იყო, რომელიც ოდესღაც სადღაც დავკარგე და მერე შენ რომ დავინახე, პირველად რომ დავინახე, ისეთი შეგრძნება გამიჩნდა, რომ შენ იყავი, ის გოგონა შენ იყავი და ჩემი ძებნაც დასრულდა, ჩემს ტანჯვასაც ბოლო მოელო. აი, სულ მინდოდა ეს ამბავი მომეყოლა შენთვის, მაგრამ მეშინოდა, ვაითუ გეთქვა, რომ შენ არ ყოფილხარ ის ქვიშაში მჯდარი გოგონა. ახლა კი მინდა ვიცოდე, შენ იყავი, რამე მსგავსი მოგონება გახსოვს?

ჩემი სხეული და სული კიოდა, „მე ვიყავი, ჯონათან ის გოგონა, მე ვიყავი!“ მაგრამ ვხვდებოდი, ახლა, როცა ჯონათანი ბედნიერი იყო, ამის თქმის უფლება აღარ მქონდა.

– არა ჯონათან, მე არ ვყოფილვარ, მსგავსი არაფერი მახსოვს.

– კარგია, – ამბობს ჯონათანი. – ახლა ბედნიერი ვარ და ერთადერთი ეჭვი ეს იყო, ეს მანვალეობა, იქნებ შენ იყავი და იქნებ მე იმიტომ გავჩნდი ამ ქვეყნად რომ მაშინაც და მერეც ყოველთვის შენ გადამერჩინე, რალაცისაგან. და თუ შენ არ იყავი, მაშინ არც არაფერი დამიკარგავს.

მე ბალახებზე ვწვები და ცას ვუყურებ.

ჯონათანიც ჩუმადაა, არ ვიცი, ის რაზე ფიქრობს.

უცნაურია ადამიანი, უარს ვამბობთ და მერე ტკივილი გვკლავს. ჩვენს წინ არსებული გზიდან თავად ვუხვევთ და მერე დაკარგვის შიშით ვკვდებით. ვინეჩი და ვგრძნობდი, მინა სუნთქადა, სხვა ყველაფერი კი მომკვდარიყო. აღარ არსებობდა გზა, არც ბილიკი, რომელიც ოდესმე ისევ ერთმანეთთან მიგვიყვანდა, აღარ იყო ხიდები, რომელიც ერთმანეთს კვლავ დაგვაკავშირებდა. ჩვენი ცხოვრება ორ პარალელურ სივრცედ ქცეულიყო, ჩვენ ვიარსებებდით ერთად, მაგრამ ერთმანეთის გარეშე, ვერასოდეს შევხვდებოდით ერთმანეთს, მაგრამ რა ვიცი, იქნებ მაშინ, როცა მეც ისევე ვიპოვდი საკუთარ თავს როგორც ჯონათანმა იპოვა, იქნებ მაშინ კიდევ მოეცა სამყაროს უფლება, რომ ერთმანეთის ცხოვრებაში კიდევ აღმოგვეჩინა რალაც, რის გამოც ყველაფერს დავთმობდით.

– მგონი დროა ნავიდეო, დადუ – მეუბნება ჯონათანი და ხელს მიწვდის, მისი ხელი ჩემს ხელს ეხება. მთელი სხეული უცნაურ სიამოვნებას გრძნობს. მის გვერდით გატარებული ყოველი წამი მკლავს და საოცარი ის არის, რომ ის ამას ვერ გრძნობს.

მე და ჯონათანი გზას მივუყვებით და მე ვხვდები, არ შემიძლია მისი დაკარგვა, არც მის გარეშე არ შემიძლია. ერთ ადგილას ბილიკი ვინროვდება და პატარა ხრამია.

– მოდი შემოვუაროთ – მეუბნება

ჯონათანი – უკვე სალამოა, კარგად ვერ ვხედავ, არ მინდა რამე დაგემართოს.

– ნუ გეშინია, თუ ჩავვარდები, ესე იგი ეგ ყოფილა სამყაროს ნება – ვუღიმი მე.

– რა ჯიუტი ხარ – მეუბნება ჯონათანი – მაშინ პირველი გადავალ, ასე უფრო დაგეხმარები.

ჯონათანი ვიწრო ბილიკზე გადადის და არ ვიცი ეს როგორ მოხდა, ფეხი დაუცდა და მე ძლივს მოვასწარი, მისი ხელი დამეჭირა.

– ხელი არ გამიშვა – მითხრა ჯონათანმა – დადუ, იცოდე ხელი არ გამიშვა.

ვუყურებ მის სახეს, მის თვალებს, მის ტუჩებს და ვაცნობიერებ, რომ ყველაფერი რაც მქონდა დავკარგე, აღარასოდეს ვიქნებოდით ერთად, აღარასოდეს შემიყვარებს. ვუყურებდი და რასაც ვერ მივხვდი ამდენი წლის მანძილზე, უცებ სულ რაღაც წამში გავაცნობიერე, მე ის მიყვარდა, ყოველთვის, და ვერ ავიტანდი, სხვასთან ყოფილიყო.

„თუ ვილაცას შენთან არ უნდა და შენ გინდა ის ამის გამო მოკლა, რომ სხვასთანაც არ იყოს, ამას გულისხმობ?“

„იცი რისი ეშინია ჯონათანს ყველაზე მეტად? იმის რომ ერთხელაც ხელს გაუშვებ“

ათასი ფიქრი მომდის თავში, მახსენდება ყველა წვრილმანი, დეტალები, შეგრძნებები. მგონია რომ საუკუნე გავიდა. ჯონათანი ცდილობს ხელი არ გამიშვას, მე ვუყურებ მის თვალებს, იქ

სიმშვიდეა, მხოლოდ სიმშვიდე. ცრემლები თავისით მომდის, აღარაფერი აღარ არსებობს, ტკივილის გარდა, სულ ერთი წამია საჭირო რომ ამას ბოლო მოვუღო, სულ ერთი უბრალო წამი, სულ ერთი უბრალო ხელის გაშვება. მთელი სხეული დაძაბული მაქვს, სუნთქვა მეკვრის. ირგვლივ ყველაფერი ტრიალებს, ნეტა რას გრძნობენ ადამიანები სიკვდილის წინ, იქნებ სიხარულს, იქნებ შიშს, იქნებ შვებას. რა მარტივი მეჩვენება ახლა უბრალოდ გავშალო თითები, და რა რთული, რომ ჯონათანი გადავარჩინო.

უცებ მეჩვენება, რომ ცარიელ შენობაში ვდგარ, შავ და ცარიელ შენობაში, და არაფერია ირგვლივ, არც სიყვარული, არც სიტბო და არც სინათლე. სხეული მეყინება, სულიც, მხოლოდ საკუთარი ცრემლების ხმა მესმის, რომელიც იატაკზე ეწვეთება და მიწა ტალახად იცქევა. მე ნელ-ნელა ამ ტალახში ვეფლობი, გატოკება მინდა, მაგრამ სხეული გაშეშებული მაქვს, უცებ სადღაც ვქრები და თითქოს ის ცარიელი შენობა მე ვარ, შავი და ცარიელი შენობა.

მერე საიდანლაც სიტბოს და სინათლეს ვგრძნობ და უცებ ვაცნობიერებ, რომ სიყვარული ის კი არ არის, რაც სხვებს ტკივილს აყენებს შენი ბედნიერების ნაცვლად, არამედ ყველაფრის დათმობაა სხვისი გულისთვის. სიყვარული კი არ ითხოვს, არამედ გასცემს, გავაცნობიერე ეს და ძალიან მაგრად ჩავჭიდე ჯონათანს ორივე ხელი.

მურად მთვარელიძე

ჯალარა – ვერცხლი?

შენ ჩემს ჭალარას დაარქვი ვერცხლი,
ამბობ:

– გიხდება და გალამაზებს,
მე ამ დროს გულში მიღვივის ცეცხლი
და შებინდებულ სულის დარბაზებს
ვანყდები, თითქოს სევდის ტბის პირას
ჩემი დარდების ტივი მიზია,
როგორ აგინხნა, ამ ვერცხლის მიღმა
რა ნაღველი და ტკივილებია?!

●

მკლავზე მონანავე შემოდგომის
ნაცვლად შემაჩეჩეს ხელთ ლოდები,
ლაშარზე ლუხუმის შემოდგომას
დღესაც გულუბრყვილოდ ველოდები...
ლილის სიფრიფანა სილაჟვარდეს
ფანტავს, ო, ეს მთვარე – მეკვლე ბერი,
მერე ზამთრისპირის სეანსებზე
ყელს კვლავ მოიღერებს დეკემბერი...
მე კი – აღვსებული სანყაულით
ჩემი სევდისფერი ზიზილებით
ქარის ფულუროში გადამძვრალი
სულ სხვა სინათლისკენ ვიმზირები...

●
 დრომ ვერაფერი გააფერმკრთალა
 და ის ტკივილიც არის თავლია,
 ზღაპრის იქითკენ შენი ზეცაა,
 ზღაპრის აქეთ კი ჩემი ბაღია...
 აქ ყველაფერი ისევ ისეა,
 თუმც იმ ბილიკზე სხვები დადიან,
 ზღაპრის იქითკენ შენი სევდაა,
 ზღაპრის აქეთ კი ჩემი დარდია...
 თითქოს ცხოვრებაც ისევ ისეა
 და თითქოს გარეთ ისევ დარია,
 ზღაპრის იქითკენ შენი სიოა,
 ზღაპრის აქეთ კი ჩემი ქარია...
 სულ შენი ნათლით შემოიფარჩა,
 რაც მზეს ჩვენ შორის დღემდე უვლია,
 შენი გულია ზღაპრის იქითკენ,
 ზღაპრის აქეთ კი ჩემი გულია...

●
 და მე ვიხსენებ გარდასულ წლებს ცრემლად დადენილს,
 გული ოცნების და ფიქრების ანდამატია,
 რამ დაატია, ნეტავ, გულში სევდა ამდენი,
 ან ეს ამდენი სიხარული რამ დაატია?!

შემეფეთება შემოდგომის ღრუბლის ნაფლეთი
 არადა, გარეთ ცრიატა და გიჟი მარტია,
 რამ დაატია, ნეტავ, სულში გრძნობა ამდენი,
 ანდა ამდენი აღმაფრენა რამ დაატია?!

ზღაპრებს ვუყვები საკუთარ თავს ჩემი ნაღველით,
 თვითვე ვიჯერებ ამ ზღაპრების ფერად საიტებს,
 ველარ დაიტევს გული ამდენ ფერისცვალებას,
 და ვერც ამდენ მზეს, ამდენ ქარებს ველარ დაიტევს...

ველარ დაიტევს ფიქრი ზეცის ამდენ სინანულს,
 და ველარც ფერებს, გოგენებს და გრძნეულ ტაიტებს,
 უხმოდ ჩაქრება მერე გული, რადგან სიყვარულს,
 თავად სიყვარულს ველარ დაიტევს...

დღევანდელი ლაქსი

რა ქაოსია... ელამია
 ცა და სამყარო,
 რა ქაოსია?!..
 ცის ღრმულში ბორგავს დედამინა,
 რა ქაოსია?!...
 ის, რაც ვაშენეთ, რაც შევქმენით,
 დღეს ქარისაა,
 წაიღებს ქარი და გაფანტავს,
 რა ქაოსია?!..
 რა ხმები ისმის ჯურღმულიდან?
 – ეს ქოროსია,
 ვარსკვლავთა ქორო თავს დამჩხავის,
 რა ქაოსია?!..
 ცეცხლი შლის ენებს, ხანძარია,
 თუ ქურისაა
 ცეცხლი, რომელიც გვანადგურებს...
 რა ქაოსია?!
 ჩვენი ცხოვრება – ისეც წამი
 და ქირისაა,
 საით მივდივართ,
 ღმერთო, ხედავ?
 რა ქაოსია?!...
 მე გეუბნები – გადაივლის,
 ეს ეროსია,
 ოღონდ ბოროტი,
 შენ ჩურჩულებ: რა ქაოსია?!..
 და ვევედრები,
 მეც არ ვიცი, ვის ვევედრები...
 – ღმერთს, რა თქმა უნდა,
 – შენ მითითებ, – რომ მზე ასხივოს,
 მერე ვჩურჩულებთ: – დაიფარე შენ ეს ედემი,
 ბროლის ბურთია დედამინა,
 ბროლის ბურთია დედამინა,
 ბროლის ბურთია დედამინა,
 არ დაამსხვრიო!

და ბიროდა ააააი...

„აკაკი ატირდა და თქვა – უამხანაგოდ ვკვდებიო“
ნიცა წერეთლის მოგონებიდან

რამ აგატირა ცრემლებით უხვით,
 თავი რად იგრძენ უამხანაგოდ?
 შენ, პოეზიის ფესვმაგარ მუხას
 თვით ზეცა უნდა მოგექარაგმოს.
 რამ შეაშფოთა კაცი-პოეტი?!
 რატომ ატირდა ღმერთი ზეციდან?!
 რომელ ამხანაგს უნდა მოეძღვნა
 შენთვის ძვირფასი ის ფიც-ვერცხლი და
 ვის უნდა ეთქვა ერთი სიმართლე,
 თუ არ მზეს – მბრწინავს ქვეყნის ბომონდად:
 – სად გაგონილა ანდა სად თქმულა,
 ღმერთს ამხანაგად ვინმე ჰყოლოდა?
 ცრემლად გადმოღვრილ ვარსკვლავთ აღმასებს
 იმერეთის ცა ჩუმად კვირვობდა
 და აქ, სხვიტორულ მიწის ბაქანზე
 კაცი კი არა, ღმერთი ტიროდა...

დიდუღას მონოლოგი

გახმაურებული მისი გარდაცვალებიდან ზუსტად
 ორმოცდაათი წლის შემდეგ

– ეგრე კი არ ვიყავ, – იცინის დიდუღა,
 სახეს რომ მიკენკავს ნაოჭთა ჭილ-ყვავი,
 მზე ამომდიოდა თვალების კიდედან,
 ატმის გაუშლელი კვირტივით ვიყავი.
 – ეგრე კი არ იყო, – ხელს იშვერს პაპისკენ,
 ცხოვრებამ მოლუნა და ჯაფამ, ბეჩავი,
 სიბერეს რა ვუთხარ, თორემ ვის არ ახსოვს,
 კი იყო ცხოვრების ტალღების მხლეჩავი.
 ახლა რა? – ერთმანეთს ხელით დავატარებთ,
 დავძველდით, ერთთავად ვით ქოხის ყავარი
 და მაინც, ის ჩემთვის კვლავ ამირანია
 და ჰკითხვ, თუ მისთვის მეც არ ვარ ყამარი.
 დავბერდით, ამ უნდო ჟამზე გავიმარჯვეთ
 თუმც კი სიჯეილე წაგვართვა ტიალმა,
 ვერ ვიტყვი ვიმცონარეთ,
 ვერ ვიტყვი ვერ ვიმარჯვეთ,

ვერ ვიტყვი, დაგვიმონა დრო-ჟამის ტრიალმა.
 შენ, ჩემო თვალისჩინო, – მილიმის დიდება,
 გახედე ამ ზეცას, მართლაც რა ფერია?!
 შენ მაგ შენს მზერაში უნდა შეგვიჩინო,
 შენ მაგ შენს ხსოვნაში უნდა შეგვიჩინო,
 შენ მაგ შენს ღიმილში უნდა შეგვიჩინო
 და ჩვენი სიცოცხლეც და ჩვენი ნვალებაც
 და ჩვენი უკვდავებაც სხვა არაფერია!

უფლისციხის გასწვრივ, გაღმა,
 ველებია თაფლაო,
 იქვე მცირე საყდარია
 და ვრცელი სასაფლაო...
 იმ საყდართან ერთი ჩუმი,
 ნაღვლიანი ბორცვია,
 იქ სევდობენ ჩიტუნები
 და ბალახებს კოცნიან...
 ბალახებო, ბალახებო,
 გულში მზე რომ გიღელავთ,
 ნეტავ ხომ არ შემოგესმათ
 ჩემი სატრფოს სიმღერა?!
 აქ დავტოვე ის ოდესღაც
 მე ცრემლით და კაეშნით,
 მერე? მერე თავდაღმართზე
 თვალხუჭულა დავეშვი...
 და მას აქეთ ეს ცხოვრება
 ერთი დიდი მახეა,
 უფლისციხის გასწვრივ, გაღმა,
 სადაც სულთა ბაღია,
 თქვენ რა იცით რა ნათელი
 სიყვარული მარხია...

პაოლო იაშვილი წერილს წერს ელენე ბაქრაძეს

ო, ელი, ელი, მე დღესაც გელი
 კოცნის ბალებით, ვნების თალებით
 და ქარიშხლებით,
 რომელსაც შველის შენი ალერსი,
 სუნთქვის ნამღები...
 და როს დავცხრებით, ძვირფასო ელი,
 შენგან მოყოლილ ნაზ სიზმრებს ველი,
 რომლებსაც მერე ავკინძავ ლექსად,

ლექსებს ექნებათ სურნელი ველის,
 ველებს კი სურვილს ჩავუთქვამთ, ელი,
 დავარღვევ დუმილს და ღამე ბნელი
 გამოანათებს ჩემი ლექსიდან,
 რომელსაც ცეცხლი შერჩება შენი;
 შერჩება ვნება, სხვა არაფერი,
 და ამ ჩემს ლექსებს, ვერცხლით დაფენილს,
 შეარხევს ქარი დარიანულად
 და ამ გულიდან მთვარე ამოვა,
 რომ ცას გაანდოს ფიქრები მწველი
 შენ, შენ, რაღა გსურს, მითხარი, ელი?
 შემოგინახავს პოეტის მუზად
 ჩემი ლექსების მომკელთა ცელი.
 და შენ იქნები მერი გოდვინი
 და მე ვიქნები ამ დროის შელი...
 კუდიანები ცვლიან ამინდებს, ვუყვირი:
 მოგვეც დარი, არული!
 მე ხომ იმ გიჟურ სუნთქვებს დავარქვი –
 დარიანული...

შენ ისევ ჩუმი გაკვირვებით უმზერ სამყაროს,
 ჩვენც შევიცვალეთ, თუმც გარემო არის უცვლელი
 და ჩემს ბაგეზეც შენი სუნთქვა ისე ჩამოჭენა,
 როგორც ივლისში ვარდობისთვის თეთრი ფურცელი.

ჟამი – ავი და მუხანათი, როგორ აყეფდა,
 გადაავიწყა ცის გუმბათის ფერებს ლალი მზე,
 თავებს იკალავენ ლაჟვარდები დილის ბალებთან
 და განთიადიც ხეთა კვირტებს ველარ აღვიძებს.

დარდად შემორჩა გაზაფხული ზამთრის ხეივანს,
 ვნატრობ, თუნდ ერთხელ შევხვდე გულის მადანს – ლიმილწლებს,
 რომ ჩემს მამულში გავიარო კვლავ არხეინად
 და მერე თუნდაც ყველამ ერთად გადამივინყეთ...

მერე რა მოხდა, იბობოქროს ავმა სამყარომ,
 დავრჩებით კვლავაც ღარიბებად ლექსთა მქსოვლები,
 ჩვენ შეიძლება წლები თავზე გადაგვაყარონ,
 მაგრამ ჩვენს ფერად ზღაპრებს მუდამ ვემახსოვრებით.

ამირან გომართელი

ლუკა ბაქანიძის უჩვეულო ხუთეული

ლუკა ბაქანიძის მოთხრობას „და იყვნენ ხუთნი“ („ცისკარი1852“, 2021, №1) ცოტა უცნაური სათაური აქვს. დასაწყისიც არანაკლებ უცნაურია: „მერე რო მოკვდა, იმის ჩათვლით ხუთნი იყვნენ: სამი ქალი, კატა, და მერე რო მოკვდა, ეგა“, კიდევ უფრო უცნაურია პერსონაჟთა გალერეა. ესენია: **დედოფალი** – დილასისხამ რომ გამოჩნდებოდა ხოლმე ქუჩაში, ვედროთი და იატაკის სანმენდი ჯოხით; **კლარა** – ესეც დედოფალივით ხანში შესული და სიარულისას ჩიტივით მოხტუნავე; **ფრიდა** – შავი შლაპით და შავად დატუშული – იეზიდი. მეოთხე პერსონაჟი ჟღალი და ყრუ კატაა, სახელად – **იურა**. ამ სამ ქალსა და კატასთან ერთად ეგრეთ წოდებული იტალიური ეზოს მესამე სართულზე, ნაქირავებ ოთახში, ერთი მამაკაციც ცხოვრობს. როგორც ავტორი ამბობს – „**მერე რომ მოკვდა ეგა**“.

„და იყვნენ ხუთნი“ პირველივე წინადადებიდან მოყოლებული გროტესკული მანერითაა შესრულებული.

გროტესკულობა ხომ უცნაურობასაც გულისხმობს, ტრაგიკულია და კომიკურის შეხამებასაც. ირონიაც მისი შემადგენელი ნაწილია. კატის პერსონაჟად შემოყვანით ხომ აშკარა გროტესკულ ირონიასთან გვაქვს საქმე, ოღონდ მთელი მოთხრობა სევდიანი, ცრემლნარევი ირონიითაა გაჯერებული. სხვაგვარად მკითხველს არ გაუჩნდებოდა თანალმობის განცდა ამ გარიყული ადამიანებისადმი. ეს ჟღალი და ყრუ კატა ისეთივე თანაზიარია დანარჩენთა ხვედრისა, ისეთივე ნევრია ხუთეულისა, ისეთივე სრულფასოვანი პერსონაჟია (უბედურებაც სწორედ ამაშია), როგორც დანარჩენი ოთხი – სამი ქალი და ერთი კაცი, მერე რო მოკვდა იგი – ვისთან ერთადაც ქალები ტახტზე იძინებდნენ ხოლმე, რადგან ოთახში ეს ერთადერთი ტახტი იდგა და სხვა საშუალება არ იყო, „ყველა ერთად ნვებოდა დიდ ტახტზე, გამიშვლდებოდნენ, შუაში თავიანთ კაცს, მერე რო მოკვდა იმას ჩაინვენდნენ და

მათ სიშიშვლეში და სიახლოვეში არ იყო მისხალიც სიბილწისა და გარყვნილებისა“.

მოთხრობის ენაც და სტილიც გროტესკის შესაბამისია. ის სულ ოთხიოდე საჟურნალო გვერდია, ამის მიუხედავად მისი თითოეული პერსონაჟი გამახსოვრდება. ლუკა ბაქანიძე ახერხებს, სულ რამდენიმე შტრიხით დაახასიათოს პროტაგონისტი, ისეთ დეტალზე გააკეთოს აქცენტი, რომელიც პერსონაჟს არა მარტო სხვებისგან გამოარჩევს, არამედ სწორედ ამ დეტალის მეშვეობით გვამახსოვრდება. აქ არ არის დიალოგები, არის მხოლოდ ავტორისეული თხრობა. მწერალი ახასიათებს პერსონაჟებს, ცოტას მათ გარეგნობაზე ლაპარაკობს, ცოტას მათ ახირობებსა თუ ჩვევებზე. რადგან მოთხრობა, ფაქტობრივად, ავტორისეული მონოლოგია, იმის ალბათობაც არსებობდა, რომ მოსაწყენი გამხდარიყო, მაგრამ ბენვის ხიდზე ლუკა ბაქანიძემ წარმატებით გაიარა.

მოთხრობამ „და იყვნენ ხუთნი“ მიხეილ ჯავახიშვილის „ჩანჩურა“ გამახსენა. იქაც ცხოვრების ფსკერზე მოქცეული ადამიანის ყოფაა აღწერილი. ასე რომ, პრობლემის დამუშავების თვალსაზრისით, ლუკა ბაქანიძე ლიტერატურული ტრადიციის გამგრძელებლადაც შეიძლება ჩაითვალოს, თუმც მხატვრული თვალსაზრისით ნოვაციაც აშკარაა. ეს, პირველ რიგში, მოთხრობის გროტესკული ხასიათითაა გაპირობებული.

ლუკა ბაქანიძის მოთხრობაში, „ჩანჩურასგან“ განსხვავებით, კონკრეტულად არავინ ძალადობს ცხოვრებისაგან გარიყულ ამ საცოდავ ადამიანებზე. აქ არც სეირის მოყვარული ბრბოს ყიჟინა ისმის, ხორცის პანია ნაჭერზე სამკვდრო-

სასიცოცხლოდ შეჭიდებულ ძალსა და კაცს რომ აქეზებს ერთმანეთზე. მწერლისა და მკითხველის თანაგრძნობა „ფსკერის“ ბინადართა მიმართ გამონვეულია არა მათზე ძალადობით, არამედ მათი სუფთა და მიამიტური ბუნების წარმოჩენით, ერთმანეთის თანადგომასა და თანალმობაში რომ არის გადაზრდილი, რითაც ეს გარიყული ადამიანები მარტოობას ებრძვიან. ისინი ერთმანეთს უწილადებენ იმ ადამიანურ სითბოს, რასაც გულქვა საზოგადოება ვერასოდეს იმეტებს მარგინალებისათვის.

ლუკა ბაქანიძემ არამარტო ამ უჩვეულო ადამიანების სულის მშვენიერება გვიჩვენა, არამედ ღირსების გრძნობაც შეუნარჩუნა. ისინი საკუთარ შემოსაზღვრულ სამყაროში სულაც არ გრძნობენ თავს ღირსებადაკარგულებად. გავიხსენოთ როგორ ღირსეულად ეჭირა თავი დედოფალს, როცა ის სკოლისაკენ მიემართებოდა ხოლმე, სადაც დამლაგებლად მუშაობდა. მიუხედავად დახეული ფეხსაცმელებისა, იატაკის საწმენდი ჯოხისა და ვედროსი, „მაინც დედოფალს რო ჰგავდა. შეიძლება იმიტომაც, რო ქუჩაში ძირითადად დილასისხამ, დიდი გარინდების ჟამს თუ გამოჩნდებოდა, და ამ დროს უკანასკნელი უპოვარიც კი მეფეს ემსგავსება ან წმინდანს, და როგორც ფრესკაზე, ისე მოუჩანს მარტოობის შარავანდედი, გარსს გამოცილებული ანაორთქლი სული-სა. და შეიძლება დედოფალს ხალხმრავალ ქუჩებში და ღრიანცელში რო ჩაეველო, სულაც არ ყოფილიყო აესე, დედოფალივით. დილასისხამ კი სავარჯიმოდ ძლივსტრაკანეული მავანი ღიპიანი და ფულიანი ძიაკაციც კი მოუხრიდა ქედს შეხვედრისას და ესეც ოდნავი თავის დაკვრით მიესალმებოდა“.

ეს ხალხი გამოგდებულია სამყაროში. უნდა ვივარაუდოთ, მათი ხვედრი იმ საზოგადოებამ განსაზღვრა, რომლისთვისაც უცხოა თანაგრძნობა და თანაღმობა, ის ღირებულებები, რომლებიც ასე მკაფიოდ ჩანს მოთხრობის პერსონაჟთა ხასიათსა და საქციელში. ლუკა ბაქანიძე ფაქტობრივად არაფერს ამბობს იმ საზოგადოებაზე, რომელმაც ეს ადამიანები გარიყა (ამიტომ ვთქვი, უნდა ვივარაუდოთ-მეთქი). აქ მხოლოდ შედეგით შეიძლება ვიმსჯელოთ მიზეზზე. აქ თითქოს თავდაყირაა დაყენებული მიზეზ-შედეგობრივი იერარქია. ნაჩვენებია შედეგი და არა მიზეზი, ანუ პირველსაწყისი. გეგონებათ ეს მოთხრობა დეკონსტრუქცივიზმის მიმდევართა თეორიული პოსტულატის მიხედვითაა შექმნილი: „შედეგია იმის მიზეზი, რომ მიზეზი მიზეზად იქცევა“. ამ მარგინალური ადამიანების ყოფის ასახვით სწორედ შედეგია ნაჩვენები, შედეგი, რომელიც მიზეზზე მეტყველებს. ამიტომ, მაინც გვექმნება წარმოდგენა სულიერებას მოკლებულ, იმ დეჰუმანიზებულ გარემოზე, რომელშიც ეს ადამიანები ცხოვრობენ.

ცხოვრობს ერთად ეს ხუთი სულიერი – „სამი ქალი, კატა, და მერე რო მოკვდა, ეგა“ და ვერც კი გრძნობენ წუთისოფლის ნაცარტუტას, გარემომცველი სინამდვილე არც კი არსებობს მათთვის. აქ აბსოლუტური გაუცხოებაა, კატის სიყრუეც სწორედ ამაზე მიანიშნებს. არც მას ესმის სხვა კატების ჩხავილი და არც იმ ნაქირავები ოთახის ბინადართ ესმით ანგარიშიანობაზე დამყარებული გარემოსა და საზოგადოებისა. ერთადერთხელ შეეჯახნენ მას, როცა ის კაცი მოკვდა, შუაში რომ ინვენდნენ, მაგრამ ამაზე მოგვიანებით...

ფრიდა, დედოფალი, კლარა თუ მისი თაყვანისმცემელი - ქონდრისკაცივით დაბალი რომეო - არც ღმერთზე გამწყრალან და არც კაცზე, არც გაბოროტებულან და არც სულის სიმშვიდე თუ თანაღმობის უნარი დაუკარგავთ. ეს არის მხოლოდ - საკუთარ მარტივ, მაგრამ სუფთა და შეურყვნელ სამყაროში გამოკეტილან. მათთვის აღარ არსებობს გარემომცველი სინამდვილე და საზოგადოება. ასე ვლინდება ამ საბრალო ადამიანების პროტესტი, რაც საზოგადოებისაგან განდგომაში, რელობისათვის ზურგის შექცევასა და იგნორირებაში გამოიხატება.

გარემომცველი სინამდვილის იგნორირებამ გურამ რჩეულიშვილის მოთხრობები გამახსენა, სადაც მწერლის თანადროული სინამდვილე – საბჭოთა ეპოქა – პერსონაჟებზე, მათ ქმედებებსა და ბედზე ვერავითარ გავლენას ვერ ახდენს, ფაქტობრივად არც ჩანს იგი. მაშინაც კი, როცა „ალავერდობაში“ ეპიგრაფის მეშვეობით კონკრეტდება დრო და ეპოქა, ეს ეპიგრაფი სულ რომ არ წარუმიძღვაროთ მოთხრობას, არსებითად, არც მისი შინაარსი შეიცვლება და არც დედააზრი. მეორე ასეთი მაგალითის დასახელება, სადაც მოქმედება მწერლის თანადროულ ეპოქაში მიმდინარეობდეს და კომუნისტური ხანა საერთოდ არ ჩანდეს – გამიჭირდება. ასე საცნაურდება გურამ რჩეულიშვილის მიერ საბჭოური სინამდვილის მიუღებლობა. ყოველივე ეს, როგორც ითქვა, ლუკა ბაქანიძის მოთხრობამ გამახსენა, სადაც სწორედ გარემომცველი სინამდვილისადმი ზურგის შექცევა და გარიყულთა მდგომარეობა აღძრავს პროტესტს არსებული რეალობისადმი.

ლუკა ბაქანიძის მოთხრობაში მკითხველის სიმპათიას პერსონაჟთა

ბავშვური გულუბრყვილობაც ბადებს. ავტორმა ამ გარიყულ ადამიანებს ბავშვური სინმინდე შეუნარჩუნა – გეგონებათ, ცათა სასუფეველს უმზადებსო. ხომ დანერილა, „ისინი შევლენ ცათა სასუფეველში, ვინც ბავშვივით წმინდაა“ (მათე 18,5). სწორედ ბავშვური სინმინდე და გულუბრყვილობა გამოსჭვივის ფრიდას საქციელში, გამხდარ და დამჭნარ თითებზე უამრავი ბრჭყვიალა ბეჭედი რომ აქვს წამოცმული. მერე რა, რომ ამ ბეჭდებს გროშის ფასი აქვს, ფრიდასთვის ის წამდვილი საგანძურია და მისი გამეტება ფრიდას მხრიდან გმირობის ტოლფასია. შტეფან ცვაიგი წერდა ბალზაკის ეჟენი გრანდეს შესახებ: „როცა სუსტი და დაუცველი ეჟენი გრანდე თავისი ძუნწი და დესპოტი მამის წინაშე საყვარელ კუზენს – შარლს, ორ ზედმეტ ნატეხ შაქარს უგდებს ჭიქაში, ეს ისეთივე გმირობაა, როგორც ნაპოლეონისა, ხმალშემართული შეტევაზე რომ გადადიოდა ვატერლოოზე“. ეჟენი გრანდე ფრიდას საქციელმა გამახსენა, რომელიც მზადაა გაიმეტოს მისი „ძვირფასეულობა“, ის ერთადერთი, რაც მას ქალურ ბედნიერებას ანიჭებდა, ოღონდ გარდაცვლილი მეგობრისათვის სამუდამო განსასვენებელი სასახლე იშოვოს. როცა მეკუბოვემ კუბოს ფასი უთხრა, „ქალებს ცრემლი მოადგათ თვალზე... ფრიდამ მეკუბოვეს ცხვირთან გაუფშოკა თავისი ქათმისფეხა ხელი ზედ ახუნძლოლი ბეჭდებით და შესთავაზა, რომელი ბეჭედიც უნდოდა, აეღო კუბოს ფასში. თუნდაც ორი ბეჭედი. ან თუნდაც ყველა. მეკუბოვემ ახლალა შეათვალიერა ხუთეულიდან სამი. შემდეგ ბეჭდებს გადახედა და გაეცინა. იჯდა ასე, ჭერამდე ახორავებულ კუბოებს შორის სკამზე გადანოლილი და ხარხარებდა

სულმოუთქმელად, წინ კიდევ სამი თავჩალუნული, ხანშიშესული ქალი ედგა... კლარას სატრფომ, სომბრე-როიანმა რომეომ უშოვათ საიდან-ღაც კუბო და ადგილი მიყრუებულ სასაფლაოზე“.

მანამადე კი, სანამ მიცვალებულს დაკრძალავენ, ლუკა ბაქანიძე კიდევ ერთ ღრმაშინაარსიან და ოსტატურად დანერილ პასაჟს შემოგვთავაზებს. იტალიური ეზოს მესამე სართულის ნაქირავებ ოთახში ასეთ სიტუაციას, ერთგვარ პანაშვიდს აღწერს, სადაც არც ხალხმრავლობაა, არც სულთათნას გალობს ვინმე და არც მღვდელი უგებს წესს მიცვალებულს. ახლა თითქმის მთლიანად უნდა მოვიტანო მოთხრობის ნოველური დასასრული. ერთს დავძენ მხოლოდ, თურმე უფრო მძიმე განსაცდელი ელის იმ სამ ქალს, ახლა ჭირისუფლად რომ უსხედან მიცვალებულს. „ისხდნენ სკამებზე ჩუმად და შეჰყურებდნენ ღია კარს, მაგრამ არც ერთი ჭირისუფალი არ შესულა მათ ბინაში. საღამოხანს შემოვიდა მარტო ერთი, წესისამებრ წრე დაარტყა მიცვალებულს, ერთხანს მორიდებით იდგა და ფეხს ინაცვლებდა და ბოლოს ჩუმად თქვა: – ძალიან ვწუხვარ, მაგრამ ბინა უნდა დაცალოთ, სახლს მყიდველი გამოუჩნდა, ამ თვის ქირას კი არ გამოგართმევთ...“

არც ერთს ეცვა ძაძები და არავინ კითხულობდა ფსალმუნებს. კუბოს ალბათ ხვალ მოიტანდა მანქანი რომეო. გვიან ღამით, შეთანხმებულებივით, უხმოდ გაიხადეს ტანზე, თავიანთ მკვდარ კაცს მიუწვინენ და საბანი ნაიფარეს“.

მიუხედავად სამწუხარო ფინალისა, მოთხრობის პერსონაჟთა ყოფა არა მარტო თანაგრძობას, არამედ, როგორ ხმამალალ ნათქვამადაც უნდა მოეჩვენოს ვინმეს, მკითხვე-

ლის კათარზისს იწვევს, მსგავსად ანტიკური ტრაგედიის მაყურებელისა. კითხულობ მოთხრობას და სიბრალულთან ერთად სიმპათიითა და სიყვარულითაც იმსჭვალები ამ ადამიანების მიმართ. ისეთი გრძნობა გეუფლება, თითქოს ყველაფერი შენს თვალწინ ხდება. გინდა, ხმა ამოიღო ამ ადამიანების დასაცავად, გამოექომაგო მათ. ბოლოსდაბოლოს მწერლობა ხომ დაჩაგრულთა ქომაგობაა.

P.S. ლუკა ბაქანიძე სხვა გზითაც ცდილობს მხარი დაუჭიროს გა-

რიყულ ადამიანებს. ამიტომ წარმოგვიდგენს ხოლმე საკუთარ თავს არაყთან დაძმაცაცებულ გარიყულ მეთევზედ, რომლისთვისაც ანკესი, ხმელი პური და არყიანი მათარა გამრუდებული სამყაროდან თავის დაღწევისა და სულის მოთქმის, შინაგანი თავისუფლების მოპოვების საშუალებაა. ლუკას ასეთი ეპატაჟურობა კარგად ჩანს მის ფეისბუქ სტატუსებში. რას ვიზამთ, მწერლები ხომ მხატვრული გამონაგონის პარალელურად ხშირად საკუთარი ცხოვრების ლეგენდასაც ქმნიან.

ლალი ჯვალღანი

„ღავნყების შიში“

არჩღლ ქიქოღის რომანის – „ხვღიკი საფღავის ქვაზე“ (სულაკაურის გამომცემღღობა, 2021) – თიღქოსღა ნყვეღიღი სიუჟეტის მღღინარეღაში ბუნეღრიღვად არის ჩართული საქართვეღღოს ისტორიის ფრაღმენტეღი – ნარმართოღიღან დღემღღე. ოსტატური ხერხიღა: ჩვენი უღვეღესი და მრავალჭირღამოვღიღი ქვეყნის კონტრაღუნქტის თვალსაჩინოეღა, რაც გღღობღიზაციის პროცესში ნეღსიღ თუ უნეღღიღედ ჩართულღ „ღავნყების შიშიღ“ გვიპყრობს.

„ეს არის ფოღიღა, ღავნყების შიში... ღვეღ ბერღნეღს სჯეროღათ, რომ საიქიღში მოხვეღერიღღ აღამიღანს მეხსიერეღა ერთმეღვა. ყვეღას, გმირეღბის გარღა. გმირეღბს იმქვეყნად მიღქვღთ მეხსიერეღა იმიტომ, რომ გმირეღბი ღმერთეღბის საქციელს იმეორეღბენ. მათ რეკონსტრუქციღს ახღენენ. რაც ღმერთისთვის საქციელიღა, მოკვღავისთვის – გმირობღა, რომღის ჩამღენსაც ჯიღღოდ სამარღღუღამო მეხსიერეღა ებოღეღა“.

ეს აბსტრაქტული შიში, თიღქოს „მარღღ დღბრუნეღბას“, დაუსრულეღბელ ნრეღბრუნვღს, ანტიკური მიღთეღს, ბიბღღიღს, ღვეღ თუ ახღლ ლიტერატურულ მიმღღინარეღბეღს, რაც მთავარიღა, ჩვენს მწერღღობღსა და ფოღკღღორს რომ ებ-

მიღნეღა, რომანის გამჭოღი მოტივიღა.

ნიგნი დაყურსულიღა ლიტერატურული რემინისცენციეღბიღთა თუ ალუზიეღბიღთ, ისინი ცხადყოფენ „უთვღღავი ფერიღს სამყაროს“ მრავღღსაუყუნოვღან გღღაღახიღღს, როგორც გრიგოღლ რობღ-ქიღე იტყოღა – „იღღათა ატმოსფერულ გავღენს“ – ღვეღ ცივიღიზაციღთა სიღახღოვეღს.

ფოღიღა, ღავნყების შიში, უშუღღოდ არის დღკავშირეღბული მეხსიერეღბსღთღან.

მიხრობეღღს, მეხსიერეღბის დღკარგვის შიშიღთ, ჩვეღად, აკვიღტეღბად, მღნიღდ ექციეღვა მნიშვნეღღოვღანი ამბეღბის მრავღღღვერ მოყოღა, ფსიქოღღოგიის თვღღსაზრისიღთ – „ეს ნარმოღღგენეღბიღთ ან გღღმეორეღბიღთ დღხსომეღბის გღღღვიღეღბღა“ (ციღღაღღა ფსიქოღღოგიის დოქტორის, ივღნე ჯღღვღახიშვიღღის უნივერსიღტეღბის პროფესორის დღღი ფარჯღნღღის უღღრესად საინტერესო ნიგნიღღღან „მეხსიერეღბის ფსიქოღღოღიღა“, 2008 წ.).

ღვეღი ბერღნეღბი მეხსიერეღბის ქღღღმერთ მწემოზინღს ხეღღენეღბისღა და მეციღიერეღბის ცხრა მუზის დეღღად მოიხსენიეღბღენენ, „მეხსიერეღბა ითვღღეღბოღღა ყვეღღაზე ღვეღ და პღტივისღციემ გონეღბრიღვ უნარღღ, საიღღღნღცი ყვეღღა სხვღ უნარი გღღვიღთარღღა. ითვღღეღბოღღა, რომ

მეხსიერების არარსებობის შემთხვევაში არც ხელოვნება და არც მეცნიერება იარსებებდა“ (იქვე).

„ამბების“ (ყოფითი, ისტორიული, ეთნოგრაფიული, ფოლკლორული; სახელდახელოდ შეთხზული ზღაპრები, ანდრეზები, საბუნებისმეტყველო ნი-ალსვლები და სხვ.) „მოამბე“, უსახელო პროტაგონისტის გარდა, მისი ხანდაზმული ქვრივი დედა ისტორიკოსი მანანაა. „წრეგადასულმა“ ინტერესმა ქართული წარმართობისადმი, მისი მოდიფიკაციებისა თუ გავლენათა ძიებამ ქრისტიანულ საქართველოში, ზოგი მისი თანამშრომელი გაანაწყენა. ამას დაერთო საბჭოთა პერიოდში მოღვაწე მეცნიერთა „ჩარეცხვა“. მანანა იძულებული გახდა მიეტოვებინა საყვარელი საქმე და, „დაუნერეულ ნიგნთა“ პოტენციურ ავტორს, „უცხოურხელფასიან“ არასამთავრობო სექტორში გადასვლა მოუხდა ქმრის მძიმე ავადობის გამო.

მანანას სრულფასოვნად წარმოჩენილი სახე იმითაც არის შთამბეჭდავი, რომ თანამედროვე ქართულ მწერლობაში ინტელექტუალი ქალის ჭაჭანებაც კი არ არის: ცოტა უტრირებული მოსაზრებაა, თუმცა, ფემინისტი პროზაიკოსი ქალების სიმრავლის გათვალისწინებით, არცთუ უსაფუძვლო. პერსონაჟი საინტერესოა იმითაც, რომ, მოძველებულ ტერმინს თუ გამოვიყენებთ, „დადებითი გმირია“ – გონიერებით, სამართლიანობით, სიმამაცით და სიკეთით აღსავსე ექსცენტრული ქალბატონი.

მთავარ გმირს „სულიერი, ღრმა და უაღრესად ნატიფი ურთიერთობა“, ნიგნის ანოტაციის საწინააღმდეგოდ, არა მხოლოდ დედასთან, არამედ ან გარდაცვლილ მამასთან, ტრაგიკულად დაღუპულ, ეპილეფსიით დაავადებულ ბავშვობის მეგობართან, მამის მომიჯნავე საფლავის მარადიულ ბინადარ – ახალგაზრდა ზიზისთან, თანაკლასელ თურმანიძესთან (უსიტყვოდ რომ უგე-

ბენ ერთმანეთს) და, რასაკვირველია, ცოლ-შვილთან – ალდესა და კატოსთან აქვს. ოჯახის შესანახად არასდროს გაქცევია მოვალეობას. ხათრიანს და პასუხისმგებლობით აღსავსეს, ხშირად უწევს მისთვის შეუფერებელი თუ უსიამოვნო საქმის კეთება:

„მე, წლებია, დაბალჭერიან სატუსალოში ვიღვნი, კლავიატურების კაკუნში, წლიურ ანგარიშებში, „ბრენინტორმინგებში“, „სტაფმიტინგებში“, „ოვერთაიმებში“ და შვეტულებისთვის ნაგროვებ საათებში ვატარებ კვირის შვიდი დღიდან ხუთს“.

თავისი ნების საწინააღმდეგოდ თანაკლასელ გიგო ფხოველის უაზრო „თავგადასავლების“ თანამონაწილედ ხდება, თუმცა მისი სრული ანტიპოდი. გიგომ სკოლა თბილისში დაამთავრა, აქვე ცხოვრობდა; გერმანიაში ემიგრირებულსაც გაუმართლა – ეგზოტიკური პრიმიტივისტი მხატვრის როლიც მოიროგო და გალერეის მფლობელის – ფრაუ ვოლბერის – „შეცდენაც“ არ გასჭირვებია. მრავალწლიანი ემიგრაციის მიუხედავად, ისევ „ბატონის“ ყმად და მთის კანონების დამცველად მიაჩნია თავი.

„მთა უბატონო იყო, იქ იყო სალოცავები, ღვთაებები, ღვთისშვილები და მთიელები – იმათი ყმები... ბატონს ხატებში მოზუდარ თავიანთ ღვთაებებს უწოდებდნენ. სწორედ ამ ბატონს ემშვიდობება თემის მიერ განდევნილი ალუდა ქეთელაური: „მშვიდობით ჩემო ბატონო, ყმათად მიმცემო ძალისაო“ და ამ ბატონის იმედი აქვს დედის კალთას მონყვეტილ იმ ფხოველ ბიჭსაც, სჯერა მისი მფარველობის და ბრძოლის ველზე ხედავს კიდევ სხვათათვის უხილავ თავის ბატონს... სახე აქვს შავად მოცული მას დიდი კაეშანიტა, ეს ჩვენი ჩუმი მფარველი ლაშარის ჯვარად ვსცანიტა...“

ის, რაც ბუნებრივია ალუდა ქეთელაურისა ან ფხოველი ჯარისკაცის მრწამსისათვის (ვაჟა-ფშაველას „ფხო-

ველი ჯარისკაცის წერილი“), მხოლოდ გენეტიკურად თუ აქვს შემორჩენილი გიგოს: XX-XXI საუკუნეებში ზოგმა ძველმა ტრადიციამ ძირეულად იცვალა სახე, რადგან მენტალური და ეგზისტენციური საძირკველი გამოეცალა. მთხრობელს პროფანაციად და იმიტაციად მიაჩნია მთის საუკუნეობრივ ზნეჩვეულებათა უსაფუძვლო გაფეტიშება, რაც ზოგჯერ სახეცვლილ, არაადამიანურ ან სულაც ვანდალურ ქმედებებში მჟღავნდება: გიგოს საფლავიდან მალულად ამოთხრა ნათესავების მიერ, „დროებით“ (ზაფხულამდე), დაკრძალვა ქართლის სოფელში, სადაც დიდი ხნის წინ ჩამოსახლებული ბიძა-ბიძაშვილი ცხოვრობს, მომავალში კი, როცა თოვლიანი გზა გაიხსნება, ცხედრის ხელახლა ასვენება მთაში, საგვარეულო სასაფლაოზე – დამტირებლებისა და დოლის თანხლებით.

რიტუალის პირველ აქტზე დასწრება (ქართლის სოფელში, ცივ ზამთარს) ხათრიან პროტაგონისტს მაინც მოუხდა, რადგან გიგოს თანაკლასელთაგან ფხოველები მხოლოდ მას იცნობდნენ. ყოველივე ეს კი სავალალოდ დამთავრდა: იმიტირებული „ლონისძიებით“ გაღიზიანება, ისევე როგორც თბილისიდან გადმოსახლებული „თავადის“, მთის დამაქცევარი ერისთავების შთამომავლის, ჯამბაკურის „მამულში“, მის სახლში ღამისთევამ, უგონოდ დათრობამ და კომმარულმა სიზმრებმა მისი უეცარი, უაზრო ამბოხის გამო, რომლის მიზეზი მასპინძელთათვის გაუგებარი იყო (მიცვალებულის მიმართ გამყდარებული გულგრილობა თანასოფლელთა მიერ), მაგრად მიბეგვეს, თურმანიძისაგან ნათხოვარ მანქანაში ჩასვეს და ლანძღვით გამოისტუმრეს.

გიგოს დასაფლავების, უძველესი ტრადიციის გაუკუღმართებული რიტუალის ფონზე, როგორი ბრძნული და ბუნებრივია სოსო ჩხაიძის „თუში მეცხვარის“ უხუცესი მწყემსის, თანდილას

გადანყვეტილება: ზამთრის პირს, როცა ცხვარი საზამთრო საძოვრებზე უნდა ჩამორეკონ, იგი მთა-თუშეთში, თავის სახლში რჩება. იცის, რომ სიკვდილის პირას არის და ბარამდე კიდევაც რომ ჩააღწიოს, დიდთოვლობასა და უგზობაში მშობლიურ მიწას ვერ მიაბარებენ. ასეც ხდება: მის საპატრონოდ დატოვებული ახალგაზრდა ლექსო პირნათლად შეუსრულებს სურვილს და თანდილას ნემტს საგვარეულო სასაფლაოზე დაკრძალავს.

გიგო ფხოველი, საკუთარ ფესვებს მოგლეჯილი, რწმენადაკარგული, საგვარეულო წყევლით უშვილობისათვის განწირული (ამის გამო „დავინწყების შიშს“ რომ განიცდის) – თავის გამოჩენისა და სახელის დატოვების სურვილით არის შეპყრობილი. პარადოქსია, რომ „კაი ყმობის“ მოსურნე, ფრაუვოლბერის ალფონსობასაც წარბეზურხრელად შეიფერებს; გერმანიაში ნაშოვნი ფულით, საქართველოში დაბრუნებისას ყოფილ თანაკლასელებსაც (რომელთაც ლამის დავინწყებული ყავთ ერთმანეთი) „გააერთიანებს“ ძვირადღირებულ ფსევდოგლამურულ რესტორანში შეკრებით:

„ახლა ვფიქრობ და ვერ გადამინყვეტია, რა ჯობდა, მოსწონებოდა ის საღამო თუ მიმხვდარიყო, რომ ეს დღესასწაული არ არის. ეგრძნო, რომ წლების მანძილზე აქ დარჩენილებიც კი ერთმანეთისთვის სრულიად უცხო ადამიანებად ვიქეციო. უნდა მიმხვდარიყო, რომ ჩვენს იმედად ვერ იქნებოდა“.

გიგო მუდამ სადღაც გარბის თუ თავის თავს გაურბის. ჯერ იყო და გერმანიიდან დაურეკა პროტაგონისტს და ქართლის დიდ სოფელში, სადაც ნახევარ საუკუნეზე მეტხანს ბინადრობენ ფხოველები, წაყოლა სთხოვა:

„ბერლინიდან გიგო ისე მელაპარაკებოდა, თითქოს აქვე იყო, თითქოს საერთოდ არ წასულიყო არსად, წლობით არ გადახვეწილიყო... თავის გვერდით

დგომას მთხოვდა. სოფელში მის ღვიძლ ბიძაშვილს მაშინ გადაეწია დენის ჩამრთველი, როცა მისივე მეზობელი ბოძზე იყო ასული და ქარის გამოგლეჯილ მავთულს ამაგრებდა. საქმეც მთის წესით გაირჩა. ბარის და მთავრობის კანონთან სუფთაა გიგოს ბიძაშვილი და ახლა, მთავარია, მთის წესით მოხდეს შერიგება, მთაში უნდა მოხდეს და იქაურ სალოცავთან უახლოესი კაცი ნათესავი – გიგო უნდა მივიდეს სახვეწრით. ხარი უნდა დაკლას“.

გიგოს ამოჩემებით, მანქანით კი არა, მაინცდამაინც ცხენზე ამხედრებულები უნდა წასულიყვნენ სოფელში. შეუდგებიან ძნელ, ხიფათიან ბილიკებს, რომელთა კვალი თითქმის წაშლილია. გზად მხოლოდ წასოფლარები და მწყემსთა ბინები ხვდებათ. ეს ოთხდღიანი „ექსპედიცია“ ყოველ საღამოს მწყემსთა ბინებში, შემდეგ კი სოფელში – სუფრით, ლოთობით, აგრესიით და სახეცვლილი მითებისა თუ ანდრეზების გაუთავებელი თხრობით თავდება. გმირისათვის ეს აბსურდული ფარსია, „პერფორმანსი“, გიგოსთვის კი მნიშვნელოვანი ადათის აღსრულება, რომლის დასრულებისთანავე კლავ გერმანიაში ბრუნდება.

მანანასთვის ეს ამბავი ღირსსაცნობია, რადგან „რიტუალის კვდომის პროცესია“, რაც მექანიკურად, ცოდნის გარეშე სრულდება. მისი ნახვა კი მნიშვნელოვანია – სულ მალე აღარ იარსებებს.

გერმანიიდან საბოლოოდ დაბრუნების შემდეგ გიგოს დაქორწინება ეკაზე (ბეკინა სამანიშვილივით: ორნაქმარე, უშვილო ქალზე) ვირტუალური გაცნობით და ფეისბუქის მეშვეობით დათქმული ერთადერთი პაემანით შედგა, თუმცა, ცოლისათვის სრულიად უცნობია გიგოს ნამდვილი სახე. ცხოვრობენ პატარა ბინაში, ვალებში გახლართულნი. ეკა რას იფიქრებდა, რომ ქმარი ამ დროს ხან ძვირადღირებული გამაჯან-

სალებელი კომპლექსის აუზში ცურვას სწავლობდა, შემდეგ კი თბილისის ზღვის მიყრუებულ ნაპირას აირჩია სავარჯიშო ადგილი, მისი ღიმილისმომგვრელი ცურვა-ფართხალისათვის რომ არ დაეცინათ. წვიმიან ზაფხულში თავდასაცავად პატარა ნიში – თავშესაფარი ააშენა, რომელიც, ქვეშეცნეულად, ფხოვეურ სახატეს მიაძგავსა:

„ხატის გარშემო უცნაური ამბები დაიწყო და გიგო გაოცდა. ვილაცებმა მის აშენებულ პატარა თავშესაფარში ხატების მიტანა დაიწყეს, ქრისტიანული ხატების – პენოპლასტში ჩასმული რეპროდუქციების. ჯერ ანდრია პირველნოდებული გაჩნდა, მერე – სხვა წმინდანები. ვილაცამ ჯვარცმაც დაასვენა შიგნით და მალე პატარა ნაგებობის კედლებზე სანთლების ანთება დაიწყო. ყოველ შუადღეზე მისულ გიგოს სულ ახალ-ახალი რამეები ხვდებოდა იქ, მაგრამ საკუთარი თვალთ მლოცველი არასოდეს უნახავს. ეს ეჩვენებოდა უცნაურზე უცნაურად, მით უფრო, რომ საცურაოდ თბილისის ზღვის ყველაზე შეუხედავი და უკაცური ნაპირი ჰქონდა ამოჩემებული...“

ორ ცივილიზაციას (ქართული – გერმანული-ევროპული) ნაზიარევი გიგო, ეთნიკურად მთიელი, ფეხს ვერსად იკიდებს, ანთეოსივით მიწას მოწყვეტილია; რეალობას ვერ უმკლავდება, თუმცა თავისი „ამბების“ გადმოცემისას სხვათა ენაწყლიანი დარიგებაც სჩვევია.

„მოსისხლესთან“ შერიგებისა და ხატისათვის მოზვრის მსხვერპლშენივით მიზნით გერმანიიდან ახლად ჩამოსული გიგო შემხვედრ მეცხვარეებსა თუ ფხოველ ნათესავებს „ევროპულ ცივილიზაციას“ ძირითადად ფრაუ ვოლბერისაგან შექცნილ „ცოდნას“ – დასავლური სექსის თავისებურებებს უზიარებს: სანოლში იმ ამბის შემდეგ კი არ უნდა დაიძინო, ქალს უნდა დაელაპარაკო! ეს ამოჩემებული შეგონება მსმენელებ-

ში მხოლოდ გაუგებრობასა და გაავე-
ბას იწვევს; მთხრობელი კი სიტუაციის
კომიზმს ვერც კი ამჩნევს.

რომანი გიგოს მოულოდნელი, ტრა-
გიკული, ცინიკურად თუ ვიტყვით,
ტრაგიკომიკური, აბსურდული სიკვდი-
ლის ამბით იწყება, რამაც კიდევ ერ-
თხელ შეკრიბა და კიდევ გააოგნა თა-
ნაკლასელები: პახმელიაზე პინგ-პონ-
გის ზედიზედ სამოცი პარტია ითამაშა,
ყველა მოიგო, თუმცა გულმა ველარ
გაუძლო და იქვე მყისიერად გარდაიც-
ვალა. დაუფერებელი ამბავია, მაგრამ
უტყუარი: ეს პროცესი „დისკზე“ არის
გადაღებული გამაჯანსაღებელი კომ-
პლექსის სათვალთვალ კამერებიდან:

„გიგო თურმე რიგრიგობით ყველას
ეთამაშება, ყველას უგებს. სულ ერთი-
მეორის მიყოლებით ანგრევს იმ ბობო-
ლებს და დავაი, შემდეგი! მერე გულ-
ზე ხელს იკიდებს და კადრიდან გადის,
როგორ კვდება, არ ჩანს, მაგრამ ყველა
მისკენ გარბის...“

პირველი, რაც პროტაგონისტს გაუ-
ელვებს გონებაში, ესაა მათი სადღეგ-
რძელო, „ვინც მყისიერად მოკვდა“.
სწორედ ამ სადღეგრძელოს სვამდნენ
გიგოს სოფელში, როცა მთაში სხვა-
დასხვა მიზეზით უეცრად დაღუპუ-
ლებს იხსენიებენ.

შეიძლება ვაჟა-ფშაველას ლექსიც
გავიხსენოთ:

„უქმად ჩამაჰლევთ სიცოცხლეს, უქ-
მად საფლავში სწვებითა“.

გიგოს უდროო, აბსურდული აღსას-
რული, ავტორს მამის სიკვდილს აგო-
ნებს: მამამისი სანდროც ხომ ძალიან
ადრე განემორა ნუთისოფელს – ისიც
უბედური შემთხვევის გამო. გიგოსაგან
განსხვავებით, პირველობის მოსურნე-
ობით და სახელის მოხვეჭით კი არა,
თავისი საქმის სიყვარულით იყო შეპ-
ყრობილი. იშვიათი პროფესია ჰქონდა –
ქვენარმავალთა ექსპერტი საქართვე-
ლოს მინდორ-ველებსა თუ ძველ ცი-
ხე-კოშკთა ნანგრევებში დაულალავად

იკვლევდა ცივისსხლიანთა ენდემურ
თუ შორი ქვეყნებიდან მოღწეულ სახე-
ობებს.

სწორედ ერთ-ერთი მათგანის, ლიბა-
ნური ხვლიკის მოძიება ანაკლიის ცი-
ხესთან გახდა მისთვის საბედისწერო:

„იმ ბუნკერში, სადაც პირველ ხვ-
ლიკს ჩაჰყვა, კარგა ხანს სდია და ბო-
ლოს დაიჭირა, მართლა იყო რაღაც,
რისგანაც სიტბო მოდიოდა. ჰო, იქ
თბილოდა და ამ სიტბოს საკუთარი
წყარო ჰქონდა. არ გაჩერებულა, მაგ-
რამ იმ სიტბოს უშუალო სიახლოვეს
დაიჭირა პირველი უცხო ქვენარმავალი
და მერე სასწრაფოდ ამოვიდა ზევით.

რუსმა სამხედროებმა იმ ციხის ძირ-
ში, სადაც ოდესღაც თურქებს ეყენათ
გარნიზონი, რადიაციული ნარჩენები
დატოვეს. ზოგი ამბობდა, რომ გან-
ზრახ, ზოგი ამბობდა, რომ შემთხვევით
დარჩათ, მერე ის ნარჩენები ცნობის-
მოყვარე და მოუსვენარმა კაცმა აღმო-
აჩინა, არ გაუმართლა და მოკვდა სამ-
წელიწად-ნახევარზე განერილი წელი
და, ალბათ, როგორი მტანჯველი სიკ-
ვდილით“.

შეძრწუნებული ავტორი მითად აქ-
ცევს მამის უნუგეშო ავადობას: „მამა-
ჩემის სიკვდილის მიზეზი ორი ძლევა-
მოსილი იმპერია გახდა“.

მართლაც რომ ყველაფერი მეორ-
დება: ჯერჯერობით დაუდგენელია, თუ
განხორციელდება „საუკუნის პროექ-
ტი“ – ანაკლიის ღრმანყლიანი პორტი,
რომელი დიდი იმპერიის, ამერიკისა თუ
რუსეთის სამხედრო გემები ჩაუშვებენ
ლუზას?

მამასაც სურს მითად აქციოს თა-
ვისი სნეულება და, პენსიაზე გასული,
შთაგონების წყაროდ XVII საუკუნის
ტანჯვისა და ცრემლის ნავსაყუდელს
ანაკლიას აქცევს: შეუდგება ვრცელი
მონოგრაფიის – „ტყვეთა სყიდვის ეკო-
ნომიკა დასავლეთ საქართველოში“ –
წერას.

იწყებს და ვერ ამთავრებს. ამ დროს

კი „გარეთ დროება იცვლებოდა. ომი და გაჭირვება სუფევდა. მის სამუშაო ოთახში ციოდა, ისევე როგორც მთელ ბინაში და ქვეყანაში. ხშირად ლამფის შუქზე უწევდა წერა, მაგრამ გადანწყვიტა არაფერი შეემჩნია“.

XVII საუკუნე – საქართველოს ზნეობრივი და ფიზიკური განადგურების სიმბოლო – ავტორისათვის ტრაგიკული ნიშანსვეტია გაუთავებელი ძმათამკვლელი შიდა ომებისაც. ეს ის დროა, როცა „მეჩვიდმეტე საუკუნეში არაგვის ერისთავებმა მთის დამორჩილება გადანწყვიტეს და ლაშარის გორზე მოაჭრევენეს წმინდა მუხა, რომელიც ოქროს ჯაჭვით იყო ზეცასთან მიბმული. ჰოდა, ასეა აღწერილი, რომ ის ჯაჭვი ნივლით ავარდა ცაშიო. რალაც მთავარი ცოდნა დაიკარგა მაშინ, ზეცასთან კავშირი განყდა. მეჩვიდმეტე საუკუნემდე სხვანაირი იყო ღვთაებების პანთეონი და მზე-ქალი იყო უმთავრესი...“

პროტაგონისტს ბრაზით ავსებს ისიც, რომ „ევროპაში მაგ დროს ბაროკოა გაქანებული“.

„ქაოსია თქვენი ქვეყანა!“ – დამშვიდობების ნაცვლად ასე ეტყვის გიგოს დაკრძალვაზე ჩამოსული ფრაუ ვოლბერი ავტორს, რომელიც აეროპორტში აცილებს მას. იგი, როგორც ჩანს, განიცდის ყოფილი „სექსუალური პარტნიორის“ სიკვდილს, თითქოს უფრო მობერებულია, მაგრამ გააღმასებულია ამ „ქაოსში“ მოხვედრის გამო. როცა გამცილებელი თვითმფრინავის მოლოდინში ყავაზე ეპატიჟება სტუმარს, გერმანელი ქალბატონი მკვახედ პასუხობს:

„რაც შეეხება ყავას, ჩემს ყავის ფულს მე თვითონ გადავიხდი. ხომ მომიყვანე აეროპორტში, არც ეს მითხოვია, ტაქსითაც შემეძლო მოსვლა, მაგრამ მადლობელი ვარ. ოღონდ იცოდე, ყავაზე საკუთარი თავის დასაპატიჟებელი ფული მაქვს და სულაც არ მჯერა ამ თქვენი სხვის დასანახად ჩადენილი

ჯენტლმენობის“.

ავტორის მიერ წარსულის ძნელბედობის მწვავე აღქმას ვერც თანამედროვეობა ედება სალბუნად, ამიტომაც ინვესს რომანი განგაშის განცდას, რაც არა მხოლოდ ცალკეულ ინდივიდს, არამედ მთელ ქვეყანას დაუფლებია.

„საქართველო ერთი ბენო ქვეყანაა“ – დედის ამ სიტყვებით გაღიზიანებული შვილი ასე პასუხობს: „ჰო, ერთი გადაფურთხებაა...“ (შდრ. აკაკი: „ფურთხის ღირსი ხარ შენ, საქართველო“).

პროტაგონისტს თითქოს აწყობილი ცხოვრება აქვს: ჰყავს საყვარელი დედა და ცოლ-შვილი, შემოსავლიანი სამსახური, ბინა თბილისში (დედმამისეული და ცოლის – ალდესი), აქვს სახლი დედულეთში, იმერეთის ლარიბ, მაგრამ „უსაფრთხო“ (რადგან ტურიზმის მექად ქცევა არ ემუქრება) სოფელში, სადაც მრავალი ზაფხული აქვს გატარებული, ახლა კი 11 წლის კატო ჩაჰყავს ხოლმე ბებიასთან (ალდე, რომელიც ძალიან უყვარს, „თავისუფალი“ ქალია, რასაც ქმარი უდრტვინველად ეგუება); მეგობრობს თანაკლასელ თურმანიძესთან (ისინი უსიტყვოდ უგებენ ერთმანეთს). ზემოთქმულის მიუხედავად, მას არა და არ ასვენებს სულის ფორიაქი, ხილული თუ ქვეცნობიერში დაბუდებული: მამის ნაადრევი სიკვდილი, განსაკუთრებული ელდა მეგობარი ბავშვების ტრაგიკულად დაღუპვის გამო და, რაც მთავარია, ბოლო ოცდაათწლიანი, რომელსაც, „საკუთარი ქვეყნისაგან დაფეთებული“, მხოლოდ მუქ ფერებში აღიქვამს: „ადამიანი მეცოდება გაჩენის დღიდან და კატო ყველაზე მეტად, რახან შვილია ჩემი და წინ აქვს ყველა ხიფათი, გულისტკენა და მარტოობა“. მას აშფოთებს კატოს მომავალი ამ ქაოტურ, „ტრადიციულად“ პოლარიზებულ, პარტიათა სამეფოდ ქცეულ ქვეყანაში.

შიში თავგზას ურევს თბილისელ „თავადს“ ჯამბაკურ ერისთავს, რომელსაც

მშობლიურ სოფელში „სასახლე“ აუგია, სულ ახლოს კი რუს ოკუპანტებს მავთულხლართები გაუბამთ. ოჯახში რატომღაც შეკედლებული ჰყავს უთვისტომო რუსი (თუ ებრაელი?) ლოთი ლოთიშა, კაცმა არ იცის, რა მიზნით: სიმბოლური შურისძიებისათვის თუ „თავდაცვის“ გამო. შიში წამლავს ლიოშასაც, რადგან თავისიანებისაკენ გახედვაც არ უნდა და ჭაჭის არაყით და გიტარაზე დამღერებით თავის ჭიასაც ახარებს და „კნიაზსაც“ ასიამოვნებს: ხან ბობ მარლეს ჰიტს მღერის, ხანაც, განგებ ჩახრინული ხმით – ვლადიმერ ვისოცკის სიმღერებს. ნაბახუსევზე კი განიცდის, რომ ვისოცკის უღალატა: „როგორ გავბედე?! საკუთარ თავს ვერ ვაპატიებ. მისი КОНИ როგორ ვიმღერე?! საშინელება იყო, კატასტროფა. ვისოცკი ხატია, მე კი... მე კი... ჯობდა არ გამეღვიძა და არ გამხსენებოდა“ (ვისოცკის სიმღერების შესრულება, ბევრ მომღერალს რომ უცდია – მართლაც კატასტროფაა, სხვათა შორის, ირაკლი ჩარკვიანის „გადამღერებაც“ ასევე ნარუმბატებელია).

უადგილო, მაგრამ აუცილებელი ჩანართი:

შარშან გამოვაქვეყნე ესეი არჩილ ქიქოძის „ნორვეგიულ დღიურზე“, სადაც უნებლიე ლაფსუსი გამეპარა: თითქოს „კონ-ტიკის“ ექსპედიციის მოთავე ინგლისელი ტიმ სევერინი იყო. ლიოშასავით ბოდიშს ვუხდი დიდებულ ნორვეგიელ მოგზაურსა და მწერალს ტურ ჰეიერდალს, რომლის წიგნი „მოგზაურობა „კონ-ტიკიზე“ სტუდენტობისას ნავიკითხე, რა თქმა უნდა, რუსულად. ქართულ ენაზე მგონი დღესაც არ გვაქვს თარგმანი.

რაც შეეხება ტიმ სევერინის „არგოთი“ მოგზაურობას საბერძნეთიდან საქართველოში (არგონავტების მარშრუტის განმეორება რიონის სიმეჩხრის გამო ვერ მოხერხდა), გაფაციცებით ვადევნებდით თვალს ტელევიზიით,

მით უმეტეს, რომ ინტერნაციონალურ ეკიპაჟში ქართველი ახალგაზრდა ჟურნალისტი და სპორტსმენი პაატა ნაცვლიშვილიც მონაწილეობდა.

•

არჩილ ქიქოძის რომანს უძღვის წინათქმა:

„ავტორი მადლობას უხდის ეთერ თათარაიძეს და ამირან არაბულს, რომელთა ნაშრომიც „შენდობით მომიხსენიე“ ამ წიგნის ერთ-ერთი მთავარი შთაგონება გახდა“.

თათარაიძე-არაბულის უაღრესად წარმატებული ტანდემის უნიკალური წიგნი-ფოტოალბომი „შენდობით მომიხსენიეთ“, სამყაროს ერთიანობის (საიქიო-სააქიო), ამაღლებულის, ჰუმანურობის, ხსოვნისა და არდავინწყების რწმენას ბადებს.

არჩილ ქიქოძის რომანიც ხომ „დავინწყების შიშის“ დათრგუნვის მცდელობაა; ბოროტისა და კეთილის უსასრულო ჭიდილის, ყოფნა-არყოფნის დიქოტომიის წარმოჩენაა.

ავტორისათვის ანტიკური საბერძნეთისა და საქართველოს მთაში დღემდე შემორჩენილი რიტუალიც (მაგ. დოლი – მიცვალებულის საპატივცემულოდ) ქვეყნიერების ერთიანობის სიმბოლოა.

ავტორი ხშირად დადის სასაფლაოზე – ქალაქადაც და სოფლადაც; მთის თითქმის სრულიად დაცლილ სოფლებშიც და ხიფათიან, „უგზო“ ბილიკებზე, სადაც აღმართულია ქვის ნიშანსვეტები გზაზე დაღუპულთა უკვდავსაყოფად.

ადამიანმა საკუთარი მეხსიერების სამსახურში ჩაიყენა „ქვა, რომელიც თითქმის უკვდავია“.

„ხვლიკი საფლავის ქვაზე“, ერთგვარი მეტაფორაა სამყაროს უსასრულობისა:

„მწერები, ამფიბიები, ცხოველები, ქვეწარმავლები ჩვენზე დღემოკლები არიან, მაგრამ ჩვენ იმათ დაბადებას, დაბერებას და სიკვდილს ვერ ვხედავთ,

ამიტომ თითქოს მხოლოდ ჩვენ და ჩვენი პუდელები ვართ წარმავლები, ისინი კი – უკვდავთა ჯარი, ბუნების დაუმარცხებელი არმიია“.

ასეთი პასაჟები რომანში ხშირია. მანანა არავის „ერჩის“: მხოლოდ ართობს ჭიანჭველების, ფაროსანების, ხვლიკებისა თუ აივანზე გარინდებული „კარგი ნაცნობის“ გომბეშოს მზერა, იმაზეც წუხს, რომ მისი შვილი კრაზანებს ანადგურებს. ყოველივე ეს კი ბარათაშვილის ერთ ენიგმურ სტროფს ეხმიანება: „მრწამს, რომ არს ენა რამ საიდუმლო,/ უასაკოთა და უსულთ შორის/ და უცხოველეს სხვათა ენათა/ არს მნიშვნელობა მათის საუბრის“.

წიგნი რთული აღსაქმელია, მკითხველის გარკვეულ მზაობასაც გულისხმობს; ის თითქოს დანაწევრებულია,

ფილოსოფიურ რეფლექსიებს „დამინებული“ ყოფა ენაცვლება; დახვეწილი იუმორს – ირონია, ცინიზმი და „შავი იუმორი“; რომანტიკულ ელფერს – დაუნდობელი ნატურალიზმი; თუმცა, ყოველივე ამას მაინც გადაფარავს ადამიანური სიტბო, თანაღმობა და სიყვარული.

რომანი უჩვეულოდ იწყება და ასევე უჩვეულოდ მთავრდება, კუდმოკვეცილად, ერთადერთი სიტყვით – „მატარებელი“... ეს, ავტორის აზრით, „გაცვეთილი სიმბოლო“, ბუნდოვანების, გაურკვეველობის მოლოდინს ბადებს.

„ცხოვრების ეტლის სადარებელი“ მატარებელი დღესაც მთელ მსოფლიოს, მათ შორის საქართველოსაც მიაქანებს, მაგრამ საით?

აკთანდილ ნიკოლეიშვილი

ქართვალ მუჰაჯირთა ბრაზილია სკადრი

(ილჰან აკინი – „უხმო ქვითინი – ქართველთა გადასახლება“)

მოხდა ისე, რომ საქართველოდან ოსმალეთში გადასახლებულ ქართველ მუჰაჯირთა ტრაგიკული ცხოვრებისეული ხვედრის წარმოსახვა თითქმის მთლიანად დარჩა ქართველ მწერალთა მხატვრული შემოქმედების მიღმა და ამ თემაზე ძალზე ცოტა ტექსტი შეიქმნა ლიტერატურულად ფასეული და მნიშვნელოვანი. ქართული მხატვრული ლიტერატურისაგან განსხვავებით, მუჰაჯირობის პრობლემამ უაღრესად მნიშვნელოვანი ადგილი დაიმკვიდრა ქართველ პუბლიცისტთა და ისტორიკოსთა ნააზრევში. კერძოდ, XIX საუკუნის 70-იანი წლებიდან მოყოლებული, ეს პრობლემა არა მარტო მუჰაჯირობის დროს რჩებოდა ქართველ მწერალთა, პუბლიცისტთა თუ მკვლევართა აქტიური განსჯის საგნად, არამედ შემდგომ პერიოდშიც.

ქართულ მწერლობაში აღნიშნული მიმართულებით არსებული ამ ხარვეზის რამდენადმე მაინც შევსების წარ-

მატებულ მცდელობად უნდა მივიჩნიოთ თურქი მწერლის, ეთნიკური წარმომავლობით ქართველი პროზაიკოსის ილჰან აკინის (ბერიძის) რომანი „უხმო ქვითინი – ქართველთა გადასახლება“. ხსენებული ნაწარმოები პირველად 2014 წელს დაიბეჭდა სტამბოლში „დუზჯეს ქართული კულტურის ასოციაციის“ დაფინანსებით. წიგნის მთელი ტირაჟი მაშინ იმდენად სწრაფად გაიყიდა, რომ 2015 წელს იგი ხელმეორედაც გამოიცა.

ილჰან აკინი თანამედროვე თურქული ლიტერატურის ერთ-ერთი თვალსაჩინო წარმომადგენელია, რომლის ნაწარმოებები ინგლისურ, არაბულ და ჰინდის ენებზეცაა თარგმნილი. მწერლის მდიდარი შემოქმედებითი მემკვიდრეობიდან ქართულ ენაზე დღესდღეობით მხოლოდ ერთი მხატვრული ქმნილება – ზემოთ ხსენებული რომანი „უხმო ქვითინი – ქართველთა გადასახლება“ თარგმნილი. იგი მაღალმხატ-

ვრულად თარგმნა ცნობილმა თურქოლოგმა, თბილისის ივანე ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებულმა პროფესორმა ნანა კაჭარავამ, რომელიც 2014 წლიდან – თურქეთის რესპუბლიკის დუზჯეს უნივერსიტეტში ქართული ენისა და ლიტერატურის სპეციალობის გახსნის მეორე წლიდან – სტუდენტებს ამ უნივერსიტეტშიც ასწავლის ქართულ ენას.

ილჰან აკინის (წინაპართა ქართული გვარით – ბერიძის) რომანზე საუბრის დაწყებამდე მკითხველს მისი ბიოგრაფიიდანაც მინდა შევთავაზო რამდენიმე მნიშვნელოვანი ინფორმაცია: თავად ისიც ქართველ მუჰაჯირთა შთამომავალია. დაიბადა 1963 წელს დუზჯეს პროვინციის სოფელ მუნჯურლუში. სპეციალობით თურქული ენის პედაგოგია და სხვადასხვა დროს მასწავლებლად მუშაობდა. შემდგომში საქმიანობა განაგრძო იზეთ ბაისალის სახელობის უნივერსიტეტის დუზჯეს უმაღლეს პროფესიულ სასწავლებელში, სადაც განათლების ფაკულტეტთან არსებულ სამწერლობო სახელოსნოში კითხულობდა ლექციებს შემოქმედებით პროცესთან დაკავშირებით.

თურქეთის სამეცნიერო და ლიტერატურული ასოციაციების კავშირის მიერ იგი დასახელებული იყო 2012 წლის საუკეთესო რომანისტად. არის ოცამდე რომანის ავტორი და რამდენიმე ლიტერატურული პრემიის ლაურეატი.

ილჰან აკინი აქტიურად მონაწილეობს სხვადასხვა პროექტებსა და პროგრამებზე. ამჟამად ცხოვრობს ქალაქ დუზჯეში და არის იქ არსებული ქართული კულტურის ასოციაციის ხელმძღვანელი საბჭოს წევრი.

ილჰან აკინის მხატვრული პროზის თემატიკა მეტად მრავალფეროვანია და ავტორის თვალთახედვის არეში არა მარტო თურქული რეალობაა მოქცეული, არამედ მსოფლიოს სხვა ქვეყნების მკვიდრთა ყოფაც.

სამწუხაროდ, მიუხედავად იმისა, რომ ილჰან აკინს, როგორც ქართველ მუჰაჯირთა შთამომავალს, თავისი ისტორიული წარმომავლობით ბევრი რამ აკავშირებს საქართველოსთან, გულდაწყვეტით უნდა აღინიშნოს ის ფაქტი, რომ ქართულ თემატიკას მის შემოქმედებაში ბოლო დრომდე არ საგულისხმო ადგილი არ ჰქონია. მის მწერლურ ბიოგრაფიაში ამ თვალსაზრისით გარდამტეხი მნიშვნელობის მქონე მოვლენად უნდა მივიჩნიოთ ბოლო წლებში დაწერილი ორი რომანი: „უხმო ქვითინი – ქართველთა გადასახლება“ და „ოქროს სანმისი“.

ქალბატონ ნანა კაჭარავას ხაზგასმით, „ოქროს სანმისში“, რომელიც ავტორს საბოლოოდ დასრულებული სახით დღემდე თურქულ ენაზეც კი არ აქვს გამოქვეყნებული, განსხვავებული თვალთახედვით ყოფილა გააზრებული კოლხეთში არგონავტების ჩამოსვლისა და ოქროს სანმისის გატაცების ამბავი. რაც შეეხება „უხმო ქვითინს“, იგი მწერლის მიერ ქართულ თემატიკაზე შექმნილი პირველი მხატვრული ტექსტია, რომელშიც ისტორიული რეალიების გათვალისწინებითაა მოთხრობილი ოსმალეთში გადასახლებულ ქართველ მუჰაჯირთა ტრაგიკული ცხოვრებისეული ხვედრი.

მწერალმა მის მიერ წარმოსახულ მოვლენებს მეტი ემოციური სიმძაფრე იმითაც შესძინა, რომ რომანის თურქულენოვან ტექსტში ქართული სიტყვა-გამოთქმებიცა და ხალხური სასიმღერო ტექსტებიც ჩართო მიზანმიმართულად. ეს ის ტექსტოლოგიური აქსესუარებია, რომელთა მეშვეობითაც ავტორი არა მარტო ქართულ რეალობასთან მისი რომანის პერსონაჟთა სისხლხორცეულ სიახლოვესა და მისგან სულიერ განუყოფელობას წარმოაჩენს, არამედ თავად მის გენეტიკურ კავშირსაც თავის ისტორიულ სამშობლოსთან.

კერძოდ, წინაპართა ენის არმცოდნე

მწერალი რომანის ტექსტში ამ ენიდან ხსოვნას მწირად შემორჩენილი ქართული სიტყვებისა და სასიმღერო ტექსტების ჩართვითაც ცდილობს, მის მიერ წარმოსახული ქართველი პერსონაჟების ტრაგიკულ ცხოვრებისეულ თავგადასავალს კიდევ უფრო მეტი ემოციური სიმძაფრე რომ შესძინოს. იმისათვის, რომ ეს ყველაფერი ქართული ენის არმცოდნე მკითხველისთვისაც გახადოს გასაგები, ქართული ანბანით დაბეჭდილ ამ ლექსებსა და სიტყვებს ავტორი იქვე ლათინური ტრანსკრიფციითაც და შესაბამისი ახსნა-განმარტებებითაც წარმოგიდგენს. მაგალითად:

პატარა გოგო დამეკარგა,
წითელპერანგა,
ან ავლილი, ან ჩავლილი
ხომ არ გინახავთ?

დღე და ღამე ვტირი მე და
ცრემლი მწველია,
პატარა გოგოს სიყვარული
ოჰ, რა ძნელია...

ვაიმე, ჩემო ანგელოზო,
ჩემო ლამაზო,

პატარა გოგო დამეკარგა,
რა მეშველება?

მალლა-მალლა ნუ დაფრინავ,
ჩამოვარდები,
ვაჭრის ხელში ჩავარდები,
დამეკარგები...

პატარა გოგო დამეკარგა,
რა მეშველება?

როგორც უკვე ითქვა, ილჰან აკინის რომანის უმთავრესი თემა ქართველ მუჰაჯირთა ტრაგიკული ხვედრის წარმოსახვაა. კერძოდ, მწერალი ოსმალეთში მუჰაჯირად მიმავალ ბადრისა და მის ცხრა წლის ძმისშვილს – დილას ხიფათიან თავგადასავლას მოგვითხრობს და შთამბეჭდავად წარმოგიდგენს იმ უმძიმეს მდგომარეობას, რომელშიც საქართველოდან უცხოეთში გადასახლებული ქართველი მუჰაჯირები აღმოჩნდნენ.

რომანის მიხედვით, ამ ადამიანების მიერ ასეთი გადაწყვეტილების მიღების განმაპირობებელ უმთავრეს ფაქტორს 1877-1878 წლების რუსეთ-თურქეთის ომში რუსეთის გამარჯვების შედეგად ამ ქვეყნის შემადგენლობაში საქართველოს იმ რეგიონების მოქცევა წარმოადგენდა, რომლებიც ხანგრძლივი დროის განმავლობაში ოსმალეთის იმპერიის დაქვემდებარებაში შედიოდა.

როგორც მკითხველს მოეხსენება, მიუხედავად იმისა, რომ ოსმალეთის შემადგენლობაში მოქცეული ამ რეგიონების მოსახლეობა დროთა განმავლობაში მუსულმანური სარწმუნოების აღმსარებელი გახდა, ისინი თავიანთ ეროვნულ ფესვებს მაინც არ მოწყვეტილან და უმტკიცესად დაიცვეს საკუთარი ეთნიკური იდენტობა. რომანში არაერთგზის ესმება ხაზი იმ გარემოებას, რომ მათი ეროვნული თვითშეგნებისთვის საფუძვლის შემრყევ მოვლენად სულაც არ ქცეულა წინაპართა რელიგიური აღმსარებლობისგან ამ ადამიანთა განდგომა და ისინი კვლავინდებურად რჩებოდნენ თავიანთი ისტორიული სამშობლოს ერთგულ და მოყვარულ ადამიანებად.

ჩემი აზრით, მუჰაჯირობის საფუძვლად ქცეული უმთავრესი გარემოებები ილჰან აკინის რომანში ნაწილობრივ არის წარმოჩენილი და ამ ტრაგიკული მოვლენის განმაპირობებელ ლამის ერთადერთ ფაქტორად რუსული კოლონიალიზმის დამორგუნველი და მომაკვდინებელი ზემოქმედებაა მიჩნეული. იმ გარემოებაზე კი ნაკლებადაა გამახვილებული ყურადღება, მუჰაჯირთა მიერ ისტორიული სამშობლოდან გადასახლებასთან დაკავშირებით გადაწყვეტილების მიღების უმთავრეს საფუძველს რელიგიური რწმენა რომ წარმოადგენდა.

მწერლის მიერ წარმოსახულ პერსონაჟებს არც ის ჰქონდათ გაცნობიერებული, რუსეთის იმპერიის შემად-

გენლობაში მათი რეგიონის მოქცევის შედეგად ეს რეგიონი ფაქტობრივად დედასაქართველოს ღვიძლი ნაწილი რომ ხდებოდა, რაც ისტორიულ სამშობლოსთან საუკუნეების წინათ განყვეტილი ურთიერთობის რეალურად აღდგენას მოასწავებდა.

ყოველივე ზემოთქმულის არსზე უფრო ნათელი წარმოდგენის შესაქმნელად დავიმოწმებ შესაბამის ფრაგმენტებს რომანიდან.

ბათუმიდან ოსმალეთში მიმავალ გემზე მყოფი რვაასზე მეტი ქართველი მუჰაჯირი, რომელთა შორის რომანის მთავარი პერსონაჟები – ბადრია და მისი ცხრა წლის ძმისშვილი დილაც არიან, სამუდამოდ ემშვიდობება სამშობლოსა და ახლობელ ადამიანებს. მათ უდიდეს ნაწილს ბოლომდე არ ჰქონდა გაცნობიერებული, ამ საბედისწერო ნაბიჯის გადადგმითა და სამშობლოსთან სამუდამო გამოთხოვებით რამდენად სწორ ნაბიჯს დგამდა და რა ბედი მოელოდა უცხო ქვეყანაში ღვთის ანაბარად გადახვეწის შედეგად.

აქედან გამომდინარე, მათი იმჟამინდელი სულიერი განცდების წარმოსახვის დროს მწერალმა განსაკუთრებული ყურადღება სწორედ ამ უმწვავესი საკითხის განსჯა-გააზრებასა და მათი სულიერი განცდების წარმოჩენას მიაქცია. ჩემი აზრით, ილჰან აკინის რომანისადმი ინტერესს, უპირველეს ყოვლისა, ის ეპიზოდები განსაზღვრავს, რომელთა მეშვეობითაც ავტორი მაღალმხატვრული სიტყვიერი ხელოვნებით წარმოსახავს მუჰაჯირად ქცეულ ადამიანთა სულიერ განცდებსა და მათ მიერ მიღებული ამ საბედისწერო გადაწყვეტილების მოსალოდნელ შედეგებს.

ამ თვალსაზრისით განსაკუთრებით საინტერესოა რომანის ის მონაკვეთი, სადაც მწერალი ბადრისა და მისი ახლად გაცნობილი მოხუცი ქობულეთელი თანამგზავრის საუბარია გადმოცემული. საკუთარი გადაწყვეტილების

მართებულობაში ღრმად დარწმუნებული ბადრისაგან განსხვავებით, მოხუცს აღნიშნული პრობლემისადმი რამდენადმე გაორებული დამოკიდებულება აქვს. მიუხედავად იმისა, რომ მუჰაჯირობის ტრაგიკულ გზაზე ფეხმედგმულ მოხუცს ოჯახის წევრები ოსმალეთში წინასწარ ჰყავდა გახიზნული, იგი შინაგანად მაინც იყო დაეჭვებული თავისი გადაწყვეტილების მართებულობაში.

კერძოდ, ბადრისთან გამართული ერთ-ერთი საუბრის დროს იგი ხსენებული პრობლემისადმი თავის სკეპტიკურ დამოკიდებულებას ამგვარად გამოხატავს: „ნასვლაა უფრო სწორი თუ დარჩენა, შვილო? – ეუბნება იგი ბადრის. – მე მთლად დარწმუნებული არა ვარ. ნეტავ დავრჩენილიყავით...“

დავრჩენილიყავით და საკუთარი თავისათვის საკუთარ სამშობლოში მიგვეხედა...“

ვერაფრით გაერკვია, ნასვლა უფრო სწორი იყო თუ დარჩენა.

მიჩვეული ადგილებიდან, სამშობლოდან მოწყვეტისა და გადახვეწის სიმწარე იკითხებოდა მის სახეზე“.

როგორც ითქვა, მუჰაჯირობის ტრაგიკული პროცესის დაწყება არსებითად განაპირობა ხანგრძლივი დროის განმავლობაში ოსმალეთის იმპერიის მიერ მისაკუთრებული ქართული რეგიონების მოქცევამ რუსეთის სახელმწიფოებრივ დაქვემდებარებაში. 1828-1829 წლების რუსეთ-თურქეთის ომის დროს დაწყებულმა ამ პროცესმა განსაკუთრებით დიდი მასშტაბები 1877-1878 წლების ომში რუსეთის გამარჯვების შემდომ პერიოდში შეიძინა, რის შედეგადაც მუჰაჯირად ქცეული ასი ათასობით ქართველი სამუდამოდ აიბარგა მშობლიური მიწიდან და ოსმალეთის მკვიდრად იქცა.

რომანის ერთ-ერთი პერსონაჟის თქმით: „ეს ყველაფერი იმ დღეს დაიწყო, როდესაც რუსთა ხელმწიფემ თავი მთელი ქვეყნიერების მართლმადიდე-

ბელთა მფარველად გამოაცხადა“. მისი შეფასებით, აღნიშნული მოვლენა მეტად საშიშ ფაქტს იმიტომაც წარმოადგენდა, რომ „მბრძანებლობის ეს საოცარი სურვილი რუსთა ხელმწიფეს დროთა განმავლობაში ისეთ ჟინად გადაექცევა, რომ მილიონობით ადამიანის დაღუპვის, შიმშილისა და სიღარიბის, მშობლიური ადგილებიდან აყრის, გადასახლებისა და მუჰაჯირობის მიზეზი გახდება“.

რუსი დამპყრობლებისაგან არსებითად განსხვავებული დამოკიდებულება აქვთ ოსმალეთთან რომანის მუჰაჯირ პერსონაჟებს. კერძოდ: მათი შეფასებით, მიუხედავად იმისა, რომ მსგავსად რუსეთისა, ჩვენი ქვეყნის ცალკეული რეგიონები საუკუნეების განმავლობაში მის შემადგენლობაშიც იყო მოქცეული, ოსმალეთის იმპერიული ხელისუფლება იქ მცხოვრებ ქართველთა მიმართ დისკრიმინაციულ პოლიტიკას არასოდეს ატარებდა და მათდამი აშკარად კეთილგანწყობით დამოკიდებულებას ავლენდა.

მაგალითად, აი, როგორ შეფასებას აძლევს ერთ-ერთი მათგანი თავიანთი ცხოვრების ოსმალურ პერიოდს: „ოსმალეთის ქვეშევრდომობაში... მშვიდი და ბედნიერი ცხოვრება ჰქონდათ ჩვენს წინაპრებს...“

ოსმალეთი არ ერეოდა ჩვენს ყოფაში, ჩვენს საქმეში, ჩვენს ენასა და რწმენაში... არ ერეოდა იმაში, რას ვთესავდით, რას ვიმიკიდით“.

ისტორიული რეალობის არსში გარკვეულ ქართველ მკითხველს, ბუნებრივია, იმის ხაზგასმით და არგუმენტირებულად აღნიშვნა არ სჭირდება, ოსმალეთის მიერ დაპყრობილი ქართული რეგიონების მოსახლეობის მიმართ ამ ქვეყნის იმპერიული ხელისუფლების მიერ გატარებული მმართველობითი პოლიტიკის ამგვარი შეფასება რეალურ საფუძველს რომაა მოკლებული. ვიტყვი მხოლოდ იმას, რომ ოსმალეთი-

სადმი ქართველ მუჰაჯირთა ამგვარი ლოიალური დამოკიდებულების განმპირობებელ ერთ-ერთ უმთავრეს გარემოებად არა მარტო რუსული კოლონიური პოლიტიკის მეტი სისასტიკე იქცა, არამედ რელიგიური ფაქტორიც.

„უხმო ქვითინის“ პერსონაჟთა ეროვნული თვალთახედვის წარმოსახვის დროს ილჰან აკინის რომანში მესამე მიმართულებაა მკაფიოდ გამოკვეთილი – თავგანწირული ბრძოლის სურვილი რუსული ოკუპაციისაგან საკუთარი მხარის დასაცავად. მიუხედავად იმისა, რომ მუჰაჯირად გადახვეწის გზით ბევრი მათგანი რეალურად ეცლებოდა ბრძოლის ასპარეზს, ისინი თავიანთ მიწა-წყალს ამ ნაბიჯის გადადგმით მტრის საჯიჯგნად არ ტოვებდნენ და არა მარტო შინაგანად იყვნენ მტერზე შურისძიების დაუმცხრალი გრძობით გულანთებულნი, არამედ რეალურადაც ცდილობდნენ თავიანთი მიწა-წყლიდან სამშობლოს დამპყრობ რუს აგრესორთა განდევნას, მაგრამ, რადგანაც ამ უთანასწორო ბრძოლაში მიზნის მიღწევას ვერ ახერხებდნენ, საომარ ასპარეზს ეცლებოდნენ, საკუთარ მიწა-წყალს ტოვებდნენ და ოსმალეთში მიდიოდნენ ახალი სამშობლოს მოსაძებნად.

როგორც უკვე ითქვა, რომანის მუჰაჯირ პერსონაჟთა გარკვეული ნაწილი სამშობლოდან მათ გადახვეწასთან დაკავშირებით მიღებული ამ გადაწყვეტილების მართებულობაში თავადაც არ იყო დარწმუნებული და ამ ტრაგიკული მოვლენისადმი მათ აშკარად გაორებული და შინაგანად წინააღმდეგობრივი დამოკიდებულება ჰქონდათ. კერძოდ, მათი აზრით, სამშობლოდან გადახვეწის მიუხედავად, ისინი მუდმივად არ თმობდნენ საკუთარ მიწა-წყალს და კვლავაც გააგრძელებდნენ თავგანწირულ ბრძოლას რუს დამპყრობთა წინააღმდეგ.

რომანის პერსონაჟთა ამ წარმომად-

გენლების ეროვნულ თვალთახედვაზე უფრო ნათელი წარმოდგენის შესაქმნელად დავიმონმებ ფრაგმენტებს იმ საუბრიდან, რომელიც ამასთან დაკავშირებით იმართება ნაწარმოების მთავარ პერსონაჟ ბადრისა და მის მოხუც თანამგზავრს შორის. მოხუცის თქმით, მშობლიური კარ-მიდამოდან მასობრივად აყრა და სხვა სახელმწიფოში გადასახლება შესაძლოა ვინმეს სამშობლოდან მათ გაქცევად და სიმხდალის გამოვლინებად მიეჩნია. სინამდვილეში, ეს ასე არ იყო და ისინი მხოლოდ იმიტომ ტოვებდნენ საკუთარ ქვეყანას, ძალა რომ მოეკრიბათ და აუცილებლად დაბრუნებულიყვნენ უკან მტრისთვის ანგარიშის გასასწორებლად.

თუმცა ავტორისეული მონათხრობიდან თვალნათლივ ჩანს, რომ მათი ეს სურვილი რეალურ საფუძველს მოკლებული სიტყვები იყო და ოსმალეთში სამუდამო გადასახლებით ისინი თავიანთ ხვედრს იძულებით შერიგებულნი და მომხდურ მტერთან ომში დამარცხებულნი ტოვებდნენ საბრძოლო ასპარეზს. ამდენად, მათი საუბარი იმაზე, რომ მშობლიური კარ-მიდამოდან გადახვეწის მიუხედავად, მტერზე შურის საძიებლად უკან უსათუოდ დაბრუნდებოდნენ და დაკარგულ სამშობლოს კვლავაც დაიბრუნებდნენ, საფუძველს მოკლებულ სურვილს წარმოადგენდა.

ყოველივე ზემოთქმულის არსზე უფრო ნათელი წარმოდგენის შესაქმნელად დავიმონმებ ფრაგმენტებს რომანის ხსენებული ეპიზოდებიდან: „მოხუცი ბადრისაკენ შეტრიალდა და ირონიული ლიმილით ჰკითხა:

– ახლა ჩვენ ამ გემით ხომ სულ სხვა ადგილას გადასასახლებლად მივდივართ. რა, რუსებს გავექეციით?..

მოხუცის ამ სიტყვებში ირონიულად, გადაკრულად სიმხდალის ბრალდება გამოსჭვიოდა...

ეს გადასახლება, ბადრის აზრით, არამც და არამც მთლიანად გადასახ-

ლება არ იყო.

მით უმეტეს, სულ არ იყო გაქცევა... ათასი წლის განმავლობაში მის გვარსა და მოდემას, მის სისხლსა და ჯიშს თავისი სამშობლოს – კავკასიის ეს ბარაქიანი მიწები ასაზრდოებდა და კვებავდა. სულაც არ აპირებდა სამშობლო რუსებისთვის ასე ადვილად დაეთმო...

ნებისმიერი ქართველი, მსოფლიოს რომელ კუთხეშიც არ უნდა დასახლდეს, არ უღალატებს იმ მიწას, სადაც უმკია, უთესია, თავი გამოუკვებავს... მაშ, რა ხდება, ახლა სამშობლოს რომ ტოვებს და გარბის?“

მართალია, საომარი ასპარეზი მათ ადვილად არ დაუთმიათ, მაგრამ ამ უთანასწორო ომში იძულებული გამხდარან, უკან დაეხიათ და მუჰაჯირობის გზას დადგომოდნენ. ბევრი მათგანი მაშინ ღრმად იყო დარწმუნებული იმაში, რომ მშობლიურ კარ-მიდამოს მხოლოდ დროებით ტოვებდა და სხვა ქვეყანაში არა მუდმივ საცხოვრებლად, არამედ ძალების მოსაკრებად მიდიოდა, თუმცა, როგორც ისტორიულმა რეალობამ დაგვანახა, მათ ამ იმედიან მოლოდინს საფუძველი არ გააჩნდა.

ამ გარემოებას ილჰან აკინის რომანშიც რომ ესმება ხაზი, ამის ნათელ დადასტურებას წარმოადგენს ის შეუსაბამობა, რომელიც რუსული ოკუპაციის წინააღმდეგ ბრძოლაზე მოსაუბრე ქობულეთელი მოხუცისა და ბადრის რეალურ ქმედებებსა და მათ პატრიოტულ მიზანსწრაფვას შორის ვლინდება ცხადად და აშკარად. კერძოდ, რუსი დამპყრობლების წინააღმდეგ ბრძოლაში დამარცხებულ მოხუცს შექმნილი მდგომარეობიდან ის გამოსავალი მოუძებნია, რომ ჯერ თავისი ოჯახი დედანულიანად გაუხიზნია ოსმალეთში, ახლა კი თავადაც დასდგომია ამ გზას. „როდესაც დავინახე, არაფერი გამოდიოდა, – ეუბნება იგი ბადრის, – მოვუყარე თავი ჩემი სახლის ქალებსა და

ბავშვებს და ამ ხუთი თვის წინ უმცროს ვაჟთან ერთად ოსმალეთში გავხიზნე. იძულებული გავხდი, ასე მოვქცეულიყავი.

მე და ჩემი ორი ვაჟი მხარდამხარ, გააფთრებით შევებით მტერს, ალაჰია მოწმე.

მშობლიური მიწის მომხვედურისთვის ჩაბარება, სამშობლოს მიტოვება და სხვა ქვეყანაში გადახვეწა ძალიან გამიჭირდა, შვილო... მაგრამ სიბერემ და უძლურებამ ბრძოლის გაგრძელების საშუალება არ მომცა და ოსმალეთში გადასულ უმცროს ვაჟთან წასვლას დავთანხმდი“.

სამწუხაროდ, ქობულეთელი მოხუცი გამონაკლისი არ ყოფილა და სამშობლოდან გადახვეწის გზას მაშინ უამრავი მუჰაჯირი დაადგა. როგორც ილჰან აკინის რომანიდანაც თვალნათლივ ჩანს, ახალი სამშობლოს მაძიებელ ამ ადამიანებს იმხანად ბოლომდე არ ჰქონდათ გაცნობიერებული ნამდვილი არსი მათ მიერ მიღებული ამ გადაწყვეტილებისა, რასაც უამრავი ადამიანის სიცოცხლე მათ ახალ სამშობლოში ჩასვლამდეც შეენირა.

სწორედ ამის ერთ-ერთ ნათელ დადასტურებას წარმოადგენს რომანის მთავარი პერსონაჟის – ბადრისა და მისი ცხრა წლის ძმისშვილის – დილას ტრაგიკული თავგადასავალი. კერძოდ, ავტორისეული მონათხრობის მიხედვით, ნაკლებად სარწმუნოცა და გაუგებარიც კია მოტივი იმისა, რის საფუძველზეც ბადრიმ და მისმა მრავალრიცხოვანმა ოჯახმა მიიღო გადაწყვეტილება ოსმალეთში გადასახლების თაობაზე. ამასთან დაკავშირებით აი, რა ინფორმაციას აწვდის ბადრი თავის მოხუც თანამგზავრს:

„ჩვენი ოჯახისა და სანათესაოს გადაწყვეტილებით, მხოლოდ ჩვენ ორნი დავადექით გადასახლების გზას. დილას მამა, ჩემი უფროსი ძმა, წლების წინათ უკურნებელმა სენმა სანოლს მი-

აჯაჭვა... დედაჩემი კი მოხუცი ქალია... იმდენად მოხუცი, რომ მგზავრობას ვერ გაუძლებდა...“

დილას დედა მათთან დარჩა. დილას კიდეც უმცროსი დაიკო ჰყავს სახლში... ისიც, რადგანაც ძალიან პატარაა, დედასთან დარჩა“.

ილჰან აკინის რომანი პირობითად ორ უმთავრეს სიუჟეტურ ნაწილად შეიძლება გავყოთ: პირველ ნაწილში ავტორი ოსმალეთში დასამკვიდრებლად მიმავალ ქართველ მუჰაჯირთა მგზავრობასა და ისტორიულ სამშობლოსთან დაკავშირებულ მოგონებებზე მოგვითხრობს, ხოლო ნაწარმოების მეორე ნაწილში ოსმალეთში მათი დამკვიდრების უაღრესად რთული და დრამატული მოვლენებით აღსავსე პროცესია წარმოსახული.

პირველი, რაც უდიდესი ხიფათით სავსე შვიდდღიან მოგზაურობას გადარჩენილმა და მათ ახალ სამკვიდრებელ ადგილად არჩეულ ქვეყანაში მშვიდობიანად ჩასულმა ასეულობით მუჰაჯირმა გააკეთა, ის იყო, რომ ოცნებით ნალოლიავებ ამ ქვეყნის მიწას „დაეკონენ და კოცნა დაუნყეს“, თუმცა მათი ამგვარი ქმედება იმას სულაც არ ნიშნავდა, რომ ამით ისინი თავიანთ ისტორიულ სამშობლოსთან დამაკავშირებელ ფესვებს წყვეტდნენ.

ილჰან აკინის რომანის ღირსება ისიც არის, რომ იგი ტრაგიკული ბედის მქონე ამ ადამიანთა ნოსტალგიურ გრძნობებსაც წარმოაჩენს ძალზე ემოციურად და შთამბეჭდავად. სწორედ დაუმცხრალ სულიერ ტკივილად ქცეული ამ გრძნობის ერთ-ერთ ასეთ სიმბოლოდ აქცია მწერალმა მუჰაჯირთა მიერ ახალ სამშობლოდ დასახულ ქვეყანაში თავიანთ სამკვიდრებლიდან წამოღებული ნერგები და მათთან დაკავშირებულ პატრიოტულ ემოციას ერთ-ერთ მათგანს ამ სიტყვებით გამოახატვინებს:

„ქართველი კაცი, სადაც უნდა წა-

სულიყო, სადაც უნდა გადასახლებულიყო, თავისი ხე, ყურძენი, ხეხილი – ყველგან თან მიჰქონდა.

მამის წამოღებულ ნერგებს სულ სხვა ფასი ჰქონდა... ეს მამის საჩუქარი, წინაპრების სახსოვარი იყო.

ნერგები ასნია, ცხვირთან მიიტანა და სამშობლოს მონატრებული სურნელი ღრმად შეისუნთქა“.

ილჰან აკინის რომანის უმთავრეს სულისკვეთებას არსებითად განსაზღვრავს ის გარემოებაც, რომ მწერალი ქართველ მუჰაჯირთა მიერ თავიანთ ახალ სამშობლოში დამკვიდრების ურთულეს პროცესსაც წარმოაჩენს ფსიქოლოგიური სიმართლით. ავტორისეული მონათხრობის ეს ეპიზოდები არა მარტო იმითაა საინტერესო, რომ მწერალი ოსმალეთში გადახვენილი ჩვენი თანამემამულეების დამკვიდრების ურთულეს ისტორიას გვიამბობს მაღალმხატვრული სიტყვიერი ხელოვნებით, არამედ მათი ახალი სამშობლოსადმი ამ ადამიანთა სიყვარულის გამოვლენ ეპიზოდებსაც წარმოაჩენს ხაზგასმულად რომანტიზებული ფორმით.

ამ თვალსაზრისით, განსაკუთრებით საინტერესოა რომანის ის ადგილი, სადაც გმირულ-ჰეროიკული ფორმითაა მოთხრობილი შესაბამისი სამხედრო დანაყოფისთვის დილას მიერ მიწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე ჩატარებულ შეიარაღებულ სპეცოპერაციასთან დაკავშირებული ამბავი ომიდან გამოქცეულ თურქ დეზერტირთა ბანდიტურ ქმედებათა აღსაკვეთად. ამ გმირული ნაბიჯის გადასადგმელად საჭირო უდიდესი სულიერი ძალისა და ფიზიკური გამძლეობის მობილიზება ნუთისოფლის სიმუხთლეებთან პერმანენტულად მიმდინარე ბრძოლებში მრავალგზის ხელმოცარულმა და მართოდმარტო დარჩენილმა დილამ, უპირველეს ყოვლისა, იმით შეძლო, რომ ამ გზით მას, პირველ ყოვლისა, იმ ქვეყნისადმი სურდა თავისი მოქალაქეობრი-

ვი მადლიერების გამოხატვა, რომელიც მისთვის და წინაპართა სამშობლოდან აბარებული ათასობით მისი თანამემამულისათვის თავიანთი პირვანდელი სამშობლოს ნაცვალ სამკვიდრებლად იყო ქცეული.

უაღრესად სახიფათო ამ ნაბიჯს დილა არა სპონტანურად, არამედ გაცნობიერებულად მიღებული გადაწყვეტილების საფუძველზე დგამს და თავისი მოქალაქეობრივი ვალის წარმატებით მოხდის გამო თვითკმაყოფილებას ამ სიტყვებით გამოხატავს: „მე, რაც საჭირო იყო ჩემი ფიცის ერთგულებისთვის, სწორედ ის გავაკეთე...“

როგორც შემეძლო, გადავიხადე ვალი იმ მიწისა, რომელზე მოყვანილ პურსაც ვჭამთ, წყალსაც ვსვამთ და რომლისთვისაც ლოცვას აღვაველეთ...“

ესეც არ ვიკმარე, ლომივით ორი ვაჟკაცი ბალკანეთის ფრონტზე გავაგზავნე და სამშობლოს შევნირე... გმირულად დაღუპული ორი ვაჟკაცის დედა ვარ... ხვალ რომ საჭირო შეიქნეს, იმავეს ვიზამ“.

ილჰან აკინის რომანიდან დამონმებული ეს ფრაგმენტი არა მარტო ოსმალეთის იმპერიას შეხიზნულ ქართველ მუჰაჯირთა დიდი ნაწილის ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი ცნობიერების წარმოსაჩენადაა უაღრესად მნიშვნელოვანი, არამედ ჩვენს ქვეყანაში მცხოვრებ არაქართველთა მოქალაქეობრივი თვითშეგნების შესაფასებლადაც. გულსატკენი ამ შემთხვევაში მხოლოდ ის არის, რომ მათი გარკვეული ნაწილის ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი თვითშეგნება რეალობის ამგვარად განმსჯელ-შემფასებლის როლში ნაკლებად გვევლინება და ქვეყანას, სადაც მათი წინაპრები ხანგრძლივი დროის განმავლობაში ცხოვრობდნენ, თავიანთი სამშობლოდ ნაკლებად, ანდა საერთოდ არ მიიჩნევენ.

ილჰან აკინის რომანის შთამბეჭდაობას არსებითად ზრდის, როგორც

მწერლის მიერ წარმოსახულ პერსონაჟთა ღრმად ინდივიდუალიზებული მხატვრული სახეები, ისე ორიგინალურად მიგნებული და მაღალი სიტყვიერი ხელოვნებით წარმოსახული სიტუაციები და პიროვნებათა სულიერი ემოციების წარმომჩენი ეპიზოდები. მაგალითად, აი, როგორი ფსიქოლოგიური სიზუსტით მიგნებული დეტალით გამოხატავს მწერალი სამშობლოსა და მახლობელ ადამიანებთან პატარა დილას სამუდამოდ გამოთხოვების ტრაგიკულ პროცესს: „გადასახლების მკაცრი პირობების წინაშე დამარცხებულმა დილამ სიცივეს, ავად მქროლავ გამყინავ ქარს მკერდი შეუშვირა და უკანასკნელად გაიქცა დედისაკენ, სამშობლოსაკენ.

გემბანის დაჟანგულ, გაყინულ რკინის მოაჯირს პატარა თითებით მაგრად ჩაეჭიდა და უკან დარჩენილებს მიაჩერდა დანისლული თვალებით.

თვითონაც ვერ გაერკვია, ბედისწერას აუჯანყდა, თუ იმათ, ვინც იძულებით ამ გზას გაუყენა; მაგრამ მისი უხმო გოდება და ქვითინი ცაში ვარსკვლავებს ათრთოლებდა“.

ქარიშხლის გამძვინვარების შედეგად უმწეო მდგომარეობაში ჩავარდნილ მუჰაჯირთა ტრაგიკული განსაცდელი კი ასეა წარმოსახული: „წყვიდად სიბნელეში არაფერი ჩანდა. კაპიტანი მხოლოდ გრძნობდა, რომ გემი სადაცაა ნაფოტებად შეიძლებოდა ქცეულიყო. რაც დრო გადიოდა, გაავებული ტალღების ხმაურისა და სამკვდრო-სასი-

ცოცხლო წვილ-კვილისგან ყურთასმენა აღარ იყო.

შავი ზღვა ლაგამიდან განთავისუფლებული, გაუხედნავი ცხენივით ჭიხვინებდა, ყველაფრის ფეხქვეშ ამოდებასა და გაქეღვას ლამობდა და მგზავრებს შავ დღეში აგდებდა.

ცხადი იყო, შუაგულ ზღვაში ამაღამ ჯოჯოხეთი ტრიალებდა და ძველი, დაჟანგული გემის გემბანზე სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლა გამართულიყო...

რაც დრო გადიოდა, ზღვა უფრო და უფრო ცოფდებოდა და ყველა ღონეს ხმარობდა, რათა ეს უზარმაზარი გემი გადაეყლაპა და ასობით ადამიანის სასაფლაოდ ქცეულიყო“.

უცხო ქვეყანაში ერთადერთი მახლობელი ადამიანის – ლვიძლი ბიძის დასაფლავების შემდეგ სრულიად მარტო დარჩენილი დილას სასონარკვეთა ზუსტად მიგნებული ასეთი ფსიქოლოგიური პასაჟითაა გამოხატული: „ბედისწერას დამორჩილებული და მიწაზე, მტვერში მჯდარი ფრთხილად წამოდგა, თავი ჩაქინდრა და ცხოვრების წყვიდადისაკენ გაემართა“.

საბოლოოდ, ყოველივე ზემოთქმული, ვფიქრობ, საკმაოდ მყარ საფუძველს იძლევა კიდევ ერთხელ იმის ხაზგასასმელად, რომ ილჰან აკინის „უხმო ქვითინი“ ოსმალეთში ქართველ მუჰაჯირთა გადასახლების ტრაგიკული პროცესის მაღალმხატვრული სიტყვიერი ხელოვნებით ამსახველ რომანად უნდა მივიჩნიოთ.

შერვუდ ანდერსონი

ამბავი კაცისა

ვერც მაშინ, მკვლელობის ბრალდებით სამსჯავროს წინაშე წარმდგარსა და ვერც მერე, იმ უცნარი თავმოტვლებილი ჩია კაცუნას აღიარების შემდეგ უდანაშაულოდ შერაცხულს, თვალს ვერ ვაცილებდი დატყვევებული – თითქოს რალაცის მიხვედრას ცდილობდა ჟინმორეული.

ჯიუტად ჩაჰკირკიტებდა რალაც აზრს, შორიდანაც რომ არ ეხმინებოდა ქალის მკვლელობაში მის დამნაშავედ ცნობას. მისთვის თითქოს სულერთი იყო – მართლმსაჯულების ძალით, მკვლელად მიიჩნევდნენ და ჩამოახრჩობდნენ, თუ თავისუფლებას მიანიჭებდნენ. სამართალი როგორღაც მისი ყოფიერების მიღმა დარჩენილიყო და მკვლელობაში თავის თანამონაწილეობასაც ისეთნაირად უარყოფდა, ვითომც შემოთავაზებულ სიგარეტზე ამბობდა უარს – გმადლობთ, ამჟამად არ ვენევი, ერთ ყმანვილკაცთან დავნაძლევედი, რომ მთელ თვეს უსიგარეტოდ გავძლებდიო.

აი, ყველაფრის თავი და თავი. ასეთი რამ შეშფოთებას იწვევდა იქ მყოფ-

თა შორის. მართლაც, ბრალეული რომ ყოფილიყო და თავისი ტყავის გადარჩენაზე ეზრუნა, უკეთესს ვერაფერს მოიფიქრებდა. საქმე ისაა, რომ თავდაპირველად ყველას ის გვეგონა მკვლელი, ამაში ღრმად ვიყავით დარწმუნებული. მერე კი სწორედ მისმა ამ უკიდურესმა გულგრილობამ განგვმსჭვალა მისდამი თანაგრძნობით. ახალი ამბავი რომ გასკდა და იმ დამთხვეულმა ჩია კაცუნამ, სცენის მუშამ, აღიარა, მკვლელი მე ვარო, – დარბაზში ტაშმა იქუხა.

ამის მერე კაცი გაამართლეს, მაგრამ ნირიც არ შესცვლია. თითქოს სადღაც ეგულებოდა ვიღაც კაცი თუ ქალი, მის გულისთქმას რომ ჩასწვდებოდა; ჰოდა, მისთვის მეტად მნიშვნელოვანი იყო ამ სულდგმულის ჰოვნა და მასთან გასაუბრება. სასამართლო პროცესის მსვლელობისას სულ ვცდილობდი, ამ კაცისათვის კარგად შემეგლო თვალი და მის დასრულებისთანავე დრო ვიხელთე. ისეთი შეგრძნება დამეუფლა, თითქოს ბნელში დაფათურობდა, რათა ძირს დავარდნილი ნემსი თუ ქინძისთავი მოეძებნა. იმ ბერიკაცს ჰგავდა, თა-

ვის სათვალეს რომ ვერ პოულობს, ჯიბეებს იჩხრეკს და უმწეოდ აქეთ-იქით იყურება.

ყველას და მათ შორის მეც ერთი კითხვა გვიტრიალებდა თავში – ნუთუ შესაძლებელია, კაცს სრულიად არხეინად ეჭიროს თავი და ცივისსხლიანი ჩანდეს იმ წუთში, როცა ყველაზე ახლობელი და ძვირფასი ადამიანი უკვდება და, იმავდროულად, სულის რომელიღაც კუნჭულში ნაზიც იყოს და ფაქიზიც?! – მაგრამ ასე იყო; ჰოდა, კაცს ზოგჯერ მოუნდება, ვინმეს გაანდოს, რა და როგორ მოხდა, ოღონდ მდიდარ ლამაზმან მემკვიდრეებსა თუ ცივისსხლიან მკვლელებზე შეთხზული საგაზეთო აბდაუბდისა და სხვა მსგავსი ყურით მოთრეული ამბების მოუშველიებლად.

არსი იმ ამბისა, მე რომ შევიტყვე, ასეთი იყო:

ამ კაცის გვარი გახლდათ უილსონი – ედგარ უილსონი. ჩიკაგოში სადღაც, დასავლეთიდან, შესაძლოა, მთიანი დასახლებიდან ჩამოსულიყო. იქ, შორეულ დასავლეთში, ალბათ, ცხვრის ფარას მწყემსავდა ან რაიმე მსგავს საქმიანობას ეწეოდა, რადგან მასავით თავისებური, განდგომილი კაცის იერი მარტო იმათა აქეთ, ვისაც დიდი ხანი გაუტარებია მარტოობაში. საკუთარ თავსა და თავის გარდასულ ცხოვრებაზე ისეთ ურთიერთგამომრიცხავ ამბებს ჰყვებოდა, რომ ის, ვინც გარკვეულ ხანს მასთან დაჰყოფდა, თავისდა უნებურად თავს არიდებდა მის წარსულში ჩაღრმავებას.

„ემმაკმა უწყის მაგისი თავი, მაგ კაცისაგან სიმართლეს მაინც ვერ გაიგებ“, – ბოლოს ხელს ჩაიქნევდა ხოლმე მისი მსმენელი. ცნობილი მის შესახებ მარტო ის იყო, რომ, კანზასის რომელიღაც ქალაქიდან სხვის ცოლთან ერთად გამოქცეული, ჩიკაგოში დასახლებულიყო.

ქალს რაც შეეხება, მის შესახებ ცო-

ტაოდენი რამ ვიცოდი. თავის დროზე, ალბათ, წარმოსადეგი ქალი იქნებოდა – ჯიშისანი, ფერხორციანი და ტანასხლეტილი; ეგაა, რომ უილსონთან შეხვედრამდე უსიხარულოდ მიათრევედა წუთისოფლის დღეებს. იმ უსიცოცხლო და უსახური კანზასის ქალაქებში ამქვეყნიური ყოფა რატომღაც და როგორღაც ხშირად უგვან და უღიმღამო არსებობად იქცევა ხოლმე. მიზეზი ვინ იცის – ასეა და მორჩა! ეს მართლაც ასეა და ნურავინ დაუჯერებს იმ მწერლებს, ვესტერნულ ყოფას ვარდისფერ ფერებში რომ ხატავენ.

ამ ქალის შესახებ აი, კიდევ რა შემიძლია დავძინო: მის ყმანვილქალობაში მამამისს შავი დღე დასდგომოდა. ის ერთი უბრალო მოსამსახურე ყოფილა, რომელიღაც ექსპრეს-კომპანიის წარმომადგენელი მიმოსვლის სფეროში თუ რაღაც ამის მსგავსი. გარკვეული რაოდენობის თანხის გაქრობასთან დაკავშირებით დაუპატიმრებიათ, თუმცა ციხეში, მართლმსაჯულების წინაშე წარდგომამდე, ტყვია უხლია თავში და ასე გამოსალმებია სიცოცხლეს. ქალიშვილს დედა უკვე გარდაცვლილი ჰყოლია.

ერთი-ორი წლის შემდეგ ყმანვილი ქალი გათხოვილა; მისი ქმარი წესიერი, მაგრამ ერთი მუდო კაცი გამომდგარა. სააფთიაქო მაღაზიის გამყიდველად უმსახურია და, მომჭირნეობის წყალობით, სულ მალე საკუთარი სააფთიაქო მაღაზიის მეპატრონეობისათვის გამოუკრავს ხელი.

ქალი, როგორც უკვე აღვნიშნე, ტანადიც იყო და სალ-სალამათიც, მაგრამ მერე და მერე ხორციც დაეყარა და სიფიცხეც შეჰპაროდა, თუმცა უწინდებური შნო-ლაზათი მაინც შერჩენოდა. იყო მასში რაღაც ისეთი, რასაც ძალუმად ელტვოდნენ მამაკაცები. ამ პატარა, უბადრუკ ქალაქში მცხოვრები რამდენიმე კაცი ისე გაეხელებინა ვნებას, რომ ქალისათვის წერილების გაგზავნასაც არ მორიდებოდნენ და ლამით

სახლიდან გამოპარვაც არაერთხელ შეეთავაზებინათ მათთან შესახვედრად. ხომ იცით, როგორც ხდება ხოლმე... წერილები ხელმოწერელი გახლდათ: „პარასკევს საღამოს აქა და აქ მოდით. ჩემთან გამოლაპარაკება თუ გინდათ, ხელში წიგნი დაიჭირეთ“-ო.

ერთხელაც ქალი შემცდარა და ქმრისათვის ერთი წერილის შესახებ უამბუნია. კაცი განრისხებულია და მოსაღამოვებულზე, თოფით ხელში, დანიშნული პაემნის ადგილისაკენ გაუწევიან. არავინ რომ არ გამოჩენილა, შინ მიბრუნებულა და ერთი ამბავი აუტეხია. უხამსად, მდაბიურად უფაჯღანია ცოლთან: „აღბათ, ქუჩაში გვერდით რომ ჩაგიარა, როგორღაც სხვანაირად შეხედე იმ კაცს. კაცი ვერასოდეს შეჰბედავს გათხოვილ ქალს, თუ მან საბაბი არ მისცა“-ო.

მას მერე კაცი სულ ერთსა და იმავე ფირფიტას ატრიალებდა. ცხოვრება გაუფერულდა. ქალმა წესად შემოიღო, მისთვის ღიმილი შეეგებებინა პასუხად. შვილები არ ჰყავდათ და ის რომ დადუმდებოდა, სახლშიც მდუმარება ისადგურებდა.

მერე ის კაცი გამოჩენილა – ედგარ უილსონი. აღმოსავლეთისაკენ აეღო გეზი და გზად ორი-სამი დღით იმ ქალაქში დარჩენილიყო. ამჯერად ცოტაოდენი ფულიც მოექურებინა და რკინიგზის სადგურის მახლობლად ერთი მუშა კაცის პატარა, ავეჯით განწყობილ ბინაზე შეეჩერებინა არჩევანი. ერთ დღეს ეს ქალი შეუნიშნავს ქუჩაში მიმავალი და სახლამდე დასდევნებია. მეზობლებს შეუნიშნავთ, მთელ საათს ქუჩაში გამავალ ქიშკართან რომ მდგარან და უსაუბრიათ. მეორე დღეს კაცი კვლავ გამოჩენილა.

ამჯერად მათი საუბარი ორიოდ საათს გაგრძელდა. მერე ქალი შინ შევიდა, რაღაც ნივთები აიღო და კაცთან ერთად სადგურისკენ გასწია. ჩიკაგოში მიმავალ მატარებელს გაჰყვნენ, იქ და-

სახლდნენ და, როგორც ჩანს, ნეტარება-სიამტკბილობაში ატარებდნენ თავიანთ დღეებს, ვიდრე ქალის აღსასრულის ჟამმა არ დაჰკრა. ახლა სწორედ ამის შესახებ მინდა გიამბოთ. რა თქმა უნდა, შეუღლებით ვერ შეუღლდებოდნენ. იმ სამი წლის მანძილზე, რაც მათ ჩიკაგოში გაატარეს, კაცს ხელი არ გაუწივია ლუკმაპურის საშოვნელად. არადა, ისე ცოტა ფული ჰქონდათ, რომ ძლივს იმყოფინეს კანზასიდან ჩიკაგომდე ჩასასვლელად. ჰოდა, უსაშველოდ გაუჭირდათ.

იმ ხანებში, სულ პირველად რომ მოვკარი ყური მათ ამბავს, ქალაქის ჩრდილოეთ დასახლებაში სამ-ოთხსართულიან აგურისსახლებნამოჭიმულ უბანში ცხოვრობდნენ. იმ სახლებში ერთ დროს ჩვენი საზოგადოების ე.წ. ზედა ფენას მოეყარა თავი, მაგრამ მერე საქმე უკან-უკან წასულა. დღესდღეობით ამ უბანს განახლების ნიავემა დაჰბერა, მაშინ კი, წლითი-წლობით, სულ უფრო და უფრო პარტახდებოდა იქაურობა. ავეჯით განწყობილ ამ ძველ ბინებს შორის, რომელთა ფანჯრებზეც წარმოუდგენლად ტურტლიანი მაქმანიანი ფარდები კონწიალობდა, აქა-იქ გამოერეოდა ხოლმე სამარცხვინოზე სამარცხვინო მინგრეულ-მონგრეული ფიცრული სახლები. სწორედ ერთ-ერთ მათგანში ცხოვრობდა უილსონი თავის ნანდაურთან ერთად.

ჰო-ჰო-ჰო, რა სანახავი იყო იქაურობა! იმ ადგილების მეპატრონე ერთობ შორსმჭვრეტელი ვინმეა და იცის, რომ ჩიკაგოსნაირ დიდ ქალაქებში არც ერთი უბანი არ არის სამუდამოდ განწირული. მისი ყაიდის კაცი ასე მსჯელობს: „ჯანდაბას, ავიღებ ამ ადგილს. მიწას, რომელზეც ეს სახლი დგას, ერთ მშვენიერ დღეს დიდი ფასი დაედება, თუმცაღა თვითონ სახლს ჩალი ფასი აქვს. ავდგები და სახლს იაფად გავაქირავებ; სამაგიეროდ, არც მის შეკეთება-გამაგრებაზე ავიტკიებ თავს. იქნებ

იმდენი ავილო, გადასახადები დავფარო, ამასობაში კი ფასებიც აინფლეს“.

ასე რომ, დგას სახლი წლიდან წლამდე საღებავშემოცლილი, ფანჯრებდაბრეცილი, ლამის მთლად ყავარჩამოშლილსახურავიანი. მეორე სართულისაკენ მიმავალ გარეთა კიბის რიკულს კი ისეთი მოშავო-მორუხო ზინტლის ფერი დასდებია, როგორსაც დაიდებს ხოლმე ხის მასალა ჩიკაგოსა და პიტსბურგის მსგავს ქალაქებში, სადაც სანვაად ნედლ ნახშირს იყენებენ. კიბის რიკულის ოდნავი შეხებაც კი ხელებს გიშავებს. ბინები ზედა სართულზე ცივია და გულმიუსავალი.

ნინა მხარეს ერთი დიდი ოთახია ბუხრით, რომელსაც ბლომად აგური ჩამოშლია, უკანა მხარეს კი – ორი პატარა საძინებელი ოთახი.

აი ასეთ ბინაში ცხოვრობდა იმხანად უილსონი, თავის სატრფოსთან ერთად. ეს ბინა ქირით აეღოთ მასის თვეში და, ასე მგონია, სულაც არაფრად დაგიდედნენ იმას, რომ დიდი ოთახი, რომელშიაც იდგნენ, ცივი იყო და ნახევრად ცარიელი. ოთახი ღარიბულად იყო განწყობილი: მორყეული, ფეხმოტეხილი ხის სანოლი, რომელიც დიასახლისს საფუთავი ყუთის თამასით შეეცვალა; სამზარეულოს მაგიდა, რომელსაც უილსონი სანერ მაგიდად იყენებდა და ორი-სამი იაფფასიანი ტაბურეტი.

ქალმა სამსახური იშოვა – რენდოლფის ქუჩაზე, თეატრში, მეგარდერობედ დაინყო მუშაობა და ორივეს მისი შემოსავლით გაჰქონდა თავი. ამბობდნენ, ეს ადგილი ვიღაც მსახიობმა თუ თეატრის მოყვარულმა გამოუძებნა ქალს, რომლისთვისაც თვალი დაუდგმსო, თუმცა საკმარისია, ქალმა თეატრში დაინყოს მუშაობა, მაშინათვე კუდს გამოაბამენ ამ ამბავს, ვინც უნდა იყოს – სახელგანთქმული მახიობი თუ უბრალო დამლაგებელი.

ასე იყო თუ ისე, სამსახურში იც-

ნობდნენ, როგორც თავდაჭერილ ადამიანსა და გამრჯე თანამშრომელს.

უილსონი ლექსებს წერდა. მათი მსგავსი არასოდეს არაფერი ნამეკითხა, თუმცა ისევე, როგორც ყველა ჟურნალისტი, თავის დროზე მეც ხარკს ვუხდიდი პოეზიას და თავადაც ვწერდი, როგორც გართიმულ, ისე ჩვენს დროში მოღურ თეთრ ლექსებს, მაგრამ მე უფრო კლასიკური თემები მიზიდავდა.

უილსონის ლექსები კი ჩემთვის ჩინურივით იყო, თუმცა, საქმის არსს ბოლომდე თუ ჩავენვებით, მთლად მაგნაირადაც ვერ ვიტყოდი.

მისი ლექსების შეკვრა რომ ჩამივარდა ხელში, ჩემს ოთახში განმარტოებით დავინყე კითხვა. ერთხანს დაბანგულივით ვიყავი. მათში ლაპარაკი იყო რალაც კედლებზე, ღრმა ჭაბურღილებზე, დიდრონ ქოთნებზე, რომლებშიაც ნორჩი ხეები ჩაერგოთ, დღენიადაგ ქოთნის კიდეების გადმოლახვას რომ ლამობდნენ და მალა მიინევდნენ, ჰაერსა და სინათლეს ელტვოდნენ.

რალაც ახირებულობის კვალი დაჰკრავდა მის ლექსებს, გიჟის ნაბოდვარს ჰგავდა ყოველი მისი სტრიქონი, მაგრამ თავისებური ხიბლიც არ აკლდა. ისინი რალაც ახალი სამყაროსაკენ გიბიძგებდნენ, სადაც ყველაფერი სულ სხვაგვარ ღირებულებას იძენდა და, ასე მგონია, პოეზიაც სწორედ ეს არის. არსებობს ხულული სამყარო, რომელსაც ყველანი ვიცნობთ ან გვგონია, რომ ვიცნობთ – სამყარო მიწური სახლებისა და ცენტრალურ-დასავლეთ შტატების ფერმებისა, რომლებშიაც მავთულხლართებით შემოუღობავთ ყანები და აღმადამა დაჯლიგინებენ ფორდის ფირმის ტრაქტორები; სამყარო ქალაქებისა თავიანთი უმაღლესი სასწავლებლებით, ყოველ კუთხეში გაკრული სარეკლამო განცხადებებითა და ყველაფრით, რისგანაც შედგება ჩვენი ცხოვრება ან ჩვენი გვგონია, რომ შედგება.

არის სამყარო, რომელშიაც დავაბი-

ჯებთ და არის კიდევ ის სხვა სამყარო, რომელიც მე უილსონისად წარმომისახავს – პირადად ჩემთვის, ბურუსით მოსილი სამყარო, სადაც ყველაფერი შორეული გეჩვენება და ყოველი საგანი ახლებურად, უჩვეულოდ გესახება, კაცის სიღრმისეული არსი საჩინო ხდება, თვალი რაღაც ახალს ხედავს, თითო კი ახალსა და უცნაურ რასმე შეიგრძნობს.

არსებითად, ეს იყო კედლების სამეფო. ბედმა გამიღიმა და უილსონის ყველა ლექსი ხელში ჩამივარდა. მოვლენები ისე წარიმართა, რომ მე გამოვდექი პირველი კორესპონდენტი, რომელიც იქ გაჩნდა იმ ღამით, როდესაც ქალის ცხედარი აღმოაჩინეს. იქვე იყო კაცის მთელი ნაცოდვილარი, გულდასმით რომ ჩაენიკნიკებინა ბავშვის საწერ რვეულში. ორი თუ სამი გამოთაყვანებული პოლიციელიც იქ აყუდებულობო. მათი ერთი განზე გახედვა და დრო ვიხელთე – ლექსების რვეული უმაღ ჩემი პალტოს კალთის ქვეშ გავაქანე. მოგვიანებით, მისი საქმე რომ ირჩეოდა, ამ ლექსთაგან რამდენიმე, ყველაზე მეტად საგულისხმო, ჩვენს გაზეთში გამოვაქვეყნეთ. არცთუ ცუდი საგაზეთო მასალა გამოგვივიდა – „პოეტი, თავისი მიჯნურის მკვლეელი“.

„ძონისფერს აღარ იცვამდა იგი,
ლალისფერია ღვინო და სისხლი...“

და სხვა ამისთანანი ჩიკაგოელების გულს ეფონებოდა.

წამით კვლავ მის პოეზიას დავუბრუნდეთ. მხოლოდ ამას ვიტყვი: მთელი მისი შემოქმედება გამსჭვალულია იმ აზრით, რომ კაცთა მოდგმამ ოთხ კედელს შორის გამოიმწყვდია საკუთარი თავი და რომ, ალბათ, ყოველი კაცი იმისთვისაა განწირული, მთელი თავისი დღე და მოსწრება ამ კედლებს მიღმა გაატაროს, დღენიადაგ მუშტი ან სხვა რამ იარაღი იქნოს და ამ კედლებსა სცეს, რათა (უთუოდ ხვდებით)

ყრუ კედელი გაარღვიოს და გაინავარდოს. ძნელი იყო იმის გაგება, ერთ დიდ კედელზე იყო საუბარი, თუ ყოველი კაცის გარშემო აღმართულ ცალკეულ ზღუდეებზე. უილსონი ხან ასე წერდა, ხან – ისე. ადამიანებს თვითონ აღემართათ ეს კედლები და ახლა, მათ შორის გამოიმწყვდეულნი, ბუნდოვნადლა ხვდებოდნენ, რომ იქ, ამ კედლებს მიღმა, დარჩენილიყო სიტბო, სინათლე, ჰაერი, მშვენიერება, ნამდვილი ცხოვრება; და ამ დროს იქვე, მათივე უგუნურების წყალობით, ეს კედლები სულ უფრო და უფრო მყარდებოდა და მალლა მიილტვოდა.

თქვენი არ ვიცი და მე, ცოტა არ იყოს, ჟრუანტელს მგვრიდა მსგავსი აზრები.

ამას მოჰყვებოდა ფიქრები უძირო ჭაბურღილებზე: ადამიანები ყველგან და ყოველ წუთს სულ უფრო და უფრო ღრმად ეფლობოდნენ უძირო ჭებში. იცით, არც თავად მათ ჰქონდათ ამის სურვილი და არც სხვა ვინმე მოითხოვდა მათგან რაიმეს ამის მსგავსს, მაგრამ დღენიადაგ ასე ხდებოდა – ჭა უსასრულოდ ღრმავდებოდა, შორიდან მომავალი ხმები კი სულ უფრო და უფრო იხშობოდა, ხოლო ამქვეყნიური სიტბო და შუქი კვლავ სადღაც შორეთისაკენ მიილტვოდა. მგონი, ეს ასე იყო იმიტომ, რომ ადამიანები, რაღაც ბრმა ახირების გამო, სულ არ ცდილობდნენ, გულისხმიერებით მოჰკიდებოდნენ ერთიმეორეს.

უილსონის პოეზიას რომ გავეცანნი, ძალზე უჩვეულო მეჩვენა. აი, მისი ერთ-ერთი ქმნილება. მასში, როგორც ნახავთ, არც კედლებია ნახსენები, არც უძირო ჭა და არც ქოთანი, მაგრამ ის ერთი იმათგანია, გაზეთში რომ გამოვაქვეყნეთ მისი საქმის გარჩევისას და დიდი მოწონებაც ხვდა წილად; უნდა ვალიარო, მეც მომეწონა. იქნებ მისმა აქ ხსენებამ როგორღაც ჩემი ნაამბობის არსშიც ჩაგახედოთ, რადგან, ალბათ,

წარმოდგენა შეგვექმნებათ იმ უცნაურ პიროვნებაზე, ამ მოთხრობის გმირი რომ გამხდარა. „ნომერი ოთხმოცდაჩვიდმეტი“, – ასე იყო იგი დასათაურებული. აი ისიც:

„სიგარეტის სიფრიფანა ქალაქს მჭიდროდ შემოტმასნია ჩემი თითები, რაც იმას მეტყველებს, რომ ამჟამად ჩემს სულს სრული სიმშვიდე მოჰყვინია. მაგრამ განა მუდამ ასეა! როს ჩემი სული ბორგავს, საკუთარი უსუსურობა მჯაბნის, ხოლო როცა, როგორც ამწუთას, შვებას ვიგრძნობ, უძლეველი ვარ!

ეს-ეს არის, ჩემი ქალაქის ერთ-ერთ ქუჩას მივუყვებოდი, მერე კართან შევდექი, გამოვალე, მაღლა ამოვედი და აი აქ ამოვყავი თავი; ახლა სარეცელზე ვარ გამოტილი და ფანჯრიდან გარე სამყაროს გავცქერი. უეცრად მთელი სისავსით გავაცნობიერე, რომ შემეძლო ისევე ლალად და იოლად ჩავბლაუჭებოდი მაღლივ შენობათა კედლებს, როგორც ახლა ამ სიგარეტს სრესენ ჩემი თითები. შემეძლო მთელი შენობა თითებშუა მომექცია, ტურნეტთან მიმეტანა და კვამლის ბოლქვები შემებოლებინა მისთვის. შემეძლო ჩემი გულის ჯავრი ქარისათვის გამეტანებინა და ათასობით კაცისათვის სული შთამებერა, რათა მათ მაღლივი შენობის სახურავი გაერღვიათ და ცას, იდუმალებას შერთვოდნენ.

როგორც სიგარეტებს ვაქრობდი ამ კოლოფიდან, ისე შემეძლო ერთიმეორის მიყოლებით უამრავი შენობა მიმეცა ცეცხლისათვის, ხოლო ალში გახვეულ ქალაქთა ნაშთები მხარილღივ მომესროლა ფანჯრიდან.

არც ისე ხშირად ვახერხებ ამნაირი მდგომარეობის მიღწევას – სრული სიმშვიდე მოჰყვინია ჩემს სულს და საკუთარი ძალებისადმი რწმენით აღვსილვარ. როცა ამგვარი გრძნობა მეუფლება, მიამიტი და ალაღმართალი ვხდები და ამის გამო საკუთარ თავს შევნატრი. ასეთ წუთებში ჩემს თავს ძალზე მგრძნობიარე და ალერსიან სიტყვებს ვეუბნები. ვწევარ ტახტზე ფანჯარასთან და ვფიქრობ, რა იქნებოდა, ქალს ვისმე – ან თუნდაც მამაკაცს – ჩემთან სარეცელი გაეზიარებინა. რა იქნებოდა, ქუჩაში სახლების გროვას დავწვდომოდი, თავდაყირა დამეყენებინა, გადმომეყარა იქიდან ადამიანები, მერე ერთ არსებად შემეკრა, შემედუღაბებინა და შემეყვარებინა!

ამ ხელს ხომ ხედავ?! რა იქნებოდა, დანა რომ სჭეროდა, რომელიც შენს არსებაში ჩაბუდებულ მთელ სიყალბეს ამოძირკვავდა?! რა იქნებოდა, ამ დანით იმ შენობებისა თუ სახლების კედლები გამერღვია, რომლებშიაც ახლა ათასობით კაცი ძილს მისცემია?!

განა არა ღირს იმაზე ფიქრი,

თუ რა მოხდებოდა,
ამ ხელის თითებს დანა რომ
ჩაებლუჯა და ამ დანით გაეკვეთა,
ძირისძირობამდე გაერღვია ის
შემზარავი გარსი, რომლის მიღმაც
მილიონობით ცოცხალი არსება
შეყუყულა და გამომწყვედელა?!”

დიახ, როგორც ხედავთ, აქ ის აზრი იკვეთება, რომ არსებობს რაღაც ძალა, რომელიც, სათუთიც შეიძლება იყოს. ახლა ერთ თხზულებასაც გაგაცნობთ, კიდევ უფრო მეტი სინაზით რომ არის გამსჭვალული. კრებულში იგი ასეა დასათაურებული – „ნომერი ოთხმოცდასამი“:

„მე ხე ვარ, კედელთან რომ
იზრდება. უფრო და უფრო
მალლა მივიღტვი.
ჩემი სხეული დასერილია.
ბებერია ჩემი სხეული,
მაგრამ მაინც მალლა მივიწვევ
და ვლამობ, კედლის თავს
გადავვვლო.
მსურს, რომ კვირტები ჩემი
და ნაყოფი ჩემი კედლის
გადაღმა მოვიტყორცნო.
რა იქნებოდა, გამშრალი
ბაგეები დამენახა?!
რა მოხდებოდა, ჩემი
კვირტები კედლის
გადაღმა მომესროლა
და ბავშვებისათვის თავზე
დამეყარა?!
რა იქნებოდა, ჩემი კვირტები,
მალლიდან რომ ცვივა,
იმათ სხეულებს მოლამუნებოდნენ,
ვინც კედლის გადაღმა ცხოვრობს?!
ჩემი ტოტები მალლა მიიღტვიან
და დედამინის ბნელი ნიალი,
კედლის ქვეშ რომ მოქცეულა,
ახლებური სინოტივით მავსებს.
ჩემს ნაყოფს ვერა ვცნობ
ჩემად, ვიდრე, ჩემი მკლავებიდან
ჩამობერტყილი,

კედელს არ გადაეველება და
სხვების მკლავებში არ მოექცევა“.

ახლა კი ამ ნყვილის ცხოვრებას მივუბრუნდეთ – ძველი ხის სახლის ზედა სართულზე, უშველებელ ოთახში. რაღაც იღბლად, ისეთ რამეს მივაკვლიე, რომლის წყალობითაც მცირე რამ შევიტყვე მათ შესახებ.

მას შემდეგ, რაც სულ ახლახან – გასულ გაზაფხულს – ამ სახლში დაიდეს ბინა, თეატრი, რომელშიაც ქალი მსახურობდა, კარგა ხნით დაიხურა და მათ ჩვეულებრივზე მეტად გაუჭირდათ; ამიტომ ქალმა გადაწყვიტა, დამატებით ცოტაოდენი ფული ეშოვა და უკანა ორი პატარა ოთახი ქვეიჯარით გაექირავებინა, სავარაუდოდ, ბინის ქირის გადასახდელად.

ხან ვინ ცხოვრობდა ამ ციციქნა, ბნელ სოროებში და ხან – ვინ; ოღონდ ჩემთვის დღემდე გამოცანად რჩება, რანაირად ახერხებდა ხალხი ამ შიშველ კედლებში ცხოვრებას, თუმცა ჩიკაგოში არის ასეთი ადგილები, „ლამის გასათევს“ რომ უნოდებენ, სადაც ხუთათ ცენტად შეიძლება იატაკზე ლამის გათენება და სადაც იმაზე მეტი ხალხი აფარებს თავს, ვიდრე ეს საპატიო საზოგადოებაში წარმოუდგენიათ.

ერთ ჩია ტანის ქალს მივაკვლიე, რომელიც ოდესღაც რამდენიმე კვირის განმავლობაში მდგმურად იდგა მათ ერთ-ერთ ოთახში. მას არც მთლად ახალგაზრდა ეთქმოდა, მაგრამ კუზიანსა და მომცრო ტანის პატრონს პატარა გოგოს იერი დაჰკრავდა. ის იქვე, ახლოს, სამრეცხაოში მუშაობდა და სარეცხს აუთოებდა. ვიღაცას მისთვის იაფფასიანი დასაკეცი საწოლი მიეცა სამადლოდ. საოცრად მგრძნობიარე არსება გახლდათ ბედისაგან დაჩაგრული ადამიანისათვის ჩვეული ტკივილჩამდგარი თვალებით და, ასე მგონია, ოცნებებში თავს ევლებოდა ამ კაცს, გვარად უილსონს. ასეა თუ ისე, მისგან

ბევრი რამ შევიტყვე.

ქალის გარდაცვალების შემდეგ, როდესაც სცენის მუშამ თავი დამნაშავედ ცნო და სასამართლომ უილსონი გაამართლა, ხშირად შევივლიდი ხოლმე იმ სახლში, სადაც ის ერთ დროს ცხოვრობდა. ზოგჯერ ამას ნაშუადღევს ვახერხებდი, როდესაც ჩვენი გაზეთი მეორე დღისათვის დასაბეჭდად იგზავნებოდა. ჩვენი გაზეთი ხომ საღამოთი გამოდის და ორი საათის მერე მეტწილად თავისუფლებით ვტკბებით.

ერთ დღეს სახლის წინ ის კუზიანი გოგო დავინახე და გამოველაპარაკე. ნამდვილი ოქროს საბადო იყო!

თვალეებში, როგორც უკვე გითხარით, ტკივილი ჩასდგომოდა და მგრძობიარე ადამიანის გამომეტყველება ჰქონდა. უბრალოდ გამოველაპარაკე და მაშინათვე უილსონზე ჩამოვადეთ სიტყვა. მას ერთ-ერთ უკანა ოთახში დაედო ბინა, რაც მაშინათვე მამცნო.

ზოგჯერ შრომის უნარი ლალატობდა და სამრეცხაოში მუშაობას დროებით წყვეტდა, რადგან ჯან-ღონე აღარ მოსდევდა; ასეთ დღეებში შინ რჩებოდა და დასაკეც სანოლზე წამოგორდებოდა ხოლმე. თავი უსკდებოდა ტკივილისაგან, საათობით რომ უგრძელდებოდა და თითქმის ვერ აღიქვამდა, მის გარშემო რა ხდებოდა. მერე და მერე აღქმის უნარი უბრუნდებოდა, მაგრამ კარგა ხანს საშინელ სისუსტეს გრძობდა. ალბათ, მაინცდამაინც ხანგრძლივი სიცოცხლე არ ეწერა და ეჭვი მაქვს, ეს ამბავი დიდად არც ადარდებდა.

ასეა თუ ისე, ავადმყოფობის შემოტევის შემდეგ, მიკნავებული, ოთახიდან არ გამოდიოდა და წინა ოთახში დაბინავებული წყვილის ცხოვრების ნირის შეცნობის წადილი იპყრობდა. ასე რომ, სანოლიდან წამოდგებოდა ხოლმე, წინდებიანი ფეხებით ჩუმად მიიპარებოდა იმ კართან, ოთახებს ერთმანეთთან რომ აკავშირებდა და კარის ჭუჭრუტა-

ნაში იჭვრიტებოდა. ამის გამო იძულებული იყო, მტვრიან იატაკზე ჩაეჩოქა.

ცხოვრებას, იმ ოთახში რომ მიედინებოდა, იმთავითვე მოეჯადოებინა. ზოგჯერ მამაკაცი მარტო რჩებოდა, სამზარეულოს მაგიდას მიუჯდებოდა და რალაცას წერდა, რაც შემდეგ იმ წიგნაკში შეჰქონდა, რომელსაც ბოლოს მე დავეპატრონე და რომლიდანაც დროდადრო ციტატებს ვიშველიებდი. ქალი ზოგჯერ მასთან ერთად იყო, ზოგჯერ კი კვლავ მარტო რჩებოდა, მაგრამ არაფერს წერდა. ასეთ დროს სულ დადიოდა და წინ და უკან ბოლთასა სცემდა.

როდესაც ორივენი ოთახში იყვნენ და მამაკაცი წერდა, ქალი თითქმის არ ინძრეოდა; ფანჯარასთან მიდგომულ სკამზე დაჯდებოდა ხოლმე და გულზე ხელს დაიკრეფდა. კაცი რამდენიმე სტრიქონს დაწერდა და ბოლთის ცემას მოჰყვებოდა, თან თავისთვის ლაპარაკობდა ან ქალს ებაასებოდა. ასეთ დროს ქალი ხმას არ სცემდა და, ხეიბარ გოგონას თუ დავესესხებოდა, პასუხს მხოლოდ მის თვალეებში ამოიკითხავდი. რა დასკვნა გამომქონდა მასთან საუბრიდან და რა არის ნაყოფი ჩემივე წარმოსახვისა, ვალიარებ, წესიერად თვითონაც არ ვიცი.

ასეა თუ ისე, რასაც ჩავწვდი და ჩემებურად თქვენთვის გაზიარებას ვცდილობ, ამ ორი ადამიანის ურთიერთობასთან დაკავშირებული თავისებური უცნაურობის განცდაა. ეს არ გახლდათ ჩვეულებრივი ოჯახი, რომელსაც ბედმა არა და არ გაუღიმა. სავარაუდოდ, კაცი ცდილობდა, თავის პოეზიასთან დაკავშირებული ძალზე რთული სამუშაო შეესრულებინა, ქალს კი სურდა, თავისებურად დახმარებოდა.

რალა თქმა უნდა, უილსონის ზემოხსენებული ლექსის წყალობით, უეჭველად ჩასწვდით მის კავშირს არა მაინცდამაინც ამ კერძო კაცისა და ქალის, არამედ ზოგადად ადამიანურ ურ-

თიერთობებთან.

ამ ყმანვილს, გარკვეულწილად, ნახევრად მისტიკური აღქმა ჰქონდა ცხოვრებისა, ჰოდა, სანამ თავის გულის სწორს იპოვიდა, უაზროდ დაეხეტებოდა დედამიწაზე და ცხოვრების მეგზურს ეძებდა. მერე კანზასის შტატის ქალაქში ეს ქალი იპოვა და ყველაფერი თავის ადგილას დადგა – ყოველ შემთხვევაში, თავად ასე ჩათვალა.

დიახ, დარწმუნებული იყო, რომ მთელი დედამიწის ზურგზე არ მოიძებნებოდა მარტოხელა ადამიანი, რომელიც ან იაზროვნებდა, ან რამეს იგრძნობდა და რომ ამნაირი მცდელობებით ადამიანი თავის თავს ჩიხში მოიქცევდა და სამყაროს მიუვალ კედლის, ან რაღაც მსგავსის წყალობით განერიდებოდა. დაინწყებოდა ცილობა. ყველაფერი აირ-დაირეოდა. საჭიროა, ვიღაცამ გეზი მოგცეს, რომელსაც ყველა ხმა მოერგება და საბოლოოდ ცხოვრების ჭეშმარიტი საგალობელი ყალიბში მოექცევა. გაითვალისწინეთ, რომ მე ჩემს აზრებს არ გამოვხატავ. ვცდილობ, წარმოდგენა შეგიქმნათ იმაზე, თუ რა შემორჩა ჩემს მესხიერებას უილსონის ნაწერების კითხვის, მასთან ხანმოკლე ნაცნობობისა და იმ შთაბეჭდილების შესახებ, ეს თავისებური კაცი რომ ტოვებდა ირგვლივ მყოფებზე.

ის მთელი არსებით გრძნობდა, რომ ამქვეყნად არც ერთ მარტოსულს არ შეეძლო რამე ეგრძნო ან რამეზე ეფიქრა. იმასაც ამტკიცებდა, რომ მას, ვინც მარტო ინტელექტით ცხოვრობდა და სხეულის მოთხოვნებს არად აგდებდა, ტვინი აერეოდა. გააზრებული ცხოვრება პირამიდისაგან განსხვავებით წამოიშრებოდა. ეს დაახლოებით ასე ჩანს: პირველ რიგში, გულის სწორის სხეული და გონება უნდა შეენივთოს მავანისა და მავანის გრძნობა-გონებას და მერე, როგორღაც იდუმალი გზით, ამქვეყნად ყველა სხვა ხალხის გრძნობა-გონება უნდა გამთლიანდეს და ძლიერი ქარივით ან

რაღაც მსგავსივით შემოიჭრას.

უილსონზე ჩემი ნაამბობის მკითხველს ეს ამბავი, ალბათ, აბდაუბდად მოგეჩვენება, თუმცა ეგებ არც ეგრეა საქმე. ეგებ შენ უფრო ნათელი გონება აღმოგაჩნდეს და იმას, რაც მე ასე ჩახლართული მგონია, სულ ადვილად ჩასწვდე.

ასეა თუ ისე, უნდა გამცნო, რაც შევიტყვე, როდესაც მიზეზ-საბაბთა და მისწრაფებათა იმ მორევში გადავეშვი, რომელსაც, უნდა ვაღიარო, სათანადოდ ვერც კი ჩავწვდი.

მართლა ასე ფიქრობდა კუზიანი გოგონა (ან ეგებ ჩემი ფანტაზიის ნაყოფია მისი ნათქვამის შელამაზება!)?.. რა მნიშვნელობა აქვს!.. მთავარი ისაა, თავად ის კაცი – ედგარ უილსონი რას გრძნობდა.

ჩემი აზრით, გრძნობდა, რომ პოეზიის სფეროში თავისი სიტყვა უნდა ეთქვა, რასაც ვერ შეძლებდა, სანამ იმ ქალს არ იპოვიდა, რომელიც სრულად და განსაკუთრებული ძალისხმევით შეძლებდა, თავი ხორციელი სამყაროსათვის მიეძღვნა; და რომ ეს იქნებოდა კავშირი, რომლის წყალობითაც ყველანი სილამაზეს ეზიარებოდნენ. უნდა მოეძებნა ქალი, რომელსაც ეს უნარი ექნებოდა მომადლებული და რომლის ძალმოსილებაც ანგარებით არ იქნებოდა შებღალული. ისე, კაცმა რომ თქვას, დიდი თავკერძა ვინმე კი იყო!.. კანზასელი აფთიაქარის ცოლს მიადგა და დაასკვნა, სწორედ იმას მივაკვლიე, ვინც მჭირდებოდაო.

მიაკვლია და მოაჯადოვა. ვერ ვხვდები, რით. ოღონდ ეგაა, ქალი მასთან სრული, შეუზღუდავი ბედნიერებით ტკბებოდა, რასაც როგორღაც უცნაურად და უთქმელად გამოხატავდა.

როდესაც ვცდილობ, ამ კაცზე თუ სხვებზე ზემოქმედების მისეულ უნარზე ვისაუბრო, ისეთი შეგრძნება მეუფლება, თითქოს ხალხით გადაჭედული ქუჩაზე აღმართულ ორ მაღლივ შენო-

ბას შორის გაჭიმულ ბაგირზე სიარულს შევჭიდებდვარ. ერთი შეძახილი ქვემო-დან, სიცილისა თუ ავტომობილის საყვირის ხმა და უცებ უკვალოდ ქრები. უბრალოდ სასაცილოა!

როგორც ჩანს, სურდა, თავისი თავიცა და საყვარელი ქალიც თავის ლექსებთან შეედუღებებინა. გაიხსენეთ, ერთ თავის ლექსში, რომელსაც ვიმონ-მებ, ამბობს, რომ სურს, ქალაქის ყველა მცხოვრები ერთ პიროვნებად შეკერას და მუჭში მოიქციოს და რომ ის ყველამ უნდა შეიყვაროს.

შესაძლოა მავანმა და მავანმა ძღვე-ვამოსილ პიროვნებად, ლამის საზარელი ძალმოსილების განსახიერებად მიიჩნიოს. ამ მოთხრობის წაკითხვისას მიხვდებით, მეც როგორ მომახვია თავს საკუთარი ნება და ჯერაც როგორ მიყენებს თავისი მიზნის ასასრულებლად.

ის ქალი ხელში ჩაიგდო და დაეპატრონა. სურდა სრულად დაუფლებოდა და დაეუფლა კიდეც. ეს, ალბათ, ყველა კაცს უნდა, მაგრამ ვერ ბედავს. ალბათ, ქალსაც თავისებურად აშლოდა საღერღელი და მამაკაციც უხვად აჯილდოებდა ჭეშმარიტი სიყვარულით დღითა თუ ღამით, ერთად ყოფნისას თუ განშორებისას.

უნდა ვაღიარო, რომ მთელი ეს ამბავი ტვინს მირევს. ვცდილობ, გამოვზატო ის, რასაც ვგრძნობდი და ვგრძნობ არა ჩემი სულის სიღრმეში ან ის, რაც იმ კუზიანი გოგოს ბაგეებს დაცდენილ-მა სიტყვებმა მაგრძნობინა, რომელიც, გეხსომებათ, იატაკზე ფეხმორთხმული და ჭუჭრუტანაში მაცქერალი დავტოვე უკანა ოთახში.

კუზიანი გოგო თვალს ადევნებდა იმას, რაც მეზობელ ოთახში ხდებოდა და წყვილის მთელი ცხოვრება მის თვალწინ იშლებოდა. ეს გოგოც ამ კაცის, უილსონის, ზეგავლენის ქვეშ მოქცეულიყო. მას ის შეუყვარდა, ამას წყალი არ გაუვიდოდა. ოთახი, რომელშიაც მუხლი მოეყარა, ბნელი იყო და მტვრი-

ანი. იატაკს, ალბათ, მტვრის სქელი ფენა დასდებოდა.

მან მიაბზო – ეს ნაამბობი სიტყვებითაც რომ არ ყოფილიყო გადმოცემული – თუ მაგრძნობინა, რომ უილსონი ან თავის ოთახში იჯდა და მუშაობდა, ან წინ და უკან დაიარებოდა თავისი გულის სწორის თვალწინ; ის კი სკამზე ჩამომჯდარიყო და სახესა თუ თვალე-ბში რალაც საოცარი გამომეტყველება აღბეჭდოდა!..

კაცი დღენიადაგ ესიყვარულებოდა. ვრცელდებოდა თუ არა ეს განყენებული ალერსი ირგვლივ მყოფებზე? შესაძლოა, ასეც იყო, რადგან, რამდენადაც მისი რჩეული ხორციელების განსხეულებად გვევლინებოდა, იმდენად თავად იგი სრულიად განსხვავებულ სულისკვეთებას ასხივებდა. თუ თქვენთვის ამას არანაირი მნიშვნელობა არა აქვს, იმ კუზიანი გოგოსთვის, რომელიც სრულიად გაუნათლებელი გახლდათ და ვერასდროს დაიჩემებდა, რალაცის გაგების განსაკუთრებული ნიჭი მაქვსო, ეს ასე არ იყო. იდგა მტვერში მუხლმოყრილი და ჭუჭრუტანიდან ყურს უგდებდა და თვალს ადევნებდა მათ თანაცხოვრებას. ბოლოს კი იგრძნო, რომ ადამიანი, რომელსაც არასდროს არსად გადაჰყროდა და რომელთანაც არანაირი შეხება არ ჰქონოდა, მასაც ანებივრებდა თავისი სიყვარულით.

ეს გააცნობიერა თუ არა, მთელი მისი არსება სიხარულით განიმსჭვალა. აშკარად მთელი არსებით ნეტარებაში გადაეშვა. თვითონ სულ არ შეცვლილა, მაგრამ მიხვდა, რომ ცხოვრება ამაღლირდა.

იმ ოთახში პატარ-პატარა ამბები ხდებოდა ხოლმე და ამის მოყოლა ღირს!

მაგალითად, ივნისის ერთ მოუამულ, წვიმიან დღეს კუზიანი გოგოს თავის ოთახში იატაკზე მუხლი მოეყარა, უილსონი და მისი სატრფო კი თავიანთ

ოთახში განმარტოებულიყვნენ.

ქალი სარეცხს რეცხავდა და რაკი იმ დღეს გარეთ ვერ გააშრობდა, კედლიდან კედლამდე თოკი გაჭიმა და ტანისამოსი ოთახში გაფინა.

სარეცხის გაფენა რომ დაასრულა, უილსონი, რომელიც, წვიმის მიუხედავად, სასეირნოდ გასულიყო, შინ დაბრუნდა, მაგიდას მიუჯდა და წერას შეუდგა.

რამდენიმე წუთი წერაში გაატარა, მერე ადგა და ოთახში სიარულს მოჰყვა; სიარულისას სახეზე სველი სამოსელი მოედო.

ბოლთას სცემდა და კვლავ თავის გულისწორს ებაასებოდა, მაგრამ ნელ-ნელა მთელ ტანისამოსს წამოავლო ხელი, ზედა გარეთა კიბის ბაქანზე გავიდა და ტალახიან ეზოში მოისროლა. სანამ კაცი ამას სჩადიოდა, ქალი გაუნძრევლად იჯდა და ხმას არ იღებდა. კაცი კვლავ საწერ მაგიდას მიუჯდა. ქალი ქვედა სართულზე ჩავიდა, ტანისამოსი აკრიფა და კიდევ ერთხელ გარეცხა და მხოლოდ ამის შემდეგ, ქალი ოთახში ტანისამოსის გაფენას რომ შეუდგა, მამაკაცმა გაიაზრა, რა ჩაიდინა.

სარეცხის განმეორებით რეცხვისას კაცი კიდევ ერთხელ გავიდა სასეირნოდ და კუზინამა გოგომ, კიბეზე ნაბიჯების ხმა რომ მოესმა, კარის ჭუჭრუტანასთან მიიღბინა. ჩაიჩოქა და დაინახა, რომ მამაკაცი ოთახში შებრუნდა. გოგომ კარგად დაინახა მისი სახე. „წუთით შეცბუნებულ ბავშვს დაემსგავსა, მერე კი, ხმა არ გაუღია, მაგრამ ლოყებზე ცრემლები ჩამოუგორდა“-ო, – თქვა მან. ასე იყო. ქალი, რომელიც ისევ სარეცხს ფენდა, შემოტრიალდა და იქ მდგარი კაცი დაინახა. მკლავზე მთელი შეკვრა სარეცხი ჰქონდა გადაკიდებული, მაგრამ ყველაფერი იატაკზე დაუცვივდა და კაცისაკენ გაიქცა.

– ნახევრად ჩაიჩოქა, – თქვა კუზინამა გოგომ. – სხეულზე მკლავები შემოაჭდო, თვალებში ჩახედა და შეევედ-

რა: „არა, არა! ნუ წუხარ! დამიჯერე, ყველაფერი მესმის. გთხოვ, ნუ წუხხარ“-ო! სულ ეს იყო.

ახლა კი გიამბობთ, როგორ გამოეცალმა ქალი წუთისოფელს. ეს იმ წლის შემოდგომაზე მოხდა.

იქ, სადაც ეს ქალი დროდადრო მუშაობდა, ანუ თეატრში, ერთი კაცი, ჩია ტანის, ნახევრად შლეგი სცენის მუშა მსახურობდა. სწორედ ამ კაცმა დაახალა ტყვია.

კაცს ის შეუყვარდა და, ქალის მშობლიურ ქალაქ კანზასის ბინადარი მამაკაცებისა არ იყოს, რამდენიმე ბრიყვული ბარათი მისწერა, რომელთა შესახებაც ქალს უილსონისათვის არაფერი უთქვამს. ეს წერილები დიდი კრძალულობით არ გამოირჩეოდა და ყველაზე უსიამოვნონი მათ შორის, რაღაც უგნური ახირების გამო, უილსონის გვარ-სახელით გახლდათ ხელმოწერილი. ორი მათგანი, მოგვიანებით, გარდაცვლილ ქალს აღმოუჩინეს და სასამართლო პროცესზე უილსონის წინააღმდეგ სამხილად გამოიყენეს.

მამასადამე, ქალი თეატრში მუშაობდა. ზაფხული მიიწურა. შემოდგომის ერთ საღამოს თეატრში გენერალური რეპეტიცია უნდა გამართულიყო. ქალი თეატრში წავიდა და უილსონიც თან წაიყვანა. შემოდგომა იდგა და, როგორც ჩიკაგოში იცის წლის ამ დროს, აცივდა, ნესტი დადგა და ქალაქი ნისლის სქელმა ფენამ დაამძიმა.

გენერალური რეპეტიცია არ გამართულა, რადგან წამყვანი მსახიობი ავად გამხდარიყო თუ რაღაც ამის მსგავსი. უილსონი და მისი გულისწორი ერთ-ორ საათს უქმად ისხდნენ თეატრის ცივ და ცარიელ დარბაზში, მერე კი ქალს უთხრეს, შეგიძლია შინ ნახვიდე და დაიძინო.

ქალმა და უილსონმა ფეხით გადაჭრეს ქალაქის ქუჩები და ერთ პატარა რესტორანთან შედგნენ წასახემსებ-

ლად. კაცი, როგორც სჩვეოდა, დუმდა და განზე გამდგარიყო. ეჭვი არ არის, ისეთ რაღაცებზე ფიქრობდა, რისი გამოხატვაც პოეზიის ენით განეზრახა და რის შესახებაც ვცდილობ, გიამბოთ. მიდიოდა და ვერაფერს ამჩნევდა – ვერც თავის თანამგზავრს და ვერც ქუჩაში მათკენ მომავალ თუ მათ გვერდით მოსიარულე ხალხს. ასე მიიწევდა წინ, ქალი კი...

ქალი, როგორც ყოველთვის მის თანდასწრებით, დუმდა და კმაყოფილი გახლდათ იმით, რომ კაცი გვერდით ჰყავდა. მამაკაცის არანაირი აზრი, არანაირი განცდა ქალის მახვილ თვალს არ გამოეპარებოდა. თვით სისხლი, კაცის სხეულში რომ ჩქეფდა, ქალის სისხლიც იყო. კაცი მუდამ ამას აგრძნობინებდა და ქალიც დუმდა, კმაყოფილი იმით, რომ მამაკაცის სული რაც უნდა შორს გაფრენილიყო და ბნელი, მაღალი კედლებიდან თუ ღრმა ნაპრალებიდან გასასვლელი ეძებნა, მისი სხეული სადღაც იქვე, გვერდით ეგულებოდა.

რკინიგზის უბანში რესტორნიდან გამოსულებმა ისე გადაჭრეს ხიდი ქალაქის ჩრდილოეთ ნაწილში, რომ, უწინდებურად, ერთი სიტყვითაც არ შეხმიაწებინან ერთმანეთს.

თითქმის უკვე შინ იყვნენ მისული, როდესაც ბურუსიდან, თითქოს არსაიდან, ის ჩია ტანის კაცი, სცენის მუშა, გამოტყვრა, ხელები რომ უცახცახებდა და წერილებს სწერდა; ჰოდა, ადგა და ქალს ტყვია დაახალა.

სულ ეს იყო, მეტი არაფერი. ეს იყო და ეს.

როგორც უკვე აღვნიშნე, გვერდიგვერდ მიდიოდნენ, როდესაც ქალის თვალწინ გაიელვა ზედ შუაგულ ბურუსიდან გამომტყვრალი კაცის თავმა – კაცისა, რომლის ხელმაც ტყვია დაახალა. ანაზღად პისტოლეტის გასროლის უეცარი, მკვეთრი ხმა გაისმა; მერე კი სცენის მუშის – დედაბერივით დანაოჭებულსახიანი იმ სულელი ჩია კაცის

სახე გაკრთა, რომელიც სასწრაფოდ შეტრიალდა და გაიქცა.

ყველაფერი სწორედ ისე მოხდა, როგორც მე აღვწერე, თუმცა ამას არანაირი შთაბეჭდილება არ მოუხდენია უილსონის სულიერ განწყობაზე. ის კვლავ გზას განაგრძობდა, თითქოს არც არაფერი მომხდარიყო. ქალმა კი, რომელიც ძლივს იდგა ფეხზე, ძალ-ღონე მოიკრიბა და კვლავ მის გვერდით განაგრძო სვლა ისე, რომ კრინტიც არ დაუძრავს არაფერზე.

ასე გაიარეს, ალბათ, ორიოდ კვარტალი და მიადგნენ გარეთა კიბეს, რომელიც მათი ბინისაკენ მიემართებოდა. ამ დროს მოიბრინა პოლიციელმა, რომელსაც ქალმა ცრუ ჩვენება მისცა და უამბო, ორი მთვრალი მამაკაცი როგორ წაეკიდა ერთმანეთს, რის შემდეგაც პოლიციელმა იქაურობა დატოვა და ქალის მიერ მითითებული მიმართულებით წავიდა – ანუ იმ ადგილის საპირისპიროდ, საითაც სცენის მუშა გაიქცა.

ისინი წყვილადსა და ბურუსს მოეცვა. ქალი მკლავზე წაეპოტინა მამაკაცს და მასთან ერთად კიბეზე აცოცდა. კაცმა კი, თუკი ამის ლოგიკურად ახსნა რამენაირად შესაძლებელია, ჯერაც არაფერი იცოდა გასროლისა და იმის შესახებ, რომ ქალი სულს ლაფავდა, თუმცაღა ყველაფერი გაიგონა და დაინახა. მოგვიანებით ამ ამბის საქმეში ჩახედულმა ექიმებმა განაცხადეს, რომ იოგი, კუნთი თუ რაღაც ამის მსგავსი, რომელიც გულის მოქმედებას აწესრიგებს, ტყვიას პრაქტიკულად გაეკვეთა.

მე ვიტყვოდი, რომ ქალი ცოცხალ-მკვდარი იყო.

და მაინც, წყვილმა კიბეები აიარა და ოთახში შევიდა. ამას ერთობ დრამატული და მშვენიერი სანახაობა მოჰყვა. უპრიანი იქნებოდა, ეს სურათი სიტყვებით კი არ გადმოგვეცა, მთელი მისი ნართაულებით სცენაზე გადმოგვეტანა.

ორივენი ოთახში შევიდნენ. ერთი

მათგანი მკვდარი იყო, მაგრამ მზად არ გახლდათ, ელიარებინა სიკვდილი, სანამ რალაც განსაკუთრებული და მშვენიერი არ გაიბრწყინებდა, ანუ ერთი, მიცვალებული, ჯერაც ცოცხალი იყო და მეორე, ცოცხალი, იმნუთას მკვდარი გახლდათ იმისათვის, რაც იქ ხდებოდა.

ოთახი, რომელშიაც ისინი შევიდნენ, წყვილად მოეცვა, მაგრამ უტყუარი ცხოველური ალლოთი დაჯილდოებული ქალი ოთახში შევიდა და ბუხარს მიუახლოვდა, კაცი კი კარიდან ათიოდე ფუტის მანძილზე შედგა, კვლავაც მხოლოდ მისეულ, განყენებულ ფიქრს მიცემული. ბუხარი სავსე იყო მყარი ნარჩენების გროვით, სიგარეტის ნაშნით – ის ხომ გაუთავებლად ეწეოდა; სავსე იყო ქალაქის ნაგლეჯებით, რომლებზეც რალაცები დაეჯღაბნა, ნაგვის გორებით, როგორებიც მუდამ დახვავებულია უილსონისნაირი ყმანვილკაცების ირგვლივ. შემოდგომის იმ პირველ, ცივ საღამოს ბუხარი ამ სწრაფად აალებადი მასალით გადატენილიყო.

ქალი ბუხრისაკენ წალასლასდა, სადღაც, ბნელში, ასანთი მოძებნა და ამ გროვას ცეცხლი წაუკიდა.

ეს, სწორედ ეს სურათი ჩამებეჭდა გონებაში სამუდამოდ! ცივი ოთახი, იქ მდგომი ეს ბრმა, თვალდავსებული კაცი და ბოლოს, მუხლმოყრილი ქალი, ბოლო წუთებში სილამაზის მსუბუქ გაელვებას რომ ელტვოდა. ცეცხლის წვრილი ენები ხტუნვა-ხტუნვით მალლა მიისწრაფოდნენ. კედლების თავზე ათინათები დაცოცავდნენ და ბუქნაობდნენ. ქვემოთ, იატაკზე, წყვილადის ნაპრალი ჩანდა, რომელშიაც საკუთარი მიზანსწრაფულობით დაბრმავებული კაცი იდგა.

როგორც ჩანს, დამწვარი ქალაქის გროვამ წამით გაიელვა ოთახში, ბუხართან მდგომი ქალი კი ამ შუქს მიღმა განაპირებულიყო.

მერე კი, გაფითრებულმა, ბარბა-

ცით გაიარა ეს განათებული სივრცე, როგორც აბდღვრიალებული სცენა და ჩუმად, ნაზად მიუახლოვდა მამაკაცს. სიტყვა რა არის, სიტყვა არ დასცდენია. იქნებ რალაც ჰქონდა სათქმელი. ამას ველარავინ გაიგებს. ისე მოხდა, რომ კრინტი არ გაუღია.

კაცისაკენ მიინვედა და, მიუახლოვდა თუ არა, იატაკზე დაეცა და მის ფეხებთან სული დალია. იმავე წამს ჩაინვა და ჩაინავლა ოდნავ ცეცხლმოდებული ქალაქი. სიკვდილამდე თუ კიდევ გაიბრძოლა იატაკზე გაშოტილმა, ისიც უჩუმრად. არსაიდან არანაირი ხმა არ ისმოდა. ძირს დაცემული მისი სხეული საყვარელ მამაკაცსა და კიბეზე გამავალ კარს შორის ეგდო.

აი, მაშინ კი უილსონმა სულ მთლად დაკარგა ადამიანის სახე – ეს უკვე მეტისმეტი იყო და ჩემთვის სრულიად შეუცნობელი.

ცეცხლი ჩამქრალიყო და ქალს, რომელიც უყვარდა, სული დაელია.

ის კი იდგა, სადღაც სიცარიელეში იყურებოდა და, ღმერთმა იცის, რაზე, ალბათ, ამ სიცარიელეზე, ფიქრობდა.

ხუთ-ათ წუთს ასე იდგა. ეს ის კაცი გახლდათ, რომელიც, ამ ქალს სანამ იპოვიდა, ეჭვებისა და პასუხგაუცემელი კითხვების ღმრა მორევში ჩაძირულიყო. მასთან შეხვედრამდე არაფრის გამოხატვა არ შეეძლო. მხოლოდ აქეთ-იქით დაეხეტებოდა, ხალხის სახის გამომეტყველებას აკვირდებოდა და მისი ყოფით ინტერესდებოდა, ოღონდ არ იცოდა, როგორ უნდა დაახლოებოდა ადამიანებს. ქალმა შეძლო, ერთხანს ამ მორევისათვის გამოეგლიჯა და მალლა ამოეყვანა. მასთან ერთად კაცი ზედაპირზე, ცის ქვეშ, მზის შუქზე დაცურავდა. ქალის მიერ მამაკაცისათვის სიყვარულით გაღებული თბილი სხეული იმ ნავად ეგულეებოდა, რომლის წყალობითაც მორევის ზედაპირზე ტივტივებდა, ახლა კი ნავი დამსხვრეოდა და

კვლავ მორევის ფსკერისაკენ მიექანებოდა.

ეს ყველაფერი მის თავს დატრიალებულიყო, მან კი ამის შესახებ არაფერი იცოდა, თუმცა, უფრო ზუსტად თუ ვიტყვით, ერთდროულად კიდეც იცოდა და არც იცოდა.

ის ხომ პოეტი იყო, ჰოდა, იმ წუთში მის გონებაში, ალბათ, ახალი ლექსი იბადებოდა.

როგორც უკვე გითხარით, ერთხანს ასე იდგა, მერე კი, ალბათ, იგრძნო, რომ რაღაც უნდა ელონა და, თუ შესაძლებელი იქნებოდა, თავი დაეხსნა მოახლოებული უბედურებისაგან.

თავდაპირველად სურვილი აღეძრა, კარისაკენ წასულიყო, კიბეზე დაშვებულიყო და ქუჩას გაჰყოლოდა, მაგრამ მასა და კარს შორის დაგდებული ქალის ცხედარი ხელს უშლიდა.

და აი, ისეთი რამ ჩაიდინა, რაც მოგვიანებით, მისივე ნაამბობიდან გამომდინარე, სხვათა მიერ რაღაც საშინელ ბოროტებად აღიქმებოდა: ქალის ცხედარს ისე მოექცა, თითქოს სადღაც, ტყის უკუნეთში ნაქცეული ხე ყოფილიყო. ჯერ სცადა, ფეხი წაეკრა და თავიდან მოეშორებინა, მერე კი, რაკი ეს ვერ შეძლო, ტლანქად გადააბიჯა, თანაც, ზედ ქალის მკლავს დააბიჯა ფეხი. მოგვიანებით ცხედარზე მისი ფეხსაცმლის ქუსლის დანატოვარი ფერშეცვლილი ლაქა აღმოაჩინეს.

კინალამ დაეცა, მაგრამ მერე წელში გასწორდა და გარეთ გავიდა, მორყეულ კიბეზე დაეშვა და ქუჩას შეუყვავა.

ამასობაში ღამეული ცა მოიწმინდა, აცივდა და ცივმა ქარმა ბურუსი გაფანტა. უილსონმა, სრულიად გულგრილად, რამდენიმე კვარტალი ჩაიარა. ისე არხეინად მისეირნობდა, როგორც შენ გაისეირნებდი, მკითხველო, მეგობართან ერთად წახემსების შემდეგ.

მართლაც, მაღაზიასთანაც კი შეჩერდა რაღაცის საყიდლად. დამამახსოვრდა ამ მაღაზიის სახელი – „შოლ-

ტი“. შიგნით შევიდა, სიგარეტების შეკვრა იყიდა, მოუკიდა და წუთით შეყოვნდა, თითქოს ყურს უგდებდა იქ შეხებული მუქთახორების ლაყაფს.

მერე ისევ სეირნობას შეუდგა, თან სიგარეტს ეწეოდა და, წყალი არ გაუვა, თავის ლექსზე ფიქრობდა. შემდეგ კი კინოთეატრში შევიდა.

ეგებ სწორედ ამან გამოაფხიზლა. თავადაც ხომ ადამისდროინდელი ფიქრებით, დაუნერელი ლექსების ნაწყვეტებითა და, ღმერთმა იცის, კიდეც რა ჯურის ხარახურით გადატენილი ძველი ბუხარი იყო! ადრე სალამოობით ხშირად შეივლიდა ხოლმე თეატრში, სადაც ქალი მსახურობდა, რათა შინ მასთან ერთად დაბრუნებულიყო. ახლა კი ხალხი მის თვალწინ გამოდიოდა პატარა კინოთეატრიდან, სადაც ის-ის იყო ერგენებინათ ფილმი „სამყაროს შუქი“.

უილსონი ბრბოს შეერია და მასში ჩაიკარგა, თან სიგარეტს ეწეოდა, მერე ქუდი მოიხადა, იქაურობას წამით აფორიაქებული მზერა მოავლო და უცებ ყვირილი მორთო.

იდგა, ყვიროდა და ცდილობდა, ყველას გასაგონად ეთქვა, რა მოხდა. იმწუთას იმ გაუბედავი კაცის გამომეტყველება ჰქონდა, რომელიც სულ ახლახან ნანახი სიზმრის გახსენებას ცდილობს. ეს სულ რამდენიმე წამს გაგრძელდა, მერე კი ტროტუარი ჩაირბინა, ისევ შეჩერდა და კვლავ თავის ნაამბობს დაუბრუნდა და აი, ასე, უეცარი გაქცევ-გამოქცევით, კიდეც ერთხელ მიაღწია სახლამდე. ცნობისმოყვარეობით შეპყრობილი ბრბოთი გარემოცული, მონჯღრეული კიბით ზედა სართულზე აიჭრა და იმ ოთახში შევიდა, სადაც მოკლული ქალის ცხედარი ეგდო. პოლიციელი მარტო ამის შემდეგ მოვიდა და დააპატიმრა.

თავიდან ალგზნებული ჩანდა, მაგრამ მერე დაშოშმინდა და, როდესაც სასამართლო პროცესზე ვექილმა მისი შეურაცხადობის საკითხის წამოჭრა

სცადა, გაეცინა კიდეც.

როგორც უკვე აღვნიშნე, სასამართლო პროცესზე მისმა ქცევამ ყველანი შეგვაცბუნა; მას, როგორც ჩანდა, ოდნავაც არ ანაღვლებდა არც თავად მკვლელობა და არც საკუთარი ხვედრი. იმ კაცის აღიარება რომ მოისმინა, რომელმაც მის საყვარელ ქალს ტყვია დაახალა, თითქოს არანაირი გულისწრომა არ გამოუმჟღავნებია. რალაც უცნაურ წადილს შეეპყრო, რასაც არაფერი აკავშირებდა მომხდართან.

საქმე ისაა, რომ სანამ ამ ქალს შეხვდებოდა, მთელ დუნიაზე დაეხეტებოდა და თავს სულ უფრო და უფრო ღრმად იმარხავდა უძირო ნაპრალებში, რომლებზეც თავის პოეზიაში ლაპარაკობდა და, იმავდროულად, მაღალ-მაღალ კედელს აგებდა თავის თავსა და სხვა ყველას – ისევე, როგორც ჩვენ – შორის.

იცოდა, რას აკეთებდა, მაგრამ ვერ ჩერდებოდა. სწორედ ამაზე ლაპარაკობდა, როდესაც მის ირგვლივ მყოფ ხალხს ევედრებოდა, მომისმინეთო. ერთხანს ეჭვის მორევს თავი დააღწია და ქალის ხელს ჩაეჭიდა. მასთან ხელჩაჭიდებული, ერთხანს ცხოვრების ზედაპირზე ტივტივებდა, მაგრამ ახლა იგრძნო, რომ კვლავ ფსკერისაკენ მიექანებოდა.

ის, რომ გაუთავებლად ლაპარაკობდა და ლაპარაკობდა, ქუჩაში ხალხს

აჩერებდა და ესაუბრებოდა, სხვის სახლებში შედიოდა და მათაც ესაუბრებოდა, ალბათ, სხვა არაფერი იყო, თუ არა ძალისხმევა, რომელსაც მერე და მერე ხშირად მოუხმობდა ხოლმე, რათა სამუდამოდ მორევში არ დანთქმულიყო. გაგებდავ და ვიტყვი, რომ ეს იყო ბრძოლა წყალნაღებული კაცისა.

ავად თუ კარგად, გიამბეთ ამ კაცის ამბავი. იძულებული ვიყავი, მეცადა და მეამბნა. იყო მასში რალცნაირი ძალმოსილება, რომელიც ჩემზეც ისევე ზემოქმედებდა, როგორც კანზასელ ქალსა და ყველასათვის უცნობ იმ კუზიან გოგონაზე, მტვრიან იატაკზე რომ იჩოქებდა და კარის ჭუჭრუტანიდან უჭვრეტდა.

ქალის გარდაცვალების შემდეგ ძალისხმევა არ დაგვიკლია უილსონის გვარის კაცის ეჭვისა და უტყვობის მორევიდან ამოსათრევად, მაგრამ ვგრძნობთ, რომ ჩვენ თვალწინ სულ უფრო ღრმად ეშვება ფსკერზე, საშველი კი არა და არ ჩანს.

ეგებ თავი იმიტომ ვაიძულე, ეს ამბავი მეამბნა, რომ იმედი მქონდა, მისი ქალადზე ამეტყველებით თავად გავერკვეოდი მომხდარში. ნუთუ შეუძლებელია, რომ, გარკვეულობის კვალდაკვალ, ძალა მოვიკრიბო მორევის ფსკერისაკენ ხელის გასანვდენად უილსონის გვარის კაცის კვლავ ზედაპირზე ამოსატივტივებლად?!

ინგლისურიდან თარგმნა

რუსუდან მახათაძემ